
*АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ТІЛДЕРДІ ДАМУ БАСҚАРМАСЫ
ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ ОРТАЛЫҒЫ*

***ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ:
ІЗДЕНІС ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕ***

● *ақпараттық-әдістемелік журнал* ●

№3(33)

2023 жыл, 28 қыркүйек

«Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» ақпараттық-әдістемелік журнал

Меншік иесі: «Ақтөбе облысының
тілдерді дамыту басқармасы» ММ

Бас редактор: м.а. М.Жанасова

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде тіркеліп, мерзімді баспасөз басылымын және ақпараттық агенттікті есепке қою туралы 2016 жылғы 15 сәуірдегі №15956-Ж куәлігін алған.

Басылым мерзімділігі: 3 айда 1 рет.

№3 (33) саны
қазан 2023 жыл

Таралымы 80 дана

Тапсырыс № 535

Баспахана атауы:
ЖК «Полиграфия»

Мекен-жайы:
**Қазақстан Республика,
Ақтөбе қаласы,
Т.Рысқұлов көшесі, 190.
Тел.: 8701 276 90 15
E-mail: a-poligraf2002@mail.ru**

Редакция мекен-жайы:
**Ақтөбе қаласы,
Сәңкібай батыр даңғылы, 20 «А»
Тел.: 8 (7132) 55-83-45
E-mail: ortaluktil@mail.ru**

Авторлардың стилі, орфографиясы сақталады. Ақпараттардың нақтылығы мен ақиқаттығына редакция жауап бермейді.

МАЗМҰНЫ

	ТІЛТАНЫМ	
К.Х.Сергазина	Мемлекеттік тілдің этносаралық қатынас тілі ретіндегі рөлін күшейту	5
С.Қажыақбарқызы	Түркі тілдеріндегі туыстық атаулар	7
Ж.Камаш		
	РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ	
А.С.Нұржанова	Латын әліпбиіне көшудің маңыздылығы	11
	ТІЛ ҮЙРЕТУ ӘДІСТЕМЕСІ	
Б.Ж.Койшыгулова	Оқушыларды әдебиет сабағынан ғылыми-ізденіс жұмысына баулу	12
М.К.Стаханова	Чтение – это один из истоков мышления и умственного развития	13
Ч.Ч. Черкешбаева	Сыни тұрғыдан ойлау технологиясы	15
М.Қ.Сансызбаева	Көркем шығармалар арқылы оқушылардың функционалды сауаттылығын арттыру	17
	ҮЗДІК САБАҚ	
С.А.Аленова	«Алтынемел» ұлттық саябағының кереметі	19
А.Ж.Зинолла	Пулеметші батыр қыз	21
Э.Е.Баенова	Отан отбасынан басталады	25
К.Т.Жумабаева	М.Қабанбай «Бауыр» әңгімесі	27
Д.М.Имжарова	Мы рисуем	29
Н.А.Имашева	Дружба – богатство бесценное	30
Z.Kadirimbetova	Communication and technology	33
К.К.Каирова	Short term plan	36
А.Қ.Маратова	Су – табиғат құбылысы	39
А.К.Қушербаев	Односоставные предложения	41
М.Кенетаева	Places in town	43
Т.К.Хасанова	«Знакомый незнакомый мир природы»	46
С.К. Нурпейсова	Абай Құнанбаевтың қара сөздерінің бүгінгі күнмен үндестігі	48
А.С.Сейдалиева	«В мире интересного»	50
Ә.Ә. Сүйналина	Нұрдаулет Ақыш «Нағыз әже қайда?»	54
Н.Т.Нұрадин	Туризм саласы: Өткені мен бүгінгі	56
К.Калибекова	«Отырар кітапханасы»	60
Т.Маруақызы	«Ұшқан ұя» әңгімесі	62

Г.Н.Мұхамеджанова	«Білгірлер» сайысы	65
А.А.Басенова	К.Паустовский «Телеграмма»	67
А.С.Нұржанова	Олимпиада ойындары	69
М.Ж. Байсейтова	Барыс септігі	72
ТӘРБИЕШІ ЖАЗБАЛАРЫ		
М.М.Тажбагамбетова	«Үй жануралары»	75
С.С.Боранбаева	«Сықырлы сандар»	76
Г.М.Дербісалина	Күз береке, күз мереке	77
И.Н.Назарова Н.М.Қушекеева	Влияние творчества великого просветителя в воспитании подрастающего поколения	79
Ж.К.Джанаисова Н.А.Гречман	Традиции и культура народа в воспитании детей дошкольного возраста	83
Г.Б.Дарбаева А.М.Шонаева	Қош келдің, Жаңа жыл!	85
А.О.Даухаренова	Қысқы орманға көмек	86
Ш.Е.Елеманова	«В гостях кукла Лола»	87
Р.Б.Жанабаева	«Ғажайып математика елінде»	89
А.С.Жантлеуова	«Күзгі жапырақтар»	90
С.А.Жусупова	Қыс кереметі	91
Н.Т.Кангожина	«Қоянның үйшігі»	92
К.К.Қужанова	«Ақылды балапан» ертегісі	94
И.Мешітханқызы	«Бала тілі – бал»	95
Қ.А.Нұржауова	«Көліктер әлемі»	96
С.Н.Құдайбергенова	Ертегілер әлемі	97
ХАБАРЛАНДЫРУЛАР ТАҚТАСЫ		100

ТІЛТАНЫМ

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІҢ ЭТНОСАРАЛЫҚ ҚАТЫНАС ТІЛІ РЕТІНДЕГІ РӨЛІН КҮШЕЙТУ

К.Х.СЕРГАЗИНА,

*Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының
Тілдерді оқыту орталығы директоры*

Кезкелген мемлекеттің тіл саясаты – қоғамның жүйелі дамуының алғышарты, әрі саяси ахуалдың тұрақтылығын қамтамасыз ететін ықпалды күш болып табылады.

Бүгінгі таңдағы негізгі мақсат – мемлекеттік тілді меңгерту, мемлекеттік тілдің қолданылу аясын кеңейту үшін мейлінше жағдай жасау, тілдерді дамытуды насихаттау арқылы мемлекеттік тілді меңгеруді бәсекелестік факторына айналдыру.

2021 жылы республикада жүргізілген Ұлттық санақтың қорытындысы бойынша, бүгінгі күні Ақтөбе облысы тұрғындарының 85%-ын жергілікті ұлт өкілдері құрайды. «Сана» тәуелсіз ақпараттық - аналитикалық орталығы жүргізген әлеуметтік зертеу бойынша, облыс халқының мемлекеттік тілді әр түрлі деңгейде меңгерген ересектер үлесі 95%-ға жетсе, мемлекеттік тілдің қоғамдық өмір салаларында қолданылу деңгейі 80% құрап отыр.

Атқарылған жұмыстардың нәтижесінде, аталған әлеуметтік зерттеу қорытындысы бойынша, тұрғындардың басым бөлігі (91%) облыста тілдерді меңгеру үшін барлық жағдайлар жасалған, жүргізіліп отырған тілдік саясаттың көңілдерінен шығатындарын көрсетті.

Облыста оңтайлы тілдік ахуал қалыптастырылған. Бұл ретте жоспарлы түрде жүргізіліп келе жатқан түрлі форматтағы шаралардың, тіл үйрету курстарының ықпалы зор болып отыр.

Облыста ересек азаматтарды тегін және жедел оқытудың толыққанды тиімді жүйесі құрылды. Тіл үйретудің табиғи түрі – тілдік курстар болса, облыста Ақтөбе қаласында және облыстың 3 орыстілді орта қалыптасқан Хромтау, шекара бойындағы Қарғалы, Мәртөк аудандарында мемлекеттік тілді үйрету курстары үздіксіз ұйымдастырылып келеді.

Тілдерді оқыту орталығы құрылған 2007 жылдан күні бүгінге дейін 20 268 ересек тұлғаны мемлекеттік тілді оқыту курсымен қамтыды.

Тыңдаушыларымыздың санаттарына келетін болсақ:

- а) мемлекеттік қызметшілер - 11 347 (55,9%);
- б) халыққа қызмет көрсету саласы қызметшілері – 6 325 (32%);
- в) жеке тұлғалар – 2 597 (12,8%).

Орталық ұжымы тілдік курстарды онлайн/офлайн форматтарында ұйымдастырады және оқу үдерісі қазақ тілін меңгерудің тілдік құзыреттіліктері Ұлттық стандарттарға сәйкес 5 деңгей бойынша, қазақ тілін шеттілі немесе екінші тіл ретінде оқыту әдістемесі негізінде жүргізеді. Сонымен қатар, тыңдаушылардың, қызмет ерекшеліктеріне сай, қысқа немесе ұзақ мерзімді курс бағдарламаларын таңдау мүмкіндіктері бар:

1. Ересектерге арналған ұзақ мерзімді курс – 100 сағат.
2. Мемлекеттік тілден салалық қысқа мерзімді курстар:
 - а) Әскери құрылымдарға арналған курс – 72 сағат.
 - б) Медицина қызметкерлеріне арналған курс – 72 сағат.
3. Орталықтың «Қандасым» жобасы аясында шетелдегі (көрші мемлекеттің Орынбор, Орск, Самара, Екатеринбург, Қорған, Мәскеу, Челябин) қалаларынан) қазақ диаспорасына арналған «Тілашар» курсы – 60 сағат.

Оқытудағы басты мақсатымыз: тіл үйренушінің сөйлеу белсенділігін арттыру, алған білімдерін қызметте, тұрмыста пайдаланып, қолданысқа енгізе алуы, тілдік ортаға еркін енуіне ықпал ету. Қазақ тілі оқытушылары тіл үйрету үдерісінде, сабақ түріне қарай, заманауи интерактив әдіс-тәсілдерді, жаңа технологияларды кеңінен қолданады. Атап айтсақ, «Quizizz, Canvas, Class Marker т.б» платформаларын, «Emle.kz», «TilMedia» сайттарын «Тілқұрал» мобилді қосымшаларын пайдаланады.

Тіл үйрету курсына қатысқандардың алған білімі бойынша мемлекеттік тілді қолдану және оқыту сапасына қанағаттану деңгейіне жүргізілген зерттеу нәтижесінде, респонденттердің 73,5%-ы жұмыс орнында, 74,5%-ы отбасында, 78%-ы құжат рәсімдеуде мемлекеттік тілді қолданатыны, ал оқыту сапасына 74% - толығымен қанағаттанатыны, 24% - белгілі бір деңгейде, 2% - қанағаттанбайтыны туралы пікір білдірді.

Тіл үйрету жұмысымыздың тағы бір қыры - қашықтан оқыту жүйесі. Өз бетімен тіл үйренемін деген ынталы азаматтар үшін мемлекеттік тілді қашықтан оқыту – ересек тұлғаның уақытты үнемдеуіне, мемлекеттік тілді тегін үйрену құқығын жүзеге асыруына, ақпаратқа жылдам қол жеткізуіне, тұратын жеріне қарамастан тіл оқытушысымен жылдам кері байланыс жасауына жол ашады. Орталықтың «*Til-Aktobe.kz*» ақпараттық сайтында, ютуб платформасындағы «*Til Aqtobe*», «*Тілдерді оқыту орталығы*» телеграм каналдарында деңгейлер бойынша қазақ тілі сабақтары, тесттік тапсырмалар, бейнесабақтар топтамалары орналастырылған.

Сонымен қатар, Тілдерді оқыту орталығы тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру, мемлекеттік тілді үйренуге қызығушылықтарын арттыру мақсатында этнос өкілдерінің белсенді қатысуымен түрлі форматтағы шаралар кешенін жүзеге асырып келеді (семинарлар, тренингтер, дөңгелек үстелдер, т.б.).

Бүгінгі күні тіл саласында қол жеткізілген жетістіктермен бірге мемлекеттік тілдің өз дәрежесінде қолданылуына кедергі келтіріп отырған жүйелі проблемалық мәселелер де бар. Кез келген тіл қоғамда оны қолдануға қажеттілік болған жағдайда ғана дамитыны ғылыми дәлелденген.

Жуырда саяси ғылымдардың докторы, профессор Әбдіжәлел Бәкір мырзаның осы жылғы 4 тамызда «Қазақ әдебиеті» газетінде жарияланған мақаласын оқыдым, қоғамдағы тіл төңірегіндегі өзекті мәселелер өте жақсы қозғалған «ана тіліміздің мемлекеттік мәртебесін елеулі түрде жоғары көтеретін, оның қолданыс аясын барынша кеңейте түсетін пәрменді құқықтық нормалар мен шаралар аса қажет» - деп атап көрсетілген. Қолданыстағы тіл туралы заңға өзгерістер енгізетін уақыт жеткен сияқты, себебі мемлекеттік тілді қажеттілікке айналдыру, оның мемлекеттік дәрежесіне сәйкес жұмыс істеуіне, тіл туралы заңнаманың бұзылғаны үшін жауапкершілікті күшейту ісінде қолданыстағы тіл туралы заңнамада орын алған құқықтық олқылықтар кедергі тудыруда. Курс тыңдаушыларының көбі жастар, себебі олар еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болу үшін, қызметте мансап сатысымен жоғары көтерілу үшін мемлекеттік тілді білу қажет екенін түсінді.

Өз кезегінде әрбір азамат мемлекеттік тілге жауапкершілікпен қарап, оны өз деңгейінде қолданып, қажеттілікке айналдыруы тиіс. Бұл қадам Мемлекетіміздің басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев айтқандай, қазақ тілін ұлттаралық қатынас тіліне көтеруге жол ашар еді.

ТҮРКІ ТІЛДЕРІНДЕГІ ТУЫСТЫҚ АТАУЛАР

София ҚАЖЫАҚБАРҚЫЗЫ

филология ғылымдарының кандидаты
Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық
ғылыми-практикалық орталығы
Қолданбалы лингвистика бөлімінің басшысы
otarovask@mail.ru

Жазира КАМАШ

филология ғылымдарының магистрі
QAZBILIM ұлттық лицейі
Ағылшын тілі мұғалімі
kamash.zhazira@gmail.com

Түркі тілдерінің жалпы лексикалық элементтерін зерттеу мәселесі алтаистика саласына жатады. Бұл тұжырым түркі, моңғол және тұңғыс-маньчжур тілдерінің генетикалық байланысынан туындайды.

Салыстырмалы тұрғыдан зерттеген В.Л.Котвич бұл тілдердің морфологияда шамамен 50% және лексикада 25% ортақ қасиеттері бар деген қорытындыға келген [1; 5].

Бұл мәселе бойынша көптеген жұмыстар жазылды, осы бағытта тұрақты конференциялар мен зерттеулер жүргізілді деуге болады, дегенмен көптеген еңбектерге қарамастан, алтаистика мәселелері күні бүгінге дейін өзекті болып қала береді.

Туыстас тілдер лексикасы – ашық жүйесі бар, ататілді (праязык) қайта қалпына келтіретін күрделі деңгей. Оның бұған дейінгі жаңғыртылатын екі тілдік деңгейі бар: ол – тілдің фонетикасы мен морфологиясы. Лексиканы қайта қалпына келтіру осы екі деңгейден басқа, үшінші деңгейді – сөз семантикасына да ықпал етпей қоймайды [2; 5].

Туыстық терминдерді білдіретін лексиканың жалпы қолданыстағы сөздерден айырмашылығы, көп жағдайда, арнайы ұғымдармен байланысты болады. Олар окшауланбай, жалпыға түсінікті, күнделікті қолданыстағы сөздермен бірлікте қолданылады. Туыстық атауларды білдіретін лексика әлеуметтік-тарихи, экономикалық, мәдени, діни және басқа факторлардың тікелей әсерінен қалыптасып, ғасырлар бойғы тарихи даму процесінде пайда болған күрделі жүйе болып табылады.

Түбі бір түркі жұрты географиялық және саяси мән-мазмұны тұрғысынан әртүрлі ортада жеке-дара тіршілік құрып жатқаны белгілі жағдай. Ғасырлар бойы бір-бірінен қол үзіп, алыста жатса да тілі, ділі, діні, тарихы және мәдениеті ортақ түркітілдес ұлттар мен ұлыстарды бір-бірімен байланыстырып келген олардың рухани жақындықтары еді. Осындай рухани қазынасы бір түркі жұртының өзара

қарым-қатынаста болуы түркі тілдерінің қолданыс аясын кеңейтуде.

Түркі тілдеріне ортақ сөздерге сол кездегі жалпытүркілік көне лексикадан сақталып қалған, осы күні түркі тілдерінің бәрінде кездесетін сөздер жатады. Жалпытүркілік сөздерден түркі тілдерінің туыстығы, сайып келгенде, сол тілдерде сөйлейтін халықтардың шыққан тегінің бір екендігі дәлелденіп келеді.

Туыстық атаулар – өзінің ғасырлар қойнауына кететін терең тарихымен, жүйелі құрылымымен, мәдениетаралық коммуникация үшін ерекше маңызды танымдық құндылықтарымен ерекшеленетін сөздер тобы [3; 197].

Қазақ халқының туыстық терминдерін өз жұрты, нағашы жұрты және қайын жұрты тұрғысынан салыстыру қағидасы – қырғыз, өзбек, түрік және ұйғыр халықтарына да ортақ. Тілдегі сөздік құрамның маңызды бөлігі бола тұра, туыстық атаулар тілдің ішкі даму заңдылықтарымен айқындалатын лингвистикалық ерекше құбылыс болып табылады.

Туыстық атауларды зерттеушілердің ғылыми еңбектеріндегі пікірлеріне сүйене отырып, негізінен, тілдік қызметіне және қолданылуына қарай екі түрге бөліп қарастыруға болады. Біріншісі – *потенциалды атаулар*, яғни сирек қолданылатын немесе қажеттіліктің тууына қарай оңай жасалатын туыстық атаулар. Екіншісі – *негізгі туыстық атаулар*, яғни ұдайы қолданыста жүретін белсенді туыстық атаулар тобы. Біз осы бес ұлтқа ортақ негізгі 17 туыстық атауды және қазақ тілінен өзгеше қалған төрт ұлтқа ортақ 4 туыстық атауды зерттеу нысанына алып отырмыз.

Төмендегі кестеде туыстық атаулардың номинативтік ұқсастықтары мен айырмашылықтары 7 категорияға топтастырылып, өзара салыстырылып, статистикалық мәліметтер берілді.

1- Кесте, Туыстық атаулардың сәйкестігі

Категория (генетикалық белгі бойынша)							Intergenerational level	Kinship established by blood or marriage	Direct or indirect kinship	The gender of kinship	Gender within the kinship	Kinship related to age differences within the same generation.	kinship according to life expectancy
Туыстық атау													
Қазақша	Қырғызша	Өзбекше	Түрікше	Ұйғырша									
1	Ата	Чоң ата	Bobo, buva	Dede	بوۋا	Боуа	+	-	+	+	-	-	-
2	Әже	Чоң эне	Momo, buvi	Ebe	موما	Мома	+	-	+	+	-	-	-
3	Әке	Ата	ota, dada	Baba	دادا / ئاتا	Дада/ата	+	+	+	+	+	-	-
4	шеше/ана	Эне/апа	ona, opa	Anne	ئانا / ئانا	Ана/апа	+	+	+	+	+	-	-
5	Бала	Бала	Bola	Çocuk	بالا	Бала	-	-	+	-	-	-	-
6	Ұл	Уул	O'g'il	Oğul	ئوغۇل	Ұғұл	-	+	+	+	-	-	-
7	Қыз	Кыз	Qiz	Kız	قىز	Қіз	-	+	+	+	-	-	-
8	Аға	Ата	Aka	Ağabey	ئاكا	Ака	-	-	+	+	-	+	-
9	іні/бауыр	Ини	Ini, uka	Erkekka rdeş	ئۇكا	Ұка	-	-	+	+	-	+	-
10	әпке/апа	Әже	Opa	Abla	ئاچا / ئاچا	Ача/һәдә	-	-	+	+	-	+	-
11	Сіңлі	Синди	Singil	Kız kard eş	سىڭىل	сіңіл	-	-	+	+	-	+	-
12	Келін	Келин	Kelin	Gelin	كېلىن	Килін	-	+	+	+	+	+	-
13	күйеу бала	Күйөөбала	Kuyov bola	Damat	ئوغۇلكۆيۈ	Күйүғұл	-	+	+	+	+	+	-
14	Жезде	Жезде	Ezna	Enişte	يېزىدە	Иэзнә	-	+	+	+	+	+	-
15	Жеңге	Жене	Yanga, kennoyi	Yenge	يىڭگە	Ияңгә	-	+	+	+	+	+	-
16	Немере	Небере	Nevara, nabira	Torun	نۆرە	Нәурә	+	-	+	-	-	-	-
17	Жиен	Жээн	Jiyan	Yeğen	جىيەن	Жиэн	+	-	+	-	-	-	-
							6	8	17	14	6	8	0
							35,29%	47,06%	100%	82,35%	35,29%	47,06%	0%

Жоғарыдағы кестеде «+» белгісі осы туыстық атаудың осы категорияда өзіндік ерекшелікке ие екендігін көрсетсе, ал «-» белгісі осы туыстық атаудың осы категориядағы заңдылыққа ие еместігін көрсетеді.

Сонымен кестеде берілген 17 туыстық атаудың генетикалық белгілері бойынша 7 категорияға топтастырсақ, төмендегідей айырмашылықтарды байқауға болады:

1) *Ұрпақаралық деңгей*– туыстық атаулардың ажырамас құрылымдық қағидаты әрі неке құруға байланысты пайда болған қатынастарды үйлестіруші фактор. Негізгі туыстық атауларды қалыптастыруға өзек болады. Салыстырылып отырылған қазақ, қырғыз, өзбек, түрік және ұйғыр тілдеріндегі негізгі 17 туыстық атауда ұрпақаралық деңгей көрсеткіші – 35,29%. Мұнда “*ата, апа, әке, ана/ шеше, немере, жиен*” деген 6 туыстық атауда ғана ұрпақаралық деңгей айқын көрінеді де, қалған 11 туыстық атауда бұл ерекшеліктің көрінісі төмен.

2) *Қандық байланыс немесе неке құру арқылы қалыптасқан туыстық байланыс*. Салыстырылып отырған туыстас тілдердегі негізгі туыстық атаулардың тек 47,06% ғана осы категория қағидатына бағынады.

3) *Тіке немесе жанана туыстық байланыс*. Қазақ, қырғыз, өзбек, түрік және ұйғыр тілдеріндегі

17 туыстық атаудың ұқсастығы осы категорияда 100 пайызды көрсетеді.

4) *Аталған туыстың жынысы*. Осы категорияда аталған тілдердің көрсеткіші жоғары 82,35% тек бала, немере, жиен атаулардан басқасының барлығының жынысы белгілі.

5) *Туысаралық жынысы*. Салыстырылып отырған тілдердің осы категория бойынша сәйкестік көрсеткіші 35,29%-ды құрайды, ол ұқсастықтар *әке, ана, келін, күйеубала, жезде, жеңге* атаулары арасында байқалады.

6) *Бір ұрпақ ішіндегі жас айырмашылығына қатысты туыстық байланыс*. Осы категориядағы туыстық атаулардың номинативтік және семантикалық сәйкестігі 47,10%-ды көрсетті, мұндай ұқсастық бір ұрпақ деңгейін атайтын 8 терминді қамтиды.

7) *Аралық туыстың өмір сүру ұзақтығына қатысты туыстық байланыс*. Бұл категория бойынша «А» мен «Ә»-ні байланыстырып тұрған «Б»-ның тірі немесе тірі еместігі, «А» мен «Ә»-нің арасындағы туыстық атауға әсер етпейді, яғни айырмашылығы 0%-ды құрайды.

Қорыта айтатын болсақ, салыстырылып отырған тілдердің негізгі туыстық атауларында ұқсастықтар көп. Әрине айырмашылық та кездеседі. Бұл айырмашылық төмендегі кестеде көрсетілген.

2-кесте, Негізгі туыстық атаулардың лексемалық айырмашылығы

Туыстас тілдер	түрік	өзбек	қырғыз	ұйғыр
әкесінің ағасы немесе інісі	Amca	Amaki	Аба	Таға
әкесінің әпкесі немесе қарындасы	Hala	Amma	Аба әже	Һамма
шешесінің ағасы немесе інісі	Dayi	Tog'a	Таға	
шешесінің әпкесі немесе қарындасы	Teyze	Xola	Тай әже	Һамма

Туыстық атауларды жүйелілік қағидаты тұрғысынан салыстырсақ, осы бес тілде де туыстық атаулар жүйелілік сипатқа ие, барлығы да «отбасы» лексемасының өзектік (ядролық) негізін құрайды. Бұл – қазақ тілінің басқа төрт туыстас тілдерден (түрік, қырғыз, ұйғыр, өзбек) айырмашылығы. Мәселен, әкеңнің бауырларын «әке» немесе «аға» деп, анаңның бауырларына алдына “нағашы” сөзін қосу арқылы «нағашы аға», «нағашы апа» деп атаймыз [4; 70]. Ал басқа туыстас тілдердегі бұл сөздерге жеке атау берілген.

3- кесте, Туыстық атаулардың фонетикалық ерекшелігі

	Қазақ тілі	Қырғыз тілі	Өзбек тілі	Түрік тілі	Ұйғыр тілі	
1	Жиен	Жээн	Jiyan	Yeğen	جيەن	Жиэн
2	Ұл	Уул	O'g'il	Oğul	ئوغۇل	Ұғұл
3	Қыз	Кыз	Qiz	Kız	قىز	Қіз
4	Келін	Келин	Kelin	Gelin	كېلىن	Килин
5	Аға	Ага	Aka	Ağabey	ئاكا	Ака
6	Жеңге	Жене	Yanga, kennoyi	Yenge	يەنگە	Иәңгә

Бұл кестедегі сөздер дыбысталуы жағынан бір-біріне ұқсайды. Айырмашылық дыбыстық алмасуларда: қазақ тіліндегі дауыссыз қатаң *қ* дыбысы қырғыз және түрік тілінде *к* дыбыстарымен алмасады, ал өзбек және ұйғыр тілінде *қ* мен *к* алмасуы жоқ. Мысалы: қазақ тілінде *қыз* қырғыз тілінде *кыз* [5; 380], өзбек тілінде *qiz*, түрік тілінде *kiz* [6; 640], ұйғыр тілінде *qiz*. Сондай-ақ қазақ тіліндегі *ж* дыбысы түрік, ұйғыр және өзбек тілдерінде *и* дыбысымен алмасады. Қазақ, қырғыз, өзбек, түрік тілдеріндегі *келін* сөзінде *к* әрпінен кейін *е* жазылса, ұйғыр тілінде *e – и* әрпіне ауысады. Қырғыз тілінде екі дауысты дыбыстың қатар келуін, мәселен, *жээн* және *уул* сөздерінде байқап отырмыз. Ал өзбек, түрік, ұйғыр тілдеріндегі *ұл* сөзі *г (g) – г* дыбыстарымен айтылады. Аға сөзіндегі ұяң *г* дыбысы өзбек және ұйғыр тілдерінде қатаң *қ* дыбысына ауысады. Сондай-ақ *жеңге* сөзінің бірінші буынындағы *е* дыбысы өзбек тілінде *а* дыбысымен алмасады. Қазақ, өзбек, ұйғыр тілдерінде *жеңге* сөзінің бірінші буынында үнді *ң* дыбысы айтылса, қырғыз тілінде *г* дыбысы түсіріліп айтылады.

Келесі кестедегі туыстық атаулардың айтылуы мен жазылуын салыстырып қарайтын болсақ, сөздердің дыбыстық құрамындағы аздаған ұқсастықтар (бала – 3 тілде; жезде - 2 тілде; сiңiл – 2 тілде) мен айырмашылықтарды байқаймыз.

4-кесте, Туыстас тілдердегі дыбыстық құрамы әртүрлі сөздер

	Қазақ тілі	Қырғыз тілі	Өзбек тілі	Түрік тілі	Ұйғыр тілі	
1	Ата	Чоң ата	Bobo, buva	Dede	بوۋا	Боуа
2	Әже	Чоң эне	Momo, buvi	Ebe	موما	Мома
3	Әке	Ата	ota, dada	Baba	دادا / ئاتا	Дада/ата
4	шеше/ана	Эне/апа	ona, opa	Anne	ئانا / ئاپا	Ана/апа
5	Бала	Бала	Bola	Çocuk	بالا	Бала
6	iнi/бауыр	Ини	Ini, uka	Erkekkaŗeş	ئۇكا	Ұка
7	әпке/апа	Эже	Opa	Abla	ھەدە / ئاچا	Ача/Һәдә
8	Сiңiл	Сiңди	Singil	Kızkaŗeş	سىگىل	сiңiл
9	Күйеу бала	Күйөөбала	Kuyov bola	Damat	ئوغۇلكۆيۈ	Күй ұғұл
10	Жезде	Жезде	Ezna	Enişte	يەزئە	Иэзнә
11	Немере	Небере	Nevara, nabira	Torun	ئەۋرە	Нәурә

Сонымен жалпытүркілік сөздер түркі тілдерінде мағыналары ұқсас, жақын келгенімен, олардың дыбысталуы бірдей бола бермейді. Себебі ішкі және сыртқы саяси, экономикалық қарым-қатынастар салдарынан түркі тілдері өзіндік даму сатысын бастан өткергені мәлім. Осыған орай бұл тілдердің ғасырлар бойы қалыптасқан дыбыс жүйесіндегі ерекшеліктері бар. Олар: ортақ сөздердің басында және соңында кездесетін дыбыстық ерекшеліктер; сөздің басында не соңында екі дауысты дыбыстың қатар қолданылуы, дыбыстық алмасулар, дыбыстардың түсіп қалуы, сөздердің ортасында кездесетін дыбыстық ерекшеліктері. Дыбыстық сәйкестікке ие туыстық атауларды (мәселен: қыз, аға, іні, бала және т.б.) түркітілдес халықтардың әмбебап атаулары деп атауға болады.

Біздің ойымызша, материалдық мәдениеттің дамуы, әлеуметтік-тарихи өзгерістер, экономикалық және діни өзгерістер тілдердің сөздік құрамына әсер етеді. Уақыт өте келе сөздер қолданысқа енеді немесе қолданыстан шығып кетеді, бірақ негізгі туыстық атаулар өзгеріссіз қалады. Барлық уақытта да түркі және басқа да халықтардың сөздік қорында туыстық қатынастарды білдіретін терминдер болған және олар әруақытта да өзінің өміршендігін сақтайды. Мұндай туыстық терминдер жиі қолданылады, сол тілді қолданушы халықтың интонациясы мен орфоэпиялық ережелеріне бейімделіп, күнделікті қолданыстағы лексиканың ежелгі формаларының сақталуына негіз болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сыдыков С. Монгольско-тюркские языковые параллели. – Фрунзе: Илим, 1983. – С. 3–6.
2. Тенишев Э.Р. Сравнительно-историческая грамматика тюркских языков. Лексика: 2-е изд., доп., кн. 4. – М.: Наука, 2001.
3. Кадашева Қ., Омарова С.К., Асанова У.О. Изучение близкородственных языков: особенности составления учебного комплекса // Вестник РУДН. Серия теория языка. Семиотика. Семантика. – Москва, 2016. – №3. – С.194-202.
4. Омарова С.К., Галымжанова З.Т. Қазақ антропонимдері мен аппелятивтік лексиканың зерттелу тарихы // Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінің хабаршысы. Филология сериясы. – Көкшетау, 2017. – №2. – С.69-74.
5. Киргизско-русский словарь //сост. К.К. Юдахин. – Фрунзе: Главная редакция киргизской советской энциклопедии, 1985. –504с.
6. ТьркзеСцзльк. Kollektif enginyayinevi, 2005у. –800s.

ЛАТЫН ӘЛІПБИІНЕ КӨШУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

А.С.НҮРЖАНОВА

*Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының
Тілдерді оқыту орталығы әдіскері*

Бірнеше ғасыр бойы қазақ халқы араб, латын графикасына негізделген әліпби жүйесін пайдаланып келді. 1940 жылдан бері қарай кириллграфикасы әліпбиін қолдандық. Шындығы керек, бұл аралықта қазақ халқының мүддесі көзделген жоқ. Бұл алыстан ойластырылған халықты өз тарихи жадынан, тілінен, дінінен айырудың амал-тәсілдерінің бірі болатын. Дегенмен, 1924 жылы жазында Орынборда өткен қазақ-қырғыз білімпаздарының тұңғыш съезінде А.Байтұрсынов бастаған араб әрібін қолдаушылар басым түсіп, араб әрпіне лайықталған қазақ графикасы қабылданды.

Елімізде латын әліпбиіне көшу мәселесі соңғы жылдарда қызу талқыланып келе жатқан тақырыптардың бірі. Қазақстан тәуелсіздігін жариялаған кезден бастап қазақ лингвистері мен зиялы қауымының арасында латын әліпбиіне көшудің пайдасы мен зияны туралы бірталай пікірталастар туындай бастап, әлі күнге дейін жалғасып келе жатыр.

Латын әліпбиіне көшу, сайып келгенде, ана тіліміздің қолданыс аясын одан әрі кеңейте түсуге мүмкіндік жасап, тіліміздің қазақы айтылым мен жазылым талаптарын жүйеге түсіру деп түсіну керек. Біз латын әліпбиіне көше отырып, өркениетті елдердің қатарына қо-сы-лып, тіліміздегі дыбыстық жүйелерді нақ анықтап, қазақ тілінің жа-зы-луы мен дыбысталу кезінде сөз-дер қолданысындағы артық кірме сөз-дерден арыламыз. Тіл ауыспай, таңбаның ауысуы, екіншіден, қарапайым тілмен жеткізу, сөз немесе дыбыс қалай естілсе, солай жазылуы латын әліпбиіне көшудегі негізгі ұтымдылық болады деп ойлаймын.

Қазіргі заманда латын әрпін қолдану, ең алдымен, заман талабы болып отыр. Латын әліпбиінің қолданыс аясы да, мүмкіндігі де зор болып, үлкен беделге ие болып отыр. Дүние жүзінде ақпараттың басым бөлігі ағылшын тілінде таратылатыны да белгілі.

Бұл мәселенің компьютердің тілі, техниканың тілі, әуежайдың тілі латын жазуында екендігі сияқты артықшылықтары айтпаса да түсінікті жақтары делік. *Бірінші кезекте*, латын әліпбиіне көшу – рухани жаңғырудың ең шешуші қадамы. Демек,

өз құрамында орыс әріптерін түгел қамтыған 42 әріптік әліпбиден өзгелік дыбыстарды таңбалайтын әріптерді шығарып, өз төл дыбыстарымызды бекемдеп алудың мүмкіндігі. Бұл өз тәуелсіздігіне қол жеткізген кез келген мемлекеттің әдетте қолға алатын бірінші шарасы. *Екіншіден*, шетелдерде туып өсіп, өмір сүріп жатқан қандастарымыз елдің тыныс-тіршілігімен тыныстап отыра алатын болады. *Үшіншіден*, әртүрлі жазуда отырған түркі әлемімен де өзара байланыс нығая түсетін болады. Себебі, қазір түркі жұртшылығының көбі латын жазуында, бір-бірімізді оқып түсінісе кету бұрынғыдан гөрі әлдеқайда жеңілдейді. Жаңа әліпбимен жазу-сызуымыз орнықты қалыптасып кетіп жатса, бұл осындай үлкен мақсатта біріктіру функциясын атқаратын болады.

Сондықтан да заманауи технологияларға тәуелді екенімізді мойындап, кез келген жаңа дүниелермен санасуымыз жөн сияқты.

Әлемдегі халықтың 80 пайызы қолданатын латын әрпіне көшу озық инновациялар мен жаңа заманауи технологияға жақындаудың жолы. Жастарымыз да осы арқылы электрондық ақпарат құралдарын да жылдам игеретін болады.

Латын әліпбиіне көшу - еліміздің білімді жастарының қатарының көбеюіне, қазақ жастарының әлемдік деңгейдегі биік белестерден көрінуіне және дүние жүзіндегі жастармен тіл табыса алатын деңгейде болуына, кез келген ақпаратты, ғаламдық өзгерісті жастар түпнұсқадан алып, оқи алу дәрежесіне дейін көтерілуіне қолдау болып табылады.

Латын әліпбиіне көшу – қазақ халқының алға жылжуына, жаңа заман талабына сай өсіп-өркендеуіне, болашақта еліміздің жан-жақты дамуына үлкен үлес қосып, же-місі мен жеңісін әкелері сөзсіз. Сондықтан латын әліпбиіне көшу біз үшін, бо--лашақ еліміз үшін әлдеқайда ма-ңыз-дырақ.

Латын әліпбиіне көшу арқылы халқымыздың ғасырлар бойы ұрпақтан-ұрпаққа беріліп, біздің заманымызға жеткен сөз өнерін, қазақ әдебиетінің қайталанбас асыл мұрасын әлемге танытуға жол ашылып, қазақ елін әлем мемлекеттерімен жақындастырып, жарқын болашаққа бастайды деп үміттенемін.

Нәбижан Мұхамедханұлы: Біз «латын әліпбиі бола ма, болмай ма» деп емес, қалай атқарамыз дегенге ғана жұмылуымыз керек.

ОҚУШЫЛАРДЫ ӘДЕБИЕТ САБАҒЫНАН ҒЫЛЫМИ-ІЗДЕНІС ЖҰМЫСЫНА БАУЛУ

Б.Ж.КОЙШЫГУЛОВА,

*№3 Алға қазақ орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі*

Дарынды жастар – еліміздің жарық жұлдызы. Тұңғыш президентіміз Н.Ә.Назарбаев: «Бізге керегі – шын дарындар. Нарық қол-аяғымызды қалай қыспасын, мемлекет өзінің талантты ұлдары мен қыздарын, дарабоз жүйріктерін қолдауға, қорғауға міндетті», - деп еліміздің болашағы жастарға үлкен сенім артқан болатын. «Дарындылық тұжырымдамалары» атты психологтар дайындаған құжатта «Дарынды бала дегеніміз – айрықша жетістіктерімен ерекшеленетін және іс-әрекет барысында сондай жетістіктерге ұмтылатын бала» делінген.

Дарынды деп психология ғылымында адамның бір іске айрықша қабілеттілігі, өмірдің қандай да бір саласында өзін ерекше бір қырынан көрсетуін айтады. Бала бойындағы дарындылық, ғылымилық қабілетін ашу, жақсы танымдық қасиеттерін зерттеу, айқындау – заман талабы. Оқытудың оң нәтижесі – өз ойын дәлелдей алатын, жан-жақты білімді, білімін жүзеге асыра алатын, қалыптасқан өзіндік азаматтық көзқарасы бар іскер, ақылды, адамгершілігі мол тұлғаны тәрбиелеп қалыптастыру. Ол үшін белгілі бір жоба болуы шарт. Оқушының дарындылығын айқындау мен шығармашылық дарындылығын зерттеп анықтау үшін белгілі бір бағыт-бағдарлама бойынша жұмыс жүргізу қажет. Жеке тұлғаны (дарындыны) жалпы сынып оқушылары арасынан табу, іздеу – мұғалімнің жұмыстануын қажет етеді. Оқушыларға білім деңгейінен күрделірек әртүрлі тапсырмалар беру арқылы қабілетін бақылап, сынақтан өткізу керек.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқушыларды ғылыми-зерттеу ізденістеріне баули отырып, ойы ұшқыр, көкірегі ояу шәкірттер дайындауға болады.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен оқушыларды ғылыми ізденіске баулу үшін:

1. Пәнді қазіргі қоғам талабы- білім берудің кіріктірілген бағдарламасына сай өмірмен байланыстыра оқыту;

2. Оқытудың белсенді әдіс-тәсілдері мен жаңа педагогикалық технологияларды тиімді пайдалану;

3. Шығармашылық жұмыстарды жүйелі әрі тұрақты түрде жүргізу;

4. Сыныптан тыс оқу, үйірме жұмыстарын шығармашылықпен жүргізу;

5. Оқушыларды түрлі пәндік-зияткерлік сайыстарға жиі қатыстыру;

6. Оқырмандар клубын, дебат клубын ұйымдастыру;

7. Пәндік олимпиадаларға, эссе байқауларына - дайындау және қатыстыру;

8. Ғылыми конференцияға, ғылыми жобаға қатыстыру керек.

Назарбаев Зияткерлік мектептерінде кіріктірілген білім беру бағдарламасы бойынша 11-сыныптың әдебиет пәнін оқытуда мына мақсаттар қамтылған:

- Қазақ әдебиетіндегі шығармаларды әлем әдебиетіндегі шығармалармен салыстырып, әртүрлі әлеуметтік орталарда өз пікірін логикалық тұрғыдан жүйелі айтады;

- Хикаят, поэма, драма, романдардағы көтерілген мәселелерді түсініп, әлемдік деңгейдегі шығармалармен салыстырып, креативті ой айтады;

- Шығармадағы басқа ұлттың және жалпыадамзаттық құндылықтардың ерекшелігін зерттейді, өз халқының құндылықтарымен ұштастырып, түрлі ортада еркін қолданып айтады;

- Шығарманың құрылымын басқа авторлардың шығармаларымен салыстыра оқиды;

- Ақын-жазушының өзіндік қолтаңбасын, стилін анықтайды, оқиды;

- Мәтіннің түрлі интерпретацияда берілуін ажыратады, талдап, талқылап оқиды;

- Шығарманың негізгі ойын кең көлемде пайдаланып, ғаламдық шығармаларымен байланысты-

рып, ойын дәлелдеп жазба жұмыстарын шығармашылықпен жазады;

- Көркем шығармадағы белгілі бір тақырыпта ғаламдық деңгейдегі дәйектерді жинақтап, креативті эссе жазады;

- Белгілі бір шығармадан тақырыпқа байланысты шығарманың маңыздылығын әлеуметтік-мәдени тақырыпқа сәйкес зерттеп, өмірдегі мәселелермен салыстырып креативті жоба жазады.

Әдебиет пәні бойынша білім сапасын арттырып, бала дарынын дамытуда оқушыларға үнемі үш бағытта тапсырма беруге болады. Яғни, блум жүйесі бойынша:

Білу және түсіну: Көркем шығарманы түсініп оқу. Композициялық құрылысына талдау.

Анализ және интерпретация. Шығарма кейіпкерлеріне мінездеме беру, шығарма тіліне талдау, (теңеу, эпитет, метафора т.б.) анализ жасау.

Салыстыру және бағалау. Шығарманың сюжеттік құрылымын басқа авторлардың шығармаларымен салыстырады, ұқсастығы және айырмашы-

лықтарын бағалайды, қарапайым зерттеу жұмысын жазады. Оқыған шығарма бойынша оқушының сыни көзқарасы және өз шығармашылығына талдау жасату. Жалпы оқыту процесі оқыту әдістері арқылы жүзеге асады. Әр сабақты белсенді оқытуда әдіс-тәсілдерді де таңдап алып пайдаланған дұрыс деген тұжырымға келдім.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. «Қазақ тілі мен әдебиеті» журналы 4/2011 15-бет
2. Кіріктірілген білім беру бағдарламасы «Қазақ әдебиеті Т1» Жоғары мектеп . Маусым 2014
3. Бітібаева Қанипа. «Әдебиеттіереңдетіп оқыту» Мектеп баспасы ЖАҚ, 2003.
4. Е.Дүйсенбаев, А.Балғожаев. «Оқыту үрдісінде танымдық және шығармашылық әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану» Қызылорда, 2006 42-бет
5. Қазақстан Республикасы жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасы (Үшінші деңгей) 2012.

ЧТЕНИЕ – ЭТО ОДИН ИЗ ИСТОКОВ МЫШЛЕНИЯ И УМСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ

М.К.СТАХАНОВА,

Город Атырау,

Средняя школа №15 имени Абая,

Учитель начальных классов

Социокультурная ситуация, сложившаяся в стране, привела к снижению авторитета печатного слова, вытеснению книги, разрушению ментальности читающей нации. Сегодня перед нашим обществом стоит задача вызвать у подрастающего поколения интерес к чтению и вернуть в ранг активных читателей, которые определяют настоящее Казахстана, закладывают основы его будущего.

Чтение в наши дни больше ориентируется на удовлетворение информационных потребностей, а не общекультурных, эстетических, эмоциональных. Воспитать увлеченного читателя трудно. Здесь главное - организовать чтение так, чтобы оно способствовало развитию личности, а развивающаяся личность испытывала бы потребность в чтении как источнике дальнейшего развития. Необходимо предоставить возможность детям всеми путями развивать свое чтение и помочь сформировать любовь к книгам. Ведь это - первая ступень к грамотности и обучению на протяжении всей жизни. Необходи-

мо помочь детям понять огромное количество приятных вещей, которые можно получить от чтения. Этому и посвящен проект «Читающая школа».

Цель проекта:

- расширение читательского кругозора учащихся знакомством с книгами;

- приобщение учеников к регулярному чтению детской литературы и посещению школьной библиотеки, привитие потребности в систематическом чтении литературы.

Задачи проекта:

- формировать у детей отношение к книге как к источнику человеческого опыта, постоянному партнеру в общении;

- развивать творческую активность;

- воспитывать бережное отношение к книге.

В связи с этим каждый наш урок начинается с пятиминутного чтения художественной литературы. А не посредственно на уроке литературного чтения используются различные приемы чтения, которые помогли даже не читающим детям за небольшой промежуток времени читать сначала по слогам, а затем и целыми словами. Книга - необходимый предмет любой культурной среды, в которой растет ребенок. Большой мир литературы не

должен однажды, когда дитя подрастет, обрушиться на ребенка. Воспитание книгой состоит в том, чтобы бережно, но настойчиво, ввести малыша в детскую литературу, как в некое искусственно созданное удивительное пространство, научить не бояться его, а, напротив, любить и интересоваться им, научить в нем ориентироваться.

Известно, что детство - определяющий этап в развитии личности, ибо в возрасте до 6 лет ребенок с интересом познает окружающий мир, "напитывается" разными впечатлениями, усваивает нормы поведения окружающих, подражает, в том числе героям книг. В результате приобщения к книге облагораживается сердце ребенка, совершенствуется его ум. Книга помогает овладеть речью - ключом к познанию окружающего мира, природы, вещей, человеческих отношений. Дошкольники отличаются высокой познавательной активностью, стремятся расширить свой кругозор, вырваться за рамки той среды, которая их окружает. Один из главных помощников в этом, на мой взгляд, - книга. К общению с ней они уже готовы: эмоционально реагируют на услышанное, улавливают и различают разнообразные интонации, узнают любимых литературных героев, сопереживают им.

Потребность в каждодневном общении с книгой закладывается до трех-четырёх лет. Чем раньше ребенок возьмет в руки книгу, тем больше навыков читателя приобретет. Поэтому просто необходимо включать занятия по ознакомлению дошкольника с миром художественной литературы, а взрослым чаще читать своим детям. Взрослые должны осознавать важность приобщения ребенка к миру детской литературы. Детская литература, позволяет решать многие задачи. Чтение книги развивает в ребенке душу, гуманность, формирует ум, память, воображение, речь, терпение и другие нужные черты характера, учит творчеству. Детская литература - это настоящее искусство, оказывающее на ребенка скрытое воздействие.

Заложённая любовь к книге в дошкольном возрасте останется с ребёнком навсегда. Тот, кто читает, много знает. Если ребёнок понимает содержание прочитанного, значит, он думает, анализирует, рассуждает. Знакомство детей с художественной литературой, даёт лучшие результаты, если объединены усилия и воспитателей, и родителей. Мы хотим, чтобы наши дети были грамотными читателями. А ведь это очень не просто: воспринимать текст согласно авторскому замыслу. Чтобы в ребёнке воспитать читателя, сам взрослый должен проявлять интерес к книге, понимать её роль в жизни

человека, знать те книги, которые будут важны малышу, следить за новинками детской литературы, уметь интересно беседовать с малышом, быть искренним в выражении своих чувств.

Детство - время запуска всех сил и возможностей человека, что относится и к чтению.

1. Развивает мышление. Одно из важных преимуществ чтения книг - это тот положительный эффект, что оно оказывает на наше мышление. При чтении мы больше размышляем, чтобы понять ту или иную идею произведения.

2. Снижает стресс. В современном мире избавление от стресса - основная забота многих людей. Богатство и ритмика языка имеет свойство успокаивать психику и избавлять организм от стресса. Особенно помогает в этом чтение какой-нибудь фантастики перед сном.

3. Увеличивает словарный запас. Когда вы читаете книги различных жанров, то сталкиваетесь со словами, которые обычно не используете в повседневной речи. Если какое-то слово вам незнакомо, совсем не обязательно искать в словаре определение. Иногда о значении термина можно понять по смыслу, заключенному в предложении. Чтение помогает не только в увеличении словарного запаса, но и повышает грамотность.

4. Защищает от болезни Альцгеймера. По данным последних исследований, чтение действительно защищает от заболевания мозга. Когда вы читаете, активность мозга увеличивается, что благотворно сказывается на его состоянии.

5. Придает уверенности. Чтение книг делает нас более уверенными. Когда в разговоре мы демонстрируем глубокое знание того или иного предмета, то невольно ведем себя более уверенно и собранно. А признание окружающими ваших познаний положительно сказывается на самооценке.

6. Делает нас более творческими. Креативные люди могут генерировать сразу несколько отличных идей. Откуда их можно взять? Из книг. Читая произведение, вы можете почерпнуть оттуда массу идей, которые впоследствии воплотить в жизнь.

7. Улучшает сон. Если вы систематически будете читать перед сном, то вскоре организм привыкнет к этому, и тогда чтение станет своеобразным сигналом, говорящим о скором отходе ко сну. Таким образом вы не только улучшите свой сон, но и утром будете чувствовать себя бодрее.

8. Улучшает мозговую активность. При чтении мы обычно представляем много деталей: персонажей, их одежду, окружающие предметы. Также необходимо помнить множество вещей, которые

нужны для понимания произведения. Именно поэтому чтение тренирует память и логику.

9. Улучшает концентрацию. При чтении необходимо концентрироваться на содержании произведения, не отвлекаясь на посторонние предметы. Этот навык очень полезен при любой другой деятельности. Также чтение книг развивает объективность и способность принимать взвешенные решения.

Лучшей формой приобщения ребенка к книге может стать семейное чтение вслух. Необходимо терпение, даже незаурядная выносливость, чтобы из вечера в вечер читать вслух, и тем не менее читать надо, много читать, формируя в неторопливом процессе этого чтения и ум, и душу ребенка, налаживая прочный духовный контакт с ним.

Если семилетке прекратить читать вслух, аппетит к книге ослабевает. Читать ему самому еще тяжело, неинтересно, скучно. Понимающие это родители читают с детьми книги вслух по очереди.

Читайте ребенку вслух все, что сочтете подхо-

дящим, интересным, все, что любили читать сами в таком же возрасте. Особенно важно выбрать такие классические произведения, которые при самостоятельном чтении, чтении про себя, дети не могут оценить сразу, назовут скучными. Чтение вслух - всегда чтение внимательное, когда отдается должное каждой детали, подробности, когда усваиваются не только значения слов, но и оттенки значений. Замедленный темп подачи информации при чтении вслух делает видение всего изображаемого в произведении более точным и полным. Очень важна наша интонация, наш комментарий, наша оценка.

После прочтения книги вопросы лучше всего задавать осторожно, тактично. Пусть ребенок сам спрашивает, интересуется вашим мнением, пусть не торопится осудить книгу, если она показалась ему неинтересной, короче - пусть думает... Правило: если книга начата, ее следует дочитать до конца, тем более что оценка книги к концу может измениться на противоположную.

СЫНИ ТҰРҒЫДАН ОЙЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Ч.Ч. ЧЕРКЕШБАЕВА,

Атырау облысы,

№4 Атырау облыстық арнаулы шипажайлы мектеп-интернатының бастауыш сынып мұғалімі

Бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін көтеру мен шығармашылық, педагогикалық әрекетін ұйымдастыруда қазіргі жаңа технологиялардың менгерудің маңызы зор. Оқытудың жаңа технологиясы дегеніміз не? Ең алдымен осы ұғымды түсініп алу керек. Оқыту, білім беру тәжірибесі педагогикалық үрдістің сапасын үнемі арттырып отыруды талап етеді. Тұңғыш президентіміз Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауында «XXI ғасырда білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелетіні анық» деген пікірі әрбір ұстазды ойландыруы тиіс.

Білім беру жүйесінде педагогикалық технологияны қолдану - келешек ұрпақтың еркін дамуына, жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау. Бұл іс-әрекетті ұйымдастыру әрбір педагогтың міндеті болып табылады. Білім беру жүйесінде қолданылып жүрген педагогикалық технологиялар: ынтымақтастық педагогикасы, білім беруді ізгілендіру, ойын арқылы оқыту, проблемалық оқыту, модульдік оқыту, тірек

сигналдары арқылы оқыту, дамыта оқыту, түсіндіре басқарып оза оқыту, өздігінен оқыту, сын тұрғысынан ойлауды дамыту, оқытудың компьютерлік технологиясы, бағдарламалап оқыту, деңгейлеп оқыту т.б.

Білімнің жаңа мазмұнын жүзеге асыру үшін жаңа технологиялар қажет-ақ. Сондай педагогикалық технологиялардың бірі - сыни тұрғысынан ойлау технологиясы.

Сыни тұрғыдан ойлау – Қазақстандағы білім беруді дамыту үшін маңызды болып табылатын қазіргі ең басты педагогикалық түсінік. Бұл модуль балалардың да, педагогтердің де сыни тұрғыдан ойлауды дамытуды саналы және оймен қабылдауын көздейді. Сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдана отырып, сабақта оқушылардың қызығушылығын арттырып, ой қозғай отырып, оқушының өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарап, естігенін, білгенін талдап, салыстырып, реттеп, сұрыптап, жүйелеп, білмегенін өзі зерттеп, дәлелдеп, тұжырым жасауға бағыттаймыз. Сондай-ақ оқушыларды өз бетімен және бірлесіп шығармашылық жұмыс жасауға еңбектендіруіміз қажет.

Сын тұрғысынан ойлау ұғымы белгілі бір идеяларды қабылдай отырып, оның неге қатысты екенін

зерттеу, оларды жеңіл ойларға қарсы қоя білу, салыстыра алу, сол идеяларға қарсы көзқарастармен тепе-теңдікте ұстап зерттеу, оларға сеніммен қарау деп авторлар түсіндіреді.

Бұл технология белгілі бір мәселе туралы бар идеяларды жинақтап, оларды қайта ой елегінен өткізіп және шешім қабылдаумен аяқталатын күрделі психологиялық үрдіс. Сыни ойлауды дамыту технологиясының дәстүрлі оқытудан басты айырмашылығы – білімнің дайын күйінде берілмеуі. Оқушыны мұғаліммен, сыныптастарымен еркін сөйлесуге, пікір таластыруға, бір-бірінің ойын тыңдауға, құрметтеуге, өзекті мәселені шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты жеңуге баулитын әдіс. Технологияның басты мақсаты – дамыта оқыту негізінде сын тұрғысынан ойлау арқылы оқу мен жазуды дамыту бағдарламасын іске асырып, балаларға терең білім беру. Жаңа технология ретінде ең озық әдістерді дер кезінде игеру, іздену арқылы бала бойына дарыту, одан өнімді нәтиже шығара білу - әрбір ұстаздың шеберлігін байқатады. Сыни тұрғыдан ойлаудың жаңа идеяларды ұсынуға және жаңа мүмкіндіктерді көруге, қабілетті мәселелерді шешу кезінде маңызы зор.

Сыни тұрғыдан ойлай білетін оқушылар мына сұрақтарды өзіне қоя біледі:

- Мен не білемін?
- Мен жаңаша нені білдім?
- Менің білімім қалай өзгерді?
- Мен осы біліммен не істей аламын?

Сын тұрғысынан ойлауды дамыту деген ұғымды кез келген жаңа идеяны сол күйінде қабылдау немесе оған түбегейлі сенім арту емес, солидеялардың негізгі себептерін, жүзеге асыру жолдарын және нәтижесін білу, оларды өз ортаға, өз мүмкіндігіңе, өз керегіңе, өз іс - әрекетіңе лайықты кіріктіру, талдау, ой елегінен өткізу, яғни, проблемаға сыни тұрғыдан қарап, өз мақсатына пайдалана білу.

Жеке тұлғаға сын тұрғысынан ойлауды меңгерту үшін оның бойында мынадай қасиеттері болуы шарт:

- жоспарлауға дайын болуы;
- бейімделгіштігі (басқалардың идеяларын қабылдай алуы);
- қайсарлығы (қиын тапсырмаларды кейінге қалдырмауы);

- жете түсінуі (өзінің және басқа адамдардың пікірін қадағалау);
- ымыралы келісімді іздеуі;
- коммуникативтілігі.

Бүгінгі білім беру ісінің басты мақсаты – білім, білік дағдыларын меңгеру ғана емес, сондай-ақ өзін-өзі дамытуға талпынтатын, саналы, ой-өрісі кең, алғыр, қабілетті, таланты жастарды тәрбиелеу. Оқушылардың жас ерекшеліктері мен деңгейін ескере отырып, жаңа технологияны тиімді пайдалану – ұстаздың асқан шеберлігіне байланысты іс-әрекет болып табылады. Жаңа технологияны тиімді қолдануда мұғалімнің шеберлігінен мамандығына деген сүйіспеншілігі, шығармашылыққа ізденісі, шәкірттеріне деген зор ықыласы шынайы көрініп тұрады. Оқушы тұлғасының дамуына, қабілетінің артуына жаңа технологиялардың үлесі зор. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының тиімділігіне тоқталсақ:

- Кез келген ұстазға сапалы сабақ беруге мүмкіндік береді;
- Оқыту мен ұйымдастырудың тиімді әдістерінің көптігімен ерекшеленеді;
- Оқу мотивацияларын өзгертуге пайдалы;
- Сын тұрғысынан ойлау сабақтарының құрылымы – қызығушылықты ояту, мағынаны ажырату, ой толғаныс.

Қорытындылай келе, сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясын пайдаланған кезде де оқушының белсенділігі, мақсатқа ұмтылуы, ақпаратты өзі іздеп табуы, шапшаңдығы мен еркіндігі, шығармашылығы, көңіл-күйінің көтеріңкі болуы қамтамасыз етіледі. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының ерекшеліктері сабақ барысында мұғалім оқушының өзін ізденуге үйретіп, ұтқыр ойлауға жетелейді

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Иманбекова Б., Әбдіреймова К., «Сабақ – оқытудың негізгі формасы» Алматы, 2003 ж.
2. №4 – 2008 жыл. Ж. Садыбекова «Оқу – тәрбие үрдісінде ақпараттық-коммуникациялы технологияны қолдану қажеттілігі»
3. «Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері» С. Мирсеитова, 2011 жыл.

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

М.Қ.САНСЫЗБАЕВА,

Алматы қаласы Медеу ауданы №168

Қ.Қатықбаева атындағы мектеп-гимназия

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Мұғалім - қазіргі қашықтықтан оқыту жағдайында оқушылар емес үйдегі ата-аналар үшін де тау қопарар алып тұлға сияқты. Олай айтуымның да өзіндік себебі бар. Естеріңізде болса, былтырғы пандемияның ең алғашқы басталған кезінде бәріміз абдырап, әсіресе мектепке арқа сүйеп үйренген ата-аналар үшін өте бір үрейлі кезең болғаны бәрімізге мәлім. Қашықтықтан оқи отырып оқылым, айтылым және жазылым әрекетімен оның ерекшеліктерінің онлайн форматында сапалы жүзеге асыруды негізге алдым. Ол дегеніміз-көркем шығарманы оқи отырып, сұрақ құрастыра білу, түсінікті жауап қайтару, немесе оқыған шығарманы талдау арқылы өз ойын жеткізу. Аталған тапсырмалар орындау барысында біз айтылым дағдысына ғана жұмыс жүргізіп отырғандықтан жазылым дағдысы көлеңкеде қалғанына куә болып жүрміз, өкінішті. Дегенмен де, көркем шығармаларды оқи отырып, талдау барысында жазба жұмыстарының әр түрлі формада шығармашылық жұмыстары арқылы іске асырып жүргенімді тілге тиек еткім келеді.

Ақыл-өсиетке, парасатты ойға құрылған сөйлемдерді көшіріп жазу. Бұл орайда оқыған көркем шығармаларды қайта көз жүгіртіп, түртіп алатындай дәрежеге жетелейді.

Білгеніңді жинақтап, **түйіндеме** жаздырту. Түйіндемені сауатты жаза білу- бүгінгі заман талабы.

«Төрт сөйлем» [1] тәсілі бойынша жұмыс жүргізу. Оқыған көркем шығармалардың жалпы мазмұнын немесе көтерілген мәселе аясында, кейіпкерлерге мінездемені төрт сөйлеммен жеткізу. Бұл оқушыны жинақылыққа үйретеді деген ойдамын.

Сөздік жеңімпаздары. [1] Кейінгі кезде тұрақты тіркестер сөздігімен жұмыс жүргізгенді қолға алдым. Әр сабақта жаңа сөздер болуы мүмкін. Сол сөздерді сөздіктерден тауып, оқушыларға түсіндіру «Сөздік жеңімпаздарының» міндеті. Дәптерге түртіп алу керектігін ескертіп отырамын.

Сенімділік индикаторы. [1] Өзіне сенім арта білу. Берілген тапсырманы орындай аламын деген сеніммен бастауды әдетке айналдырса деген үмітпен оңайлатылған тапсырма беріледі. Оны жеке-жеке орындап дәптерге түртіп алу.

Тиімді **кері байланыс** [1] жаза білуге дағдыландыру, оның бала өміріндегі маңыздылығын айту. Себебі ішкі ойын жеткізу- бұл да бір үлкен жетістік. Көрген жақсылығын саралай білгеннің, өзіндік тілегін ескерте білгеннің, оны сыртқа шығара білгеннің несі айып? Біз бұл тәсілді рефлексия ретінде көп пайдаланатынымыз мәлім.

Күнделік жазу. Бұл орайда Абайдың: «Егерде есті кісілердің қатарында болғын келсе, күнінде бір мәрте, болмаса жұмасында бір, ең болмаса айында бір өзіңнен-өзің есеп ал», - деген өмір бойы құндылығы жойылмайтын дана сөзін басты назарда ұстағанды жөн санаймын. Сабақ барысында да шәкірттеріміздің өмірлік қағидасына айналса деген оймен үнемі саналарында жаңғыртып отырғанды жөн санаймын. Онлайн жүйесінде көбіне-көп АКТ-ны тиімді пайдалану, уақытқа бағыну арқылы оқылым, тыңдалым, айтылым дағдысын арттыру мақсатында орындап жүрген тапсырмаларының есебі жоқ.

Эссе жазу-жоғарыда айтылған тіл үйренуге қатысты жазылым түрлерінің ішінде соңғы жылдары танымал бола бастағанын біреміз. Эссе дегеніміз-[3]тұрақталған, қалыптасқан тұжырымдарға жаңа қырынан қарап, өзінше толғап, әрі дағдыдан, әдеттен, көне соқпақтардан бөлек, тың-болжаулармен түйіндеулерге құрылатын философияның, эстетиканың, әдеби сынның публицистиканың көркем жанры. Әдебиеттанушы ғалым С.Негимов «Эссе сипатында туған туындыларға батыл болжамдар мен өткір ұсыныстар, пікір жарыстырулар мен талас тудыратын жорамалдар, ойлар, көкейге қонымды, таным көкжиегін кеңейтуге қозғау саларлық байламдар тән»-[3] деген құнды пікір айтады.

«Мектеп бітіріп шыққан соң бала бүкіл әлемге, өзгенің өміріне білім жүзімен ашылған сапалы ақыл көзімен қарай білсе, міне білімдендірудің көздейтін түпкі мақсаты осы», - деген Мағжан Жұмабаев бабамыздың аталы сөзіне сүйенгенді жөн көрдім. Әсіресе, 9-сыныптың қазақ әдебиетінде үшінші тоқсанда стандарт бойынша берілген тақырыптар

біз үшін мұңға толы тақырыптар оқытылды. Осы кездегі шығармаларды талдау кезінде оқушылармен бірлесіп қандай шығармашылық жазба жұмыстарын орындауға болады?

Ахмет Байтұрсынов тілді үйретудегі сауаттылық оқумен ғана шектеліп қалмай, жазумен қатар жүргенде ғана іске асатындығын ашып айтады. Міне, біздің ең басты қаруымыз-сауаттылық.

Бұл жерде жаппай онлайн форматына оқушылардың айтылым дағдысын арттыру мақсатымен бірдей, оларды кең ауқымды дағдыларға үйретуге, функционалдық сауаттылықтарын арттыруға, бойларында адами құндылықтарын дамытуға көңіл бөлініп, заманына сай технологияларды пайдаланып отырған мұғалімдердің қашықтан білім беру процесінде олардың кәсіби шеберлігін арттыруға көмегін тигізу.

Бүгінгідей ел басына күн туған жағдайда Ахмет атамның мынадай сөзі айтып кеткенді жөн деп ойлап отырмын: «Білімдіден не пайда, білгенін көпке айтпаса, үйреткеннен не пайда, қайырымы

қайтпаса». Ұқылым заманнан ата-бабамыз өз ортасында айналасындағыларға жол көрсетіп, үздіксіз ақыл-кеңес беріп отырғанын біз білмейді дейсіз бе? Міне, осы орайда қазіргі кезде үнемі кәсіби біліктілігін арттырып, жаңашылдықты жанына жалау еткен мұғалімдер ғана шығармашылықпен, аса бір зор күшпен елге қызмет етуге дайын болып көрінді. Себебі заман талабы өзгерді, ендеше бізге де өзгеру керек. Сондықтан әріптестеріме тек сәттілік тілеймін!

Әдебиеттер тізімі.

1. Майк Гершон «Деффиренция түрлері. Дифференциацияның 80 түрлі жолы» Bit.Ly/tes_mixed_ability,2014
2. Қанатты сөздер.
3. Негимов С. Әдебиеттану терминдерінің сөздігі. Құрастырушылар: З.Ахметов, Т.Шаубаев. Алматы: «Ана тілі», 1996. - 254 бет.
4. Қазақ әдебиеті. «Энциклопедиялық анықтамалық». Алматы: «Аруана» ЖШС,2005.-576 бет.

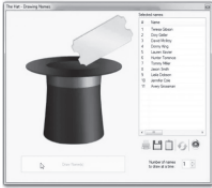

ҮЗДІК САБАҚ

«АЛТЫНЕМЕЛ» ҰЛТТЫҚ САЯБАҒЫНЫҢ КЕРЕМЕТІ

С.А.АЛЕНОВА,

Ақтөбе қаласы,

№3 ОМ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Пән: Қазақтілі	Бөлім: I Қазақстан қорықтары.			
Сынып: 6 «А»	Қатысқан оқушылар: 12 Қатыспаған оқушылар :			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары	6.3.1.1* мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау, өмірдегі кейбір жағдаяттармен байланыстыру;			
Сабақтың мақсаты:	Анық айтылған сөзді тыңдап, қысқаша жазба (тірек сөздер) жасау және нақтылау мақсатында сұрақтар құрастыру			
Бағалау критерийлері	Анық айтылған сөзді тыңдап, тыңдалған мәтін бойынша қысқаша жазба (тірек сөздер) жазады және мәтінді нақтылау мақсатында сұрақтар құрастырады.			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
	Сәлеметсіңдер ме? (түгендеу).«қол беру» әдісі арқылы психологиялық ахуал қалыптастыру. The hat бағдарламасы арқылы топқа бөлу Үй тапсырмасы сұрау «Галерияны шарлау» . Тақырыпты болжау. Сабақтың тақырыбын, мазмұнын суреттер арқылы болжайды. - Суреттер қандай ортақ тақырыпқа арналған?	Оқушылардың назарын сабаққа аударту. Сабақтың тақырыбын суреттер арқылы болжайды.		Смайликтер Презентация Қорықтардың суреттері, карта, оқулық

	-Суреттегі табиғат көріністері Қазақстанның қай өңірлерінде кездеседі? -Суретте сендерге таныс жерлер бар ма? -Қазақстанда тағы қандай көрікті жерлер бар? Сабақ мақсатымен таныстыру.			
Сабақтың ортасы	1. Мәтін алды жұмыс. Сөздікпен жұмыс. ■ Ұлттыққорық – национальный заповедник ■ 2. Жеркөлемі – площадь (земли, территории) ■ 3. Мекендеу – обитать ■ 4. Үңгірлер – пещеры Ребус шешу арқылы жаңа тақырыпты анықтау. Л 1-тапсырма. «Өрмекші» әдісі арқылы сұрақтарға жауап беріңіздер. Постерге өрмекшінің сұлбасын сала отырып, басына тақырыпты, денесіне өз ойларыңызды, аяқтарына тірек сөздерді жазыңыз. 2-тапсырма. Мәтінді тыңдаңыз. Тыңдалған мәтін бойынша тірек сөздерді теріп жазыңыз. 3-тапсырма. «Кім жылдам?» ойыны. Сергіту сәті. «Қорықтарға саяхат» ойыны. Сынып ішіне тақырыпқа қатысты суреттер орналастырылады. Оқушылар сынып ішінде қозғала жүріп, берілген тақырып бойынша ақпарат жинақтайды. 4-тапсырма. Кинометафора әдісі бойынша өз топтарыңыздың атауына сәйкес болжам жасаңыздар.	Мәтін алды жұмыс. Wordwall бағдарламасы арқылы сәйкестендіреді Жаңа сөздерді жазады, сөз тіркестерін, сөйлем құрастырады. Мәтінді тыңдайды, тыңдалған мәтін бойынша қос сөздерді табады. « https://www.fyrexbox.com/account/dashboard?» бағдарламасы арқылы тест тапсырмасын орындайды. Сергіту сәті ойынына қатысады. Айтылым. Оқушылар аталған әдіс бойынша мәліметтерді толықтырып, болжайды.	Дескриптор: Балл-1 - оқылған мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді. Дескриптор: Балл-1 - тыңдалған мәтін бойынша қос сөздерді табады Дескриптор: Балл-4 - сөйлем құрылымын сақтайды. -сұрақтарға дұрыс жауап береді.	Презентация Презентация Оқулық сөздік оқулық видеосабак Әр түрлі суреттер, маркер, қима қағаздар Оқулық
Сабақтың соңы	Үй тапсырмасын беру : 126 бет. 6-тапсырма Кері байланыс. «https://www.fyrexbox.com/account/dashboard?» әдісі. Өзіңді бағала			

ПУЛЕМЕТШІ БАТЫР ҚЫЗ

А.Ж.ЗИНОЛЛА

№38 ЖББОМ бастауыш сынып мұғалімі

Алматы облысы, Талғар ауданы, Кеңдала ауылы

Сабақ мақсаттары	Оқушыларбатырдыңпортретінкөркемсөзбенсомдайалады.Барлықоқушылар: мәтінніңтақырыбынанықтайалады, негізгіойдытабады. Көптегеноқушылар: М.Маметоватуралысұрақтарғажауапберіп, сөздіктерді-талқылайалады. Кейбіроқушылар: берілгентақырыпбойыншаойқорытужасайалады, батырдыңпортретінкөркемсөзбенсомдайалады.	
Бағалау критерийлері	· Б.Момышұлының қаһарман екенін және соғыста қандай тәсілдер қолданғанын айта алады. · М.Маметова туралы біледі және сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады · Берілген тақырып бойынша ой қорыту жасай алады, батырдың портретін көркемсөзбен сомдай алады.	
Құндылықтарды дарыту	Оқуға, білімге деген қызығушылығын арттырып, еңбекке баулу. Жеке және топта жұмыс жасай алу, ынтымақтастық.	
Пәнаралық байланыстар	Математика пәніндегі «Әдебиет» тақырыбы бойынша және қазақ тілі пәніндегі «Мерген қыз» тақырыбы бойынша байланысады.	
АКТ қолдану дағдылары	Интернет-ресурстар, Интерактивті тақта	
Ресурстар	Топқа бөлуге арналған парақшалар, интерактивті тақта, жұмыс дәптері, қаламмен видеоматериалдар, кері байланыс парағы т.б	
Бастапқы білім	6-тарау өткен бөлімдерде алынған білім мен дағдыларға негізделген. Оқушылар мақал-мәтелдерді шығармашылықпен қолдануды, өз ойын айтуды, топпен, жұппен жұмыс тәсілін меңгеріп, басқаның ойын қорытындылауды, негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін анықтауды игерді.	
Сабақтың барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
Сабақтың басы 1 минут	Жаңа топ құру Психологиялық ахуал қалыптастыру. Сыныпта «Психологиялық ахуал» құру мақсатында оқушылардың көңіл-күйлерін сұраудан бастаймын. -Көңіл – күйлеріңіз қалай? -Керемет (қолдарын көтереді) -Сабаққа дайындықтарың қалай? -Тамаша! (Алақандарын шапалақтайды). -Ендеше сабағымызды бастайық! -О, о, о (Бас бармағын көтереді).	Топқа бөлуге арналған жалаушалар, Топтың аты жазылған парақтар
2 минут	Жалаушалар арқылы топқа бөлеміз(үшбұрыш, дөңгелек, төртбұрыш, алтыбұрыш) 1-топ – «Жұлдыз» тобы 2 топ – «Батыр» тобы 3 топ – «Мерген» тобы 4 топ – «Жаужүрек» тобы	

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар			
5 минут	Енді, Топ ережесін айтып өтейік ■ Сабақта бір-бірімізді сыйлаймыз, тыңдаймыз! ■ Уақытты үнемдейміз! ■ Нақты, дәл жауап береміз! ■ Сабақта өзіміздің шапшаңдығымызды, тапқырлығымызды көрсетеміз! ■ Сабаққа белсене қатысып, жақсы баға аламыз! ӨТҚ №1 тапсырма Саралау әдісі «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі Мақсаты: Мұғалім оқушыларды ойланту үшін және бірқатар жауаптар алу үшін алдын ала дайындалған сұрақтарды қоюына болады. Бұл әдісті қолдану барысында сөзбен қолдау көрсету және ынталандыру да маңызды рөл атқарады. «Мозайка» ойыны Мақсаты: Өткен тақырыпты қайталау арқылы жаңа тақырыпты ашу. - Қазақтың бұлбұлы кім? (Күләш Байсейітова) - Батыр, қазақтың қаһарманы кім? (Б.Момышұлы) - Өжет адам нені жеңеді? (өлім) - Батыл болмай (батыр болмайсың) - Б.Момышұлы соғыста ең қауіпті нәрсе не деген сұраққа қалай жауап берді? (үрей) - Нығмет Ғабдуллин кім? (жазушы, ғалым) - Б.Момышұлы мина қаптаған жерден қалай өтті? (атпен алға тура жүріп өтті) - Н. Ғабдуллин қай жылы дүниеге келді? - Н. Ғабдуллин қай өңірде дүниеге келді? Мәншүк Маметованың мозайканы құрастыру арқылы суреті шығады. - Оқушылар бұл суреттегі жұлдыз кім? - Ол туралы не білеміз? Барлық оқушылар: Сұраққа жауап бере алады Көптеген оқушылар: Сұраққа жауап бере алады және қосымша мәліметтер айта алады. Кейбір оқушылар: Сұраққа жауап бере алады, суреттерді құрастыру арқылы жаңа тақырыпты аша алады. <table border="1" data-bbox="411 1563 1209 1953"> <tr> <td data-bbox="411 1563 609 1953"> Ойлау дағдыларының деңгейі Түсіну </td> <td data-bbox="616 1563 989 1953"> Бағалау критерийлері Б.Момышұлының қаһарман екенін және соғыста қандай тәсілдер қолданғанын айта алады. </td> <td data-bbox="995 1563 1209 1953"> Дескриптор *Қаһарман батыр екенін біледі *Сұрақтарға жауап бере отырып, М.Маметова туралы білгендерін айтады. </td> </tr> </table>	Ойлау дағдыларының деңгейі Түсіну	Бағалау критерийлері Б.Момышұлының қаһарман екенін және соғыста қандай тәсілдер қолданғанын айта алады.	Дескриптор *Қаһарман батыр екенін біледі *Сұрақтарға жауап бере отырып, М.Маметова туралы білгендерін айтады.	Интерактивті тақта, М.Маметованың суреті
Ойлау дағдыларының деңгейі Түсіну	Бағалау критерийлері Б.Момышұлының қаһарман екенін және соғыста қандай тәсілдер қолданғанын айта алады.	Дескриптор *Қаһарман батыр екенін біледі *Сұрақтарға жауап бере отырып, М.Маметова туралы білгендерін айтады.			

ҚБ: Алтын жұлдыз

Сабақтың ортасы	Жаңа тақырып (М.Маметова туралы видеоролик)	Интерактивті такта, Видеоролик						
8 минут	Мәншүк Маметова – 1922 жылы Мәншүк Маметова дүниеге келді. Оның шын аты Моншағым. Ол Орал облысы, Орда ауданында туылған, ал 1943 жылдың 16-шы қазанында қайтыс болды. 1944 жылдың 1-ші наурызында ержүрек қызға Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Ұлы Отан Соғысы басталғанда Мәншүк Алматы Медициналық университетінде оқитын. 1942 жылы өз еркімен майданға аттанған ол 21 атқыштар дивизиясының құрамында атысты. Аға сержант, пулеметші Мәншүк мергендігімен көзге түсті. Ол Невель қаласының түбіндегі шайқаста соңғы демі үзілгенше қолынан пулеметті тастамаған күйінде қаза болды.							
7 минут	Қорыту мақсатында сұрақтар қойылады. - М.Маметованың шын есімі кім? (Моншағым) - Кімнің шағырағында тәрбиеленген? (ағасы Ахмет Маметовтың) №2 тапсырма. Белгілі ақын Сәду Машақовтың Мәншүк туралы өлеңін түсініп, дұрыс оқы. Шапшаң және мәнерлеп оқу (Өлеңде таныс емес сөздерді түртіп отырамыз.)	Оқулықтағы 73- 74бет, Мәншүк өлеңі, интерактивті такта бойынша слайд көрсету						
7 минут	Сөздік бойынша жұмыс жасау							
8 минут	Қаһар – ашу, ыза Қатуланған – ашуланған, кектенген Жасымаған – көңілі босамаған, әлсіздік көрсетпеген Қауіп – қорқыныш, қатер							
7 минут	Сәду Машақов туралы ақпарат беремін. Сәду Машақов (1906-1995) 27 қарашада Семей облысының Жанасемей ауданындағы Воскресеновка селосында туған. Алғашқы жыр жинағы «Колхоз жыры» деген атпен 1932 жылы жарық көрген. «Қызыл жұлдыз» орденімен, бірнеше медальмен марапатталған.	Сәду Машақовтың суреті						
7 минут	№3 тапсырма Белсенді әдіс «Сұрақ қою және талқылау»							
8 минут	Мақсаты:Барлық оқушылардың қатысып отырғанына көз жеткізу үшін сұрақ қою тәсілі сабақтың бағытына және қарқынына сәйкес келетін жолдармен жүзеге асыру							
Сабақтың соңы 2 минут	- М.Маметованың пулеметші екенін неден аңғардың? - М.Маметова қай жылы дүниеден озды? - Сәду Машақов қай жылы дүниеге келді? - Сәду Машақов қандай орденімен марапатталды? Барлық оқушылар: Сұрақтарға жауап бере алады. Көптеген оқушылар: Сұрақтарға жауап бере алады және қосымша ақпарат айта алады. Кейбір оқушылар: Сұрақтарға жауап бере алады және сол жауапты талқылай алады.							
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="406 1366 646 1411">Ойлау дағдыларының деңгейі</td> <td data-bbox="646 1366 949 1411">Бағалау критерийлері</td> <td data-bbox="949 1366 1212 1411">Дескриптор</td> </tr> <tr> <td data-bbox="406 1411 646 1456">Білу</td> <td data-bbox="646 1411 949 1456">М.Маметова туралы біледі және сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады</td> <td data-bbox="949 1411 1212 1456">*М.Маметова туралы біледі *Сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады</td> </tr> </table>	Ойлау дағдыларының деңгейі	Бағалау критерийлері	Дескриптор	Білу	М.Маметова туралы біледі және сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады	*М.Маметова туралы біледі *Сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады	
Ойлау дағдыларының деңгейі	Бағалау критерийлері	Дескриптор						
Білу	М.Маметова туралы біледі және сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады	*М.Маметова туралы біледі *Сұрақтарға жауап беріп, сөздікті талқылай алады						

8 минут	ҚБ: Алтын жұлдыз №4 тапсырма Саралау әдісі «Қорытынды» тәсілі Мақсаты: Барлық оқушыларға бағытталған нұсқау бере отырып, олардың мықты және әлсіз тұстарына қарай тапсырманы орындата отырып алға ілгерлету. 1 топқа – Қызу ұрыстың жүріп атқанын өлеңнің қай жолдарынан байқадың? 2 топқа – М.Маметовоға кластер құру 3 топқа – М.Маметоваға сөзжұмбақ құру 4 топқа – М.Маметованы өлең жолы бойынша сипаттап беру (Әр топ өз жұмысын қорғайды) Барлық оқушылар: Тапсырманы орындайды және сөзжұмбақ құрастыра алады Көптеген оқушылар: Тапсырманы орындайды, қосымша мысалдар келтіріп жазады Кейбір оқушылар: Тапсырманы орындайды, батырдың портретін көркемсөзбен сомдай алады. <table border="1" data-bbox="406 958 1212 1317"><thead><tr><th data-bbox="406 958 667 1037">Ойлау дағдыларының деңгейі</th><th data-bbox="667 958 949 1037">Бағалау критерийлері</th><th data-bbox="949 958 1212 1037">Дескриптор</th></tr></thead><tbody><tr><td data-bbox="406 1037 667 1317"><i>Түсіну</i></td><td data-bbox="667 1037 949 1317">Берілген тапсырма бойынша ой қорыту жасай алады, батырдың портретін көркем-</td><td data-bbox="949 1037 1212 1317">*берілген тапсырма бойынша ой қорыту жасай алады *батырдың портсөзбен сомдай алады ретін көркемсөзбен сомдай алады</td></tr></tbody></table>	Ойлау дағдыларының деңгейі	Бағалау критерийлері	Дескриптор	<i>Түсіну</i>	Берілген тапсырма бойынша ой қорыту жасай алады, батырдың портретін көркем-	*берілген тапсырма бойынша ой қорыту жасай алады *батырдың портсөзбен сомдай алады ретін көркемсөзбен сомдай алады	Интерактивті тақта Жинаған жұлдыздарды плакатқа жабыстыру
Ойлау дағдыларының деңгейі	Бағалау критерийлері	Дескриптор						
<i>Түсіну</i>	Берілген тапсырма бойынша ой қорыту жасай алады, батырдың портретін көркем-	*берілген тапсырма бойынша ой қорыту жасай алады *батырдың портсөзбен сомдай алады ретін көркемсөзбен сомдай алады						
	Үйге тапсырма Өлеңді жаттап келу	73- бет						
Сабақтың соңы 2 минут	Кері байланыс «БББ» әдісі Мақсаты: Оқушылардың жаңа сабақты қаншалықты меңгергенін және нені әлі де болса пысықтау мақсатында кесте толтыру. <table border="1" data-bbox="406 1796 1212 1877"><tbody><tr><td data-bbox="406 1796 667 1877"><i>Білемін</i></td><td data-bbox="667 1796 949 1877"><i>Білдім</i></td><td data-bbox="949 1796 1212 1877"><i>Білгім келеді</i></td></tr></tbody></table>	<i>Білемін</i>	<i>Білдім</i>	<i>Білгім келеді</i>				
<i>Білемін</i>	<i>Білдім</i>	<i>Білгім келеді</i>						

ОТАН ОТБАСЫНАН БАСТАЛАДЫ

Э.Е.БАЕНОВА,

Ақтөбе облысы, Қарғалы ауданы,

«Бадамша мектеп-бөбекжай-бақшасы» КММ

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Бөлім	4.Менің туған өлкем			
Күні	12.12.2022ж.			
Сынып : 2 А	Қатысқандар Қатыспағандар			
Оқу мақсаттары:	2.1.2.1 күнделікті өмірде қолданылатын таныс сөздерден құралған қарапайым сөйлемдердің мағынасын түсіну; 2.3.1.1 мәтінді мәнерлеп және қатесіз дауыстап оқу.			
Сабақ мақсаттары	Барлық оқушылар орындай алады: мәтінді дауыстап оқиды; Оқушылардың көпшілігі орындай алады: күнделікті өмірде қолданылатын таныс сөздерден құралған қарапайым сөйлемдердің мағынасын аша алады; Кейбір оқушылар орындай алады: мәтінді мәнерлеп және қатесіз оқи алады. Дескрипторлар: - күнделікті өмірде қолданылатын таныс сөздерді атай алады; - таныс сөздерден құралған сөйлемдердің мазмұнын ашады; - мәтінді мәнерлеп оқиды; - мәтінді қатесіз оқиды.			
Сабақтың барысы/уақыт				
	Мұғалімнің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 10 минут	Психологиялық ахуал «Көңілді амандасу» әдісі. Мемлекеттік гимн орындалады. Үй тапсырмасын тексеру: 1-тапсырма, 82-бет жаттау. Өткен жаңа сөздерді жаттап келу (wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін пайдаланамын).	«Көңілді амандасу» әдісі арқылы бір-бірімен амандасады. Мемлекеттік гимн орындайды. 1-тапсырма, 82-бет өленді жатқа айтады. Өткен жаңа сөздер бойынша панельді тақтамен тапсырмалар орындайды.	Оқушылар фишкалар арқылы бағаланды.	оқулық суреттер
Сабақтың ортасы 20 минут	Кім жылдам? (Жұмбақ жасыру) Жұмбақты шешу арқылы сабақтың тақырыбын ашу. Маған да, саған да, Жақын туыс - бес адам. Үш әріптен тұратын Оңға оқы, солға оқы. Өзгермейді еш одан Бәрі де өз жұрағың, Айтады, қане, кім ағын? (апа, ата, ана, іні, аға) Айтары мол ғұлама, Көп жасаған бұл адам. Әкесі ол әкеңнің Білер оны сұраған. Ол кім? (Ата) Бала, бала, бала деп, Түнде шошып оянған; Түн ұйқысын төрт бөліп, Түнде бесік таянған. Ол кім? (ана) Атаңның баласы Кей кезде таласып, Қаласың әкеге Білгенің асады кәдеге? Ол кім? (Әке) Экраннан тақырыпқа қатысты суреттер көрсетемін, тақырыпты болжатамын.	Жұмбақ шешеді. Экранда көрсетілген суреттер бойынша тақырыпты болжайды. Жаңа сөздерді қайталайды, сөздікке жазады.	Оқушылар фишкалар арқылы бағаланды.	оқулық
				плакат маркерлер-тапсырмасы бар парақтар презентация картотекалар фишкалар оқулық

	Сабақтың мақсатымен таныстырамын. Сөздік жұмыс. Жаңа сөздерді қайталау, сөздікке жазғызып оқытамын. Сөйлем немесе сөз тіркесін құрастыру. Тыңдалым. Аудио арқылы тыңдату. 1-тапсырма 84-бет.- Өлең не туралы?- деген сұраққа жауап беру, сызбаны толтыру (Тақтаға ілінген плакаттағы сызбаны толтыру) <i>Дескриптор:</i> - Аудиомәтінді тыңдайды; - Тыңдаған мәтін бойынша сызбаны толтырады. Жеке жұмыс (Сұрақ/жауап) - Сенің отбасың қандай? - Отбасыңда неше адам бар? <i>Дескриптор:</i> - Мұғалім сұрақтарын мұқият тыңдайды; - Сұрақтарға ауызша жауап береді. 2-тапсырма. 85-бет. Оқылым. Жұптық жұмыс. Мәтінді рөлге бөліп оқып, сұрақтарға жауап беру: Мәтін не туралы? Мұғалім не деді? <i>Дескриптор:</i> - Мәтінді рөлге бөліп оқиды; - Ауызша сұрақтарға жауап береді. Сергіту сәті. «Қазақстаным Отаным» әні орындалады. 4-тапсырма. Айтылым. Топтық жұмыс. Экранда мәтін көрсетіледі. Сол мәтін бойынша таратылған картотеканы орындайды. Сұрақтарға «иә/жоқ» деп жауап беру. <i>Дескриптор:</i> - Экранда көрсетілген мәтінді оқиды; - Көрсетілген мәтін бойынша картотекадағы тапсырманы орындайды; - Топта жұмыстанады.	1-тапсырма бойынша аудионы тыңдап, сұрақтарға жауап береді. Тақтаға ілінген плакаттағы сызбаны толтырады. 2-тапсырманы жұпта орындайды. Мәтінді рөлге оқып, сұрақтарға жауап береді. Сергіту сәтінде ән орындайды. Айтылым. Топтық жұмыс. 4-тапсырма. Экранда мәтін көрсетіледі. Сол мәтін бойынша таратылған картотеканы орындайды. Сұрақтарға «иә/жоқ» деп жауап беру.	Оқушылар фишкалар арқылы бағаланады. Оқушылар бағалау фишкалар арқылы бағаланады.	плакат маркерлер тапсырмасы бар парақтар презентация картотекалар фишкалар
Сабақтың соңы 10 минут Кері байланыс Рефлексия 5 минут Үй жұмысы	Кері байланыс Үйге тапсырма: 3-тапсырма, 85-бет. Тірек сөздерді қолданып, «Менің Отаным -Қазақстан» тақырыбында мәтін құрастыру	Түстеріне қарай жүрекшелерді тақтаға жабыстырады Үй тапсырмасын күнделікке жазады.		стикерлер оқулық презентация

М.ҚАБАНБАЙ «БАУЫР» ӘНГІМЕСІ

К.Т.ЖУМАБАЕВА,

Ақтөбе облысы, Хромтау қаласы,

№3 Хромтау ОМ қазақ тілі мен әдебиеті

пәндерінің мұғалімі

Ұзақ мерзімді жоспар тарауы Осы сабақ арқылы жүзеге асатын оқу мақсаттары Сабақтың мақсаттары	5.3.3 Адамгершілік – асыл қасиет 5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; Әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтайды			
Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5мин	Оқушылармен сәлемдесу. Психологиялық әзірлік Күнге қарап қолымды, 1,2,3 деп соғайын. Қарап тұрған көршіме Қолымды мен бұлғайын. Ыстық алақаныммен Маңдайынан сипайын. “Генератор” әдісімен оқушылар 3 топқа бөлінеді. I топ- «Аға», II топ- «Іні», III топ- «Бауыр» Топ болып отырады. Ойқозғау. “Неліктен біз осындай топтарға біріктік?” Туыстық атауды білдіретін сөздер, сабақ тақырыбы мен мақсаты айтылады.		Отшашу	Презентация, генератор
Сабақтың ортасы 8 мин 12 минут	Жаңа сабақты видео арқылы түсіндіру. “Суреттер сөйлейді” әдісі бойынша шығарма мазмұнын ашу I топ - Б,Ә II топ- А,В III топ- Г,Ғ		Дескриптор: 5 ұпай- суреттердің мазмұнын ашады -3 ұпай;- ойды жүйелі жеткізеді -2 ұпай	интертақта
3 минут	Сергіту сәті”Жұдырық/алақан” ойыны Айтылған ақпараттар дұрыс болса- жұдырық, бұрыс болса-алақан көрсетеді. 1. Қалидың ағасы – Манап. - дұрыс 2. Директордың аты-жөні - Эльжбета Сергеевна. - бұрыс 3. Қалидың фамилиясы – Төркелдиев. – дұрыс 4. Қали ән айтып, би билегенді ұнатады. – бұрыс. 5. «Түу, Эльжбета Сергеевна, терді жаңа ғана үгіп, тырыс-бырысты жаза бастағанымыз сол еді. Басқа қолайлы уақыт табылмады ма?». Қалидың сөзі. – дұрыс. 6. Қали жетінші сыныпта оқиды. – бұрыс. 7. Балалар үйі Өскеменде орналасқан. – бұрыс. 8. Әңгімеде «Жетім көрсен, жебей жүр» мақалы кездеседі. – бұрыс			

10 минут	1-топ. «Аялдама» әдісі бойынша шығарманың композициялық құрылысына талдау жасау. 1-аялдама. Оқиғаның басталуы – Манаптың балалар үйіне келуі. 2-аялдама. Оқиғаның дамуы – Манап пен Қалидың кездесуі. 3-аялдама. Оқиғадағы шиеленіс – бауырлар арасындағы салқындық. Манаптың ішкі жан күйзелісі. 4-аялдама. Шарықтау шегі - Қалидың әңгімесі, жаттығуға асығуы. 5-аялдама. Оқиғаның шешімі – көңілі алабұртқан Манаптың кейін қайтуы. 2-топ. «Әдебиет лотосы» әдісі бойынша талдау <table border="1" data-bbox="312 678 1082 784"> <tr> <td>Жанры</td> <td>Тақырыбы</td> <td>Идеясы</td> <td>Кейіпкерлер</td> <td>Тәрбиелік мәні</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> 3- топ. “Болжау” әдісімен жұмыс <table border="1" data-bbox="312 837 1082 1003"> <tr> <td>Әңгімені өздерің қалай аяқтар едіңдер?</td> <td>Ағайындылар болашақта кездеседі, себебі</td> <td>Олар кездеспейді, себебі</td> </tr> <tr> <td>1 ұпай</td> <td>2 ұпай</td> <td>2 ұпай</td> </tr> </table>	Жанры	Тақырыбы	Идеясы	Кейіпкерлер	Тәрбиелік мәні						Әңгімені өздерің қалай аяқтар едіңдер?	Ағайындылар болашақта кездеседі, себебі	Олар кездеспейді, себебі	1 ұпай	2 ұпай	2 ұпай	Дескриптор: 5 ұпай- Шығарманы композициялық құрылысына талдайды -(әр аялдамаға-1 ұпай)- шығармаға кесте бойынша талдау жасайды (әр бөлікке -1 ұпай)- шығармаға болжау жасайды	Кеспе қағаздар, оқулық, дәптер, презентация
Жанры	Тақырыбы	Идеясы	Кейіпкерлер	Тәрбиелік мәні															
Әңгімені өздерің қалай аяқтар едіңдер?	Ағайындылар болашақта кездеседі, себебі	Олар кездеспейді, себебі																	
1 ұпай	2 ұпай	2 ұпай																	
Сабақтың соңы 7 мин	“Штрих-код” әдісімен жұмыс 1. Манап бауыры Қалиды қайда іздеп келді? 2. Ағайындылар не себепті айрылысып қалған? 3. Екі ағайындының кездесуі сәтті болды ма? 4. Ағайындылар болашақта кездеседі деп ойлайсың ба? 5. Қабілеті жоғары оқушылар үшін “Егер сіз Қалидың орнында болсаңыз не істер едіңіз?”	Дескриптор: -Сұрақтарға жауап береді (әрбір дұрыс жауап-ұпай) «Екі жұлдыз, бір тілек» түрінде бағаланады.	Штрих-код таңбалары бар суреттер																
	Рефлексия «Интервью» әдісі. Оқушы сабақтан алған әсері мен білімі жөнінде пікір білдіреді. Сұрақтар: - Бүгінгі сабақтан қандай әсер алдың? - Автор неліктен осы шығармасын жазды? - Қазіргі бейбіт заманда неге жетім балалар көбеюде? - Әңгіменің оқи отырып қандай түйінді пікір айтасыз? - Бүгінгі сабақтан алған әсеріңіз, жинақтаған біліміңізді қорытындылап сыныптастарға қандай кеңес айтар едің? Оқушылар білімін бағалау. Үй тапсырмасы. «Бауыр» әңгімесін толық оқып келу.		микрофон																

МЫ РИСУЕМ

Д.М.ИМЖАРОВА

Кандыагайская ГОСШ №4

Учитель русского языка и литературы

Цели обучения, которым посвящен урок:

3.3.2.1. понимать ключевые моменты в коротком тексте, содержащем знакомые слова и фразы.
3.5.1.2 использовать сложные предложения с союзами и, а, но по предложенным моделям

Учебные цели: Умеют выразительно читать текст, понимать и описывать события, героев. Знают структуру сложного предложения. Применяют в письменной и устной речи сложные предложения.

Предполагаемый результат :

Все учащиеся смогут: участвовать в речевой ситуации на определенную тему; формулировать уточняющие вопросы по содержанию текста; составлять схему сложного предложения.

Большинство учащихся смогут: составлять вопросы по содержанию текста; подбирать схему к сложному предложению.

Некоторые учащиеся смогут (сильных): составлять высказывания с предлогами в, на – место действия; **Основные термины и словосочетания:** Картина, пейзаж, портрет,

Используемый язык для диалога / письма на уроке:

О чем этот стих? Кто автор стихотворения? Прочитай стих Расскажи по порядку, как ты будешь рисовать пейзаж? Вставь предлоги (в, на).

Развитие ценностей : Общность истории, культуры и языка, искусство,

Межпредметная связь: Познание мира, казахский язык, изобразительное искусство

Применение ИКТ:

Презентация, видеоролик из Bilimland

Материал прошедших уроков:

Учащиеся могут иметь определенную базу знаний по теме «Раздельное написание предлогов со словами» на русском языке.

План

Запланированная деятельность:

1. Организационный момент.

Приветствие учащихся на двух языках.

Психологический настрой.

(Слайд1,) **Создание коллаборативной среды.**

Деление на группы с использованием приема «Мозаика».

Правила поведения в группе.(Слайд3)

Делают вывод, что тема урока связана с рисованием. Опрос домашнего задания. Дескриптор №1

(Слайд4) ФО.

Баллы будут оцениваться денежными купюрами.

2. Актуализация знаний.

(К) Учитель предлагает рассмотреть видеоролик (2 мин.) и сформулировать тему урока. (Деятельность учащихся) Учащиеся смотрят видеоролик, формулируют тему урока (Слайд 5) Запишите в тетрадках число тему урока: Мы рисуем. (К) Учитель предлагает рассмотреть видеоролик из Bilimland (3 мин.) (Слайд 6). Прием “Непроливайка идей” Ученики пишут на стикерах слова, которые связанные с изобразительным искусством (рисование- бейнелеу) и бросают в стакан непроливайку. (Слайд 7)

3. Изучение нового материала. Девиз урока (Слайд8) : И всех нас удивите (К) Учитель предлагает прослушать аудиозапись стихотворения А. Сопыбекова «Я рисую» .(Слайд9) Выполнить **здания**

- Прочитай. Что произошло? Выпишите любые три глагола. Какая из команд первая напишет и укажет форму времени слов-действий и число, давайте посмотрим.

Дескриптор №2 (Слайд 10) ФО

(Деятельность учащихся) Читают текст с пометками, объясняют непонятные слова.

Отвечают на вопросы. Проводят исследование и делают **вывод:** *Выделенные глаголы прошедшего времени, единственного числа, мужского рода.*

Прием “Ключевые слова “ портрет, картина, пейзаж, искусство, мольберт, холст. Какие слова вам не понятны ? Обратите внимание на написание слов

(П) .(Слайд11) в паре составить предложения или нарисовать: 1 команда- портрет, мольберт, картина; 2 команда - пейзаж, искусство, холст.

Дескриптор №3 (Слайд12) ФО Словарная работа **мольберт, холст.** (Слайд 13) В стихотворении **“Я рисую”** нос как что? В толковом словаре значение слова **“закорючка”**. **Крючок ,загиб, предмет имеющий вид крючка. Толковый словарь Ушакова** (Слайд 14). Прием **«Я – исследователь»** Учитель предлагает вместе с другом преобразовать выделенные в тексте (задание 1) слова-действия таким образом, чтобы действия повторились. Упр2 (Слайд 15)

Дескриптор №4 ФО

Физминутка. Взять в руки простой карандаш положить чистый лист на книгу, взяв книгу с листочком положить на голову, а затем повернуться к соседу и нарисовать портрет соседа. Портрет

подарите соседу на память о нашем уроке.
(Слайд 16)

(Г) Игра «Прочитай и нарисуй». Учитель предлагает учащимся объединиться в группы, рассказать по порядку, как нарисовать пейзаж.

1 группа - нарисуйте зимний пейзаж 2 группа - нарисуйте летний пейзаж

Дескриптор №5 (Слайд 17)ФО. (К) Работа с предложением.(Слайд 18)

Учитель предлагает записать предложение в Упр.4стр. 9, а затем прочитать предложение, разделить его на два предложения, объясняет, что это сложное предложение, оно состоит из 2 частей и соединяется союзом «и». В сложном предложении перед союзом«и» ставитсязапятая. **1-я часть.** Получился зимний пейзаж. [1] ; **2-я часть.** Твое настроение улучшилось. [2].Модель этого сложного предложения: [1], и [2](**Деятельность детей**) называют первое предложение, потом второе предложение, составляют схемыпредложений.(И)Составить свое предложение.

Дескриптор №6 (Слайд 19) Правило. (П)

Учитель предлагает прочитать предложения, вставить по смыслу предлоги, записать в тетрадь.**(Деятельность учащихся).**В *паре* дополняют предложения предлогами и записывают их втетрадь. Упр. 5

Дескриптор №7(Слайд 20) ФО.

Игра «Ты мне – ятебе».Один ученик читает

одно предложение, другой второе. Делают **вывод** о роли предлогов и союзов.

Дескриптор № 7 (Слайд 20) ФО

(Г,К)Рабочая тетрадь. Работа у доски. Выполнение заданий в рабочей тетради и у доски.**Задание 1.**Выбрать вопросы на кубе ,которые можно задать вопросы по картинке. 1группа первый куб, 2группа второй куб.

Задание 2.Записать ответы на вопросы в тетрадках.**Дескриптор №8(Слайд21)ФО**

5. Итог урока. (К, Ф) Вспомните, чему вы научилисьна этом уроке, что было для вас сложным, легким выполнению. « Непроливайка идей». Чтение слов из стакана непроливайки.**(Слайд22)** Рефлексия «Стаканчики».Учащиеся заполняютстаканчики карандашами, каждый по одному карандашу**(Слайд23)** Три стаканчиказеленого, синего, красного цвета. Подсчитывание баллов (тенге). Шкала оценок. **(Слайд 24).**

Прием”Закончи предложения” (Слайд 25) Сегодня я узнал ... Я понял что... Я научился... Теперь я могу...

Урок дал мне для жизни... У меня получилось..

Домашнее задание.**(Слайд 26)**

Упр.2 выучить , более способные учащимся составить и записать одно сложное предложение с союзами и, а, но. -До свидания !Спасибо за внимание!. **(Слайд 27)**

ДРУЖБА – БОГАТСТВО БЕСЦЕННОЕ

Н.А.ИМАШЕВА

№ 4 средняя школа г. Хромтау

Цели обучения:	
5.1.3.1- понимать основное содержание произведений фольклора и литературы, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определять тему.	
5.1.4.1- определять основную мысль текста.	
5.2.3.1- соблюдать орфоэпические нормы.	
5.3.4.1- владеть видами чтения (ознакомительное);	
5.3.3.1- отвечать на вопросы по содержанию текста.	
1.4.1.1 - создавать тексты, используя элементы разговорного и художественного стилей;	
Предполагаемый результат	Все учащиеся смогут: Понимают содержание художественного текста; правильно употреблять существительные с прилагательными;передавать события, соблюдая последовательность; участвовать в диалогах;определять тему;находить проверочные слова; оценивать высказывание на основе своего согласия/несогласия.

Языковая цель Цель урока: Привитие ценностей Межпредметные связи Навыки использования ИКТ	Большинство учащихся смогут: определять тему, сформулировать основную мысль текста; согласовывать имена прилагательные с именами существительными; составлять предложения, используя предложенные слова; высказывать простые оценочные суждения; Некоторые учащиеся смогут: дать объяснения к высказываниям; Полиязычие Основные термины и словосочетания: Астронавт, волшебство Продолжать знакомиться с составом слова анализировать свои поступки и окружающих Взаимосвязь с предметами: русская литература, казахский язык, английский язык <i>Использование интерактивной доски</i>	
Этапы урока	Запланированная деятельность на уроке	Ресурсы
Начало урока	I. Организационный момент. Создание комфортной психологической обстановки Добрый день, добрый час! Как я рада видеть вас. Друг на друга посмотрели И тихо-нечко все сели. А, теперь давайте быстро рассчитаемся на первый, второй, третий и разделимся на группы. У каждого из вас есть набор карточек разного цвета (красный, желтый, зеленый) обратите на них внимание. В течение урока мы будем обращаться к ним. И вот первое обращение: вы готовы к активной деятельности. «Да» зеленая карточка «Возможно\пока не знаю\ не уверен»- желтая карточка «Нет» красная карточка (ученики поднимают карточки) Учитель приветствует учащихся на трех языках: казахском, русском, английском. Проверка домашнего задания. Итак, ребята давайте повторим темы которые мы с вами прошли на предыдущих уроках. 1. Что такое корень (Акерке) 2. Окончание-(Парасат) 3. Основа- Адилет 4. Приставка- Данияр 5. Предлог- Максат 6. Суффикс- Айбек Молодцы ребята! Ребята, мы продолжаем с вами работать над разделом «Жизненные ценности» и сегодня поговорим еще об одной важной ценности. Чтобы угадать о какой, предлагаю разгадать вам ребус(ученики разгадывают)	Учебник. Часть 1.
Середина урока	II. Актуализация знаний. Открываем тетради записываем число, классная работа Тема нашего урока звучит так «Дружба бесценное богатство»Итак, ребята кто мне скажет что такое дружба? Зачем она нужна людям? Что такое дружба? Это радость! Огромная радость от общения! Радость от того, что рядом есть близкий тебе человек, который поможет советом, всегда выслушает и непременно поддержит во всем. Только ему можно полностью довериться. Только от него можно без обиды выслушать критику в свой адрес. Настоящая дружба - явление достаточно редкое. Но если она все же есть, то надо ее беречь, как зеницу ока. Ведь, теряя друга, мы теряем частицу себя. И всегда надо помнить, что потерять его легко, а вот найти безумно трудно. И чем старше мы становимся, тем труднее. Дружбу надо растить, как хрупкий и нежный цветок. «Поливать» мыслями о друге, «удобрять» достойными поступками. Каким должен быть друг? Верным! Терпеливым!	Учебник. Часть
Конец урока		

	Добрым! Да, именно таким! Ведь он же Друг! Друг пройдет проверку и временем, и обстоятельствами. И с годами настоящая дружба становится только крепче. Дружба не может быть односторонней, иначе никакая это уже не дружба. Все общее, все вместе! Всегда и всюду! Друзей не может быть много, один, быть может, два или три за всю жизнь. А остальные десятки и сотни это просто приятели, товарищи, знакомые. Да, хорошие, приятные, замечательные, но это не друзья. И у меня есть друг! А значит я счастливый человек. Значит я не один. И он тоже. А вместе нам море по колено, вместе мы решим любые проблемы, и не будут страшны нам никакие трудности и невзгоды. Ведь мы же друзья! В толковом словаре приводится определение Дружба это близкие отношения, основанные на взаимном доверии, привязанности, общности интересов. Каждому человеку нужен друг или подруга. Главное в дружбе верность, и готовность прийти на помощь. (К) Запишите под диктовку последние слова в каждом предложении, вставляя пропущенные буквы. Какая орфограмма встречается в этих словах? Как доказать правильность выбора буквы? Натянул тугой я лук. Вижу я с цветами луг. Я сорвал красивый гриб. Подхватил я в школе грип. Морфемный разбор слов: Раздаточные карточки красивый, подхватил, подводный (оценить молодцы! три хлопка, смайлики) Ознакомление уч-ся с морфемным разбором слова. Что значит морфемный разбор слова? Что входит в морфему? Приставка, корень, суффикс, основа, окончание. Порядок разбора А теперь, давайте быстро разберем слова.	
Середина урока	III. Изучение нового материала Упр. 256. Используя правило, проверьте правописание согласных букв в середине слова. Вспомним ребятам Что такое имя прилагательное? На какие вопросы отвечает? Звездный проверочное слово звезда, опасный- опасен, счастливый-счастье, вкусный- вкусен, радостный-радость, чудесный-чудесен, поздний-поздно, интересный-интерес, известный- известный три хлопка Что такое словосочетание? Словосочетание это два и более слов, связанных между собой по смыслу и грамматический. Запишите полученные словосочетания. Работа по карточке Звездный вечер, опасный поворот, счастливый вечер, вкусный пирог, радостный голос, чудесный рассказчик, поздний день, интересный случай, известный писатель. Задание у доски три человека Морфемный разбор: пирог, писатель, рассказчик, (три хлопка) (К) Упр. 257 Прочитайте стихотворение Г. Боргуль. Как поступила Маша? Что из этого получилось? В каких случаях вы поступите так же? Основная мысль этого текста что мы должны дружить друг с другом. Уважать, доверять. Дружба это богатство бесценное. А правильно ли поступил Вова? Неправильно Мы должны друг друга понимать, ценить, уважать. В каких случаях вы поступите так же? А, ты помог бы своему другу? Что Маша применила? Какие волшебные слова? Работа со словами: Групповая работа. Физминутка Слайд IV. Закрепление изученного материала. Какая бывает дружба? Подберите к данному слову подходящие по смыслу прилагательные Кластер Дружба Закончить пословицу Дерево живет корнями, а человек друзьями. Друга ищи, а найдешь береги. Друг за друга стой, выиграешь бой. Доброе братство, лучше богатства. Друг лучше старый. Старый друг лучше новых двух Не имей сто рублей, а имей сто друзей. <i>Открываем дневники записываем домашнее задание Упр 261 на стр 121 Составление синквейна к слову богатство рефлексия Напишите на листочках –стикерах свои впечатления об уроке и приклейте на наше дерево.</i>	1. Физкультурная минутка. Мы к лесной лужайке вышли. Поднимая ноги выше, Через кустики и кочки. Через ветви и пенёчки. Кто высоко так шагал “Не споткнулся, не упал.” <i>Учебник. Часть 1</i>

COMMUNICATION AND TECHNOLOGY

Z.KADIRIMBETOVA

LESSON 14 Unit 2: Communication and Technology	School: №4	
Date:	Teacher: KadirimbetovaZulfiya. T.	
CLASS: 7	Number present:	absent:
Learning objectives	UE7 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topicsS3 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topicsW3 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics	
Lesson objectives	- to identify Present Perfect in a context; - to make sentences using Present Perfect -to create their own stories using Present Perfect	

Plan

Planned timings	Planned activities (replace the notes below with your planned activities)	Learners’ activities	Evaluation	Resources
Start 5 min	Greeting: Good morning dear students! How are you? I’m so glad to see you. The teacher stick the symbols on the board. Look at these symbols. 2MORO / DIY / K / LOL / PLS / THX 1. What do they mean? Students express their ideas about symbols. 2MORO – Tomorrow DIY - Do It Yourself K - Okay LOL - Laughing Out Loud -or- Lots Of Laughs PLS – Please THX - Thanks -or- Thank you The teacher ask the student the next question. 2. Where do we meet them? 3. Where do you use them? (text message/ VK/ What’s up/ Instagram) Division the class into the groups (Differentiation by grouping) The teacher cuts the logos of the most popular network sites among students and hand out them to the students. Students should assemble the cut picture make a group. 3 1 New vocabulary tweet text message social media post email/ chatting phone call skype	Learners follow the instructions	Verbal evaluation	Resources Piece of papers with the symbols
				Cut logos of VK / What’s up /Instagram

10 min	forum blog post Introduce the vocabulary 1. Drilling a) Listen to the teacher b) Repeat after the teacher chores c) Repeat in pairs d) Read one by one 2. Look at the pictures and find the words 3. Repeat these words in a rhythmic way in a rap style tweet/ forum /blog post text message/chatting/ phone call skype/ email/ social media post 5. Stick the forms of communications in order you often use them and read them to the class (Graphic Organizer) Skype / What's up / VK / Facebook / Instagram / Mobile Phone Students should stick them in the suitable column in a group and then each group shows to the class. <table border="1" data-bbox="311 824 973 1102"> <thead> <tr> <th>Very often</th> <th>Several times a day</th> <th>Once a week</th> <th>Never</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> Look at this table and answer the teacher's questions in a group 1. What form of communication do you use very often? 2. Why do you use them? Students write their ideas into the diagram Now we see the social media communication forms are very important part of our life. We get any information and news from there. Some people have their blogs to tell different interesting things to people.	Very often	Several times a day	Once a week	Never																		images Graphic organizer
Very often	Several times a day	Once a week	Never																				
Middle 25 min	Now let's look at this boy. T: What does he like to do? Ss: To travel T: Has he got his blog? Ss: Yes, he has Now let's read about how he communicated during his <i>travelling</i>. Introducing Present Perfect Teacher introduce the active vocabulary to the students and uses Inductive method of presenting new grammar	Individual avaluation	Inductive method of presenting new grammar																				

	1. Look at these words and remember them. Go to Travel for Post; in Miss Talk on write Chat 2. Look at these pictures and make sentences Teacher gives the model: Travelling is great . T: Steve has gone to Australia. Let’s make sentences your own. But they make first some sentences with the teachers support. Then they make sentences themselves. S₁ : He has travelled for a week.(with teacher’s support) S₂: He has posted his photos to Instagram and Facebook. S₃: He has missed his parents. S₄: His grandparents have written him an email. S₅: He has chatted with friends on mobile phone. 3. Explaining Present Perfect a) Rule Have V_{ed} V₃ (actions happen <i>recently, just</i>) Has b) Examples(Provide natural model/ Finger count) Positive form Steve has gone to Australia. Steve’s gone to Australia. Theyhave written him an email. They’ve written him an email. Negative form Steve hasn’t gone to Australia. Theyhave written him an email. Theyhaven’t written him an email. 4. Practice T: Read the sentences and circle the right option. 1. Many people over 50 have joined / has joined social media sites in the last few year. 2. My brother is posted/ has posted all his holiday photos online. I lve uploaded / ‘m uploaded my best three. 3. My grandfather has a mobile phone but he hasn’t sent / hasn’t send a text message. 4. You haven’t to answer / haven’t answered any of my email. Why not? 5. My best friend has stared / have started a blog about blogging. 5. Each group asks closed questions in Present Perfect to other group using prompts and they should answer the questions. Model: sent / a tweet - Have you ever sent a tweet?	Learners do the tasks		Pictures A sheet of paper Provide natural model/ Finger count construction Handouts (FA Thumbs)

End 5 min	group Choose the suitable verbs in the box to complete the text. Use Present Perfect			Learners' books
	group Complete the text with the Present Perfect form of the verbs in brackets			
	group Discuss the open questions and answer them			
	1. Which way to communicate are the most popular with you and your friends? Why? 2. Did you use the same ones last year? Why? Why not? 3. Are there any other social media site you never use? Why? 4. How do your parents and grandparents communicate? 5. Do you know the man who doesn't use any communication form? Saying Good bye!			Worksheet

SHORT TERM PLAN

K.K.KAIPOVA,
Secondary School №4

Unit of a long term plan: Home & Away		School: Secondary School №4		
Date:		Teacher name: Kaipova K.K.		
Grade: 5		Number present:	absent:	
Lesson title	Landmarks			
Learning objectives	5.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a limited range of familiar general and curricular topics 5.3.1.1 provide basic information about themselves and others at sentence level on an increasing range of general topics;			
Lesson objectives	Students will be able to: -identify meaning of the context answering the questions. -give basic information about themselves and others at sentence level.			
Stages / Time	Teachers actions	Students actions	Assessment	Resources
<u>Lead-In</u> 5 min	Greeting The teacher shows students pictures and asks eliciting questions related the lesson topic.	Learners answer the questions and figure out the lesson topic.		Appendix 1

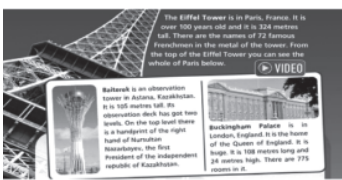

<u>Pre-reading</u> 7 min	· 2. <i>Do you want to go to these cities?</i> · 3. <i>Where is the Eiffel Tower?</i> 4. Where is the Baiterek? <u>Pre-teaching vocabulary</u> The teacher presents the new words Tower– is a tall building. Tall-high Huge- Very big President-a person whole rules a country. Metal- hard material. <u>Drilling</u> After discussing the meaning of the words, the teacher pronounces the words correctly and asks learners to repeat in chorus, in groups, in pairs and individually.	Learners get acquainted with new words. After discussing the meaning of the words, learners listen to the teacher and repeat the correct pronunciation in chorus, in groups, in pairs and individually.	Oral assessment	Excel Grade 5 19 page
<u>While-reading</u> 8 min	Reading of the text. The teacher divides the class into 3 groups and gives cards with Yes/No and 50/50 chance questions.	Learners work in groups; Learners look at the cards with Yes/No and 50/50 chance questions and answer them.	Stickers	Appendix 2 Appendix 3
7 min	The teacher gives a card with sentences. It is necessary to match these sentences with each other.	Learners read the sentences and match the words to their definition. Learners work individually, in pairs and in group.	Checklist	Appendix 4
<u>Post-reading</u> 10 min	Controlled practice Differentiation Teacher gives students a task. First, they work individually, then in his/her partner. Learners make up a dialogue about where do you want to go in the future and using new words. Helpful questions. 1. What city do you want to go in the future? 2. What state do you like? 3. Who are you taking with you? or Who do you want to go with? 4. When do you want to go? 5. What attractions do you want to see?	Low-level learners make up dialogue about the city that they want to visit in the future and makes spelling mistakes. High-level learners make up dialogue about the city that they want to visit in the future and without spelling mistakes.	Verbal assessment	Appendix 5 Appendix 6
5 min	Freer practice The teacher gives the students the task of True or False. Students perform independently, without the help of a teacher.	Learners complete the task without the help of a teacher. Learners work individually, in pairs and in group.	Peer assessment	Appendix 7

3 min	Feedback The teacher asks students to write on stickers what was new and interesting, what was boring on the lesson, then stick on the tree.	Learners write on stickers what was new and interesting, what was boring on the lesson, then stick on the tree.	Oral assessment	Stickers

Excel for Kazakhstan Grade 5 Student's book Page 19. «Landmarks»	Appendix 2
1. Is the Eiffel 324 meters tall? -Yes 2. Is the tall of Baiterek 105 meters or 110 meters? - 105 meters 3. Is Buckingham Palace have 775 rooms? -Yes 1. Baiterek 2. Eiffel Tower 3. Buckingham Palace 1.b 2.c 3.a a. This landmark is the home of the Queen of England. b. This landmark is like a bird's nest. c. There are names of Famous people in that landmark.	Appendix 3 Appendix 4
Helpful questions. 1. What city do you want to go in the future? 2. What state do you like? 3. Who are you taking with you? or Who do you want to go with? 4. When do you want to go? 5. What attractions do you want to see?	Appendix 5
1. London, England 2. New York City, USA 3. Dubai, United Arab Emirates 4. Istanbul, Turkey 5. Moscow, Russia 6. Barcelona, Spain	Appendix 6
1. Buckingham Palace has 775 rooms. True 2. You can see Paris from the Eiffel Tower. True 3. On the top level there is a handprint of the left hand of Nursultan Nazarbayev. False 4. Baiterek is 110 meters tall. False	Appendix 7

СУ – ТАБИҒАТ ҚҰБЫЛЫСЫ

А.Қ.МАРАТОВА,

қазақ тілі мен әдебиетінәні мұғалімі

Бөлім:	6-бөлім: Су – тіршілік көзі. Морфология			
Сыныбы:	Есімдік, оның мағыналық түрлер			
Сабақтың тақырыбы:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	Су – табиғат құбылысы			
	6.2.6.1. Оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу.			
	6.4.4.1. Сөйлемдегі есімдіктің қызметін түсіну, есімдікті зат есім, сын есімнің орнына қолдану.			
Сабақтың мақсаты:	<u>Барлық оқушылар үшін:</u> Оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқи алады. <u>Көпшілік оқушылар үшін:</u> Сөйлемдегі есімдіктің қызметін түсіне алады. <u>Кейбір оқушылар үшін:</u> Есімдікті зат есім, сын есімнің орнына қолдана алады.			
Құндылықтарға баулу:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша «Жалпыға бірдей еңбек қоғамы» құндылығына баулу. Бұл арқылы оқушыларда шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауы, функционалдық сауаттылығы, қарым-қатынас жасау қабілеті мен жауапкершілігі артады. Сонымен қатар өмір бойы оқуға, еңбеу етуге, Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілікке деген дағдысы қалыптасады.			
Сабақтың барысы:				
Сабақ кезеңі/	Педагогтің Уақыты	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау іс-әрекеті	Ресурстар
Сабақтың басы	I. Ұйымдастыру кезеңі: а) Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу			
Қызығушылықты ояту 7 мин.	Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл күйін көтереді және бауырмалдығын оятады. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Жіктеу» тәсілі қолданылады. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.			
Жаңа сабаққа кіріспе	(Ұ) «Миға шабуыл» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Бір-біріне сұрақтар қояды. Сыныптастырының пікірін толықтырады. Өз ойымен бөліседі. <i>Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.</i>	Жазылым. Жер шарының 70 пайзын су алып жатқанына қарамастан, неліктен 2 млрд адам су тапшылығын көруде? Осы тапсырманы орындау арқылы оқушы-	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының	Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатыс-

		лардың жазылым дағдысы қалыптасады	көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	қан оқушыға « <u>Жарайсың!</u> » деген <u>мадақтау сөзімен</u> ынталандыру.
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 31 мин.	2-тапсырма. Жіктеу және сілтеу есімдіктерін қолданып, жоғарыдағы тыйым сөздердің мағынасын түсіндіреді..	Оқу барысында барлық заңдылыққа зейін қою керек, есімдікті дұрыс қолдана білуді үйренеді.	Дескриптор: Жалпы – 4 балл. - есімдікті дұрыс қолдана білуді үйренеді.	6-сынып, оқулығы жұмыс дәптері
	3-тапсырма. Берілген сөздердің баламасын тауып, түсіндіреді.	«Түртіп алу» әдісі арқылы негізгі ұғымдарды дәптеріне жазып алады.	Дескриптор: Жалпы - 4 балл. - сөз таптарының өзара байланысын айтады-сөз таптарының ережелерімен танысады.	6-сынып, оқулығы жұмыс дәптері
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин.	4-тапсырма. Мәтінді оқи отырып, есімдіктердің қызметін анықтады. Қай жұптың диалогі сәтті шыққанын анықтаймыз. «Бір ауыз сөз» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағыланады.	Мәтінге зейін қойып оқиды және өз пікірлерін еркін айтады. Жеке жұмыс: Оқушылар бір ауыз сөзбен сабақ туралы өз ойларын түсіндіріп береді. Бір ауыз сөздеріне	Дескриптор: Жалпы - 2 балл. -сұрақтарға жауап береді. Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенділігіне қарай 1-10 баллдық жүйе бойынша әр оқушының	6-сынып, оқулығы жұмыс дәптері

	Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Саралау: Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.	сабақты бағалайтын келесі сөздерді айтуға болады ұнады, пайдалы, қажет, білдім, үйрендім, қызықтым, ұмтылдым, есте сақтадым, жасай аламын. т.б.	өзіне тиісті баллын қойып бағалайды. Сонымен қатар, оқушыларды ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды.	
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз? «Диалог және қолдау көрсету», «Тапсырма», «Жіктеу». Саралау тапсырмаларды іріктеуді, белгілі бір оқушыдан күтілетін нәтижені, оқушыға жеке қолдау көрсетуде, оқу материалы мен ресурстарды оқушылардың жеке қабілеттерін ескере отырып әзірлеуді қамтиды.	Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз? «Мадақтау сөз» әдісі. 1-10 балдық жүйе бойынша бағаланады.	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау Денсаулық сақтау технологиялары. Сабақта сергіту жаттығулары мен белсенді жұмыс түрлерін қолданамын. Осы сабақта қолданылатын Қауіпсіздік техникасы ережелерінің тармақтары орындалады.		

ОДНОСОСТАВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

А.К.КУШЕРБАЕВ

*Актюбинский строительно-монтажный колледж
Учитель русского языка и литературы*

Цели урока:

- закрепить знания о видах односоставных предложений;
- совершенствовать умение видеть и различать их в контексте;
- правильно строить односоставные предложения;
- умение использовать односоставные предложения в речи; воспитывать любовь к Родине

Ход урока:

I. Орг. момент. Психологический тренинг. «Начало урока» Сообщение темы и цели урока. Слово учителя:

Сегодня у нас обобщающий урок по изучению темы «Односоставные предложения». Наша зада-

ча – обобщить и закрепить полученные знания по этой теме. У вас есть уникальный шанс показать, что вы обладаете определенными знаниями и умеете их применять (ознакомление с темой и целями урока).

Мы продолжим эту работу, связав ее с лексической темой «Одна у человека родная мать – одна у него и родина».

С чего начинается Родина? Никогда, наверное, не перечислить всего, о чем думают люди, говоря «моя родина». У каждого она своя, и это в первую очередь место, где прошло детство, и все самое лучшее, что с ним связано. Нет такого человека, у которого бы не было Родины. Всегда будет тянуть туда, где человеку было хорошо, где его любили, уважали, и ждали. У каждого она своя, прекрасная и неповторимая.

II. Беседа:

– Что означает для вас понятие Родина?

Ответы _____ учеников.

- Спасибо! Вы убедились, что это понятие очень широкое, емкое, слово Родина многозначное. Эпиграфом к уроку были взяты слова известного русского писателя И. С. Тургенева. Чтение эпиграфа урока: « Родина без каждого из нас обойтись может, но никто из нас без нее не может обойтись».

(И. С. Тургенев.)

III. Вызов.

Вопрос к классу:

– Какие предложения называются односоставными?

- Назовите типы односоставных предложений. Стратегия « Мозговая атака». Игра на внимание « Скорые вопросы и ответы». Ответьте на вопросы, употребляя слова « да», « нет».

1. Определенно – личные предложения – это односоставные предложения? (Да)

2. Это предложения с одним главным членом сказуемым? (Да)

3. Можно ли в неопределенно – личном предложении восстановить подлежащее? (Да)

4. Могут ли быть в них подлежащими местоимения 1, 2 лица? (Нет)

5. Изменяются ли безличные глаголы по лицам и числам? (Нет)

6. По наличию главных членов простые предложения делятся на двусоставные и односоставные? (Да)

7. Можно ли восстановить подлежащее в безличном предложении? (Нет)

8. Согласны ли вы, что назывные предложения имеют только один главный член предложения подлежащее? (Да)

9. Может ли назывное предложение быть распространенным? (Да)

10. Назывные – двусоставные предложения? (Нет)

11. Односоставные предложения могут быть как распространенными, так и нераспространенными? (Да)

12. Смысл в односоставных предложениях понятен без второго главного члена предложения? (Да)

IV. Осмысление.

Следующая работа групповая. Предлагаю решить лингвистическую задачу. Задание первому ряду:

- Посмотрите на логическую цепочку, вставьте недостающие звенья. Какие звенья нужно дополнить до полной характеристики односоставных предложений?

Логическая цепочка

Задание второму ряду:

- Какой группы в характеристике односоставных предложений не хватает?

Логическая цепочка

V. Задание. Игра « Узнай истину».

1 гр. Узнайте вид односоставного предложения по характеристике сказуемого:

а) глагол 1 - го лица ед. числа; (опред - л)

б) глагол 3 - го лица мн. числа; (неопред - л)

в) глагол 2 - го лица мн. числа; (опред - л)

г) глагол в форме мн. числа прошедшего времени; (неопред - л)

д) безличный глагол, неопр. форма глагола; (Безличн.)

ж) глагол повелительного наклонения; (опред - л)

Задание 2 группе:

Определите вид предложения.

Светаёт. Рассвет. Принесли почту. Поедем в горы. Поездка увлекательна. Удар в ворота. Ударь в ворота. Дымно от костров. Дым костров. (СЛАЙД)

Проверь: Безличн., назывн., неопред - л., опред - л., двусост., назывн., опред - л., безличн., назывн.

VI. Работа по тексту. (СЛАЙД)

Родина подобна огромному дереву, на котором не сосчитаешь листьев. И все, что делаем доброго, прибавляет силу ему. Но всякое дерево имеет корни, которые питают его, связывают с землей. Корни - это наша история, дела дедов и пращуров, славные имена полководцев, поэтов и ученых. Человеку надо знать свои корни, и тогда все, что он делает, будет овеяно мастерством его предшественников, красотой, наполненной в веках. Помните о своих корнях.

7. Словарная работа с выделенными словами. пращур, - а, м. (книжн.). Отдаленный предок, родоначальник. Овеяно – от слова овеять.

1. Обдуть (струей воздуха, ветра и т. п.). Овеяло холодом. (безл.)

2. перен. Окружить, создать вокруг чего -нибудь ореол почета, славы и т. п. (высок.) Наши знамена овеяны славой.

Вопрос к классу: в каком значении употреблено слово « овеяно» в данном тексте в 1 – ом или во 2 - ом? Составьте предложение с данными словами.

8. Составление таблицы по тексту.

«Односоставные предложения»

Пример Способ выражения главного члена Вид предложения Тишина.

Сущ. В И. п. Назывное

VII. Стратегия «Мозаика»

- Ребята, а если односоставное предложение носит обобщающий характер, к какому типу пред-

ложений мы его отнесем? (обобщ.-личн.) в каком жанре они чаще всего встречаются? (половицы и поговорки).

Игра « Кто быстрее?». Соберите разбросанные пословицы.

- Береги землю свою,...
- Сбережешь себя - ...
- С друзьями гуляй, ...
- Береги родных, ...
- Хочешь, чтобы тебя уважали, ...
- Заводи друзей, ...
- а врагов избегай.
- Уважай сам себя.
- А не врагов.
- Поможешь миру.
- Они у тебя одни.
- Она тебе ещё поможет.

В пословицах и поговорках заключается мудрость народа и они в какой - то мере могут служить своеобразными правилами поведения человека.

VIII. Синтаксическая разминка:

1. Все, что делаем доброго, прибавляет силу ей.

2. Дорогу замело снегом, и нам посоветовали переночевать в деревне.

(2 ученика выполняют работу у доски, остальные на местах.)

- Береги землю свою, она тебе поможет. (опр - л)
- Заводи друзей, а не врагов. (опр - л)
- Осень. Сказочный чертог, всем открытый для обзора. (наз.)
- Открой нам, отчизна, просторы свои. (опр - л)
- В лесу пробыли до позднего вечера. (неопр - л)
- Долго петь и звенеть пурге. (безл)

- Замело тебя, счастье, снега-ми. (безл)
- Преодолели один горный перевал. (неопр - л)

IX. Творческая работа.

« Проба пера» 1. Создайте свой текст, миниатюру, эссе по впечатлениям от пейзажных зарисовок, используя односоставные предложения. Помогут вам в этом картины художников.

2. МОЙ ЛЮБИМЫЙ ГОРОД

За последние годы наш город сильно изменился. Он расцвел, похорошел. Появилось много новых зданий, скверов, памятников. Сегодня я предлагаю вам написать творческую работу в виде письма вашему другу, в котором вы должны рассказать о нашем любимом городе.

(По окончании творческой работы прослушиваются 2 - 3 сочинения.)

X. Рефлексия.

Составление синквейна к слову « РОДИНА»
САМОПОЗНАНИЕ

- Ребята, скажите друг другу пожелания, используя в речи односоставные предложения. Наш сегодняшний урок хочу закончить замечательными словами американского президента Д. Кеннеди « Не спрашивайте, что твоя Родина может сделать для тебя, — спроси, что ты сможешь сделать для своей Родины». (СЛАЙД)

6. Подведение итогов: беседа.

1. Какая задача стояла перед вами?
3. Как оцениваете свои знания?
4. Что оказалось трудным?

Комментирование оценок. Психологический тренинг: «Конец урока»

Домашнее задание:

- 1 Записать 5 пословиц и выучить их.

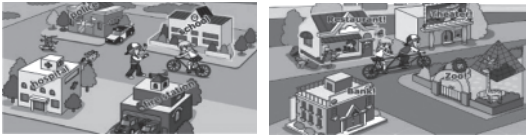

PLACES IN TOWN

M.KENETAYEVA,

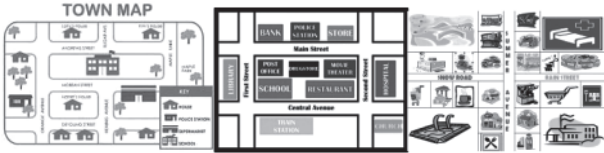

Alga Secondary School №4

Unit: Our neighborhood	School: Alga Secondary School #4
Date:	Teacher's name: KENETAYEVA Meruyert
Grade: 6	Number present: Absent:
Lesson title	
Learning objectives(s) that this lesson is contributing to (link to the Subject programme)	6C2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers 6R7 recognize typical features at word, sentence and text level in a range of written genres 6S1 provide basic information about themselves and others at discourse level on a range of general topics 6UE14 use an increased variety of prepositions of time, location and direction; use by and with to denote agent

	and instrument; use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a growing range of familiar general and curricular topic	
Lesson objectives	All learners will be able to: • Give feedback to each other • Understand the main idea of the text • Give information about their town in 3-4 sentences • Use prepositions of location and direction in description of their town Most learners will be able to: • Understand the text in details with little support • Give information about their town in 5-7 sentences Some learners will be able to: • Understand the text in details without support • Give information about their town in 8-10 sentences	
Previous learning	Grammar: plural form of nouns	
Plan		
Planned timings	Planned activities	Resources
Start 5 min	1) Greeting 2) Dividing into 2 groups by solving puzzles 3) Giving instructions	Colored pictures of a town A slide on ppp
Middle 32 min	1) Pre-teaching vocabulary displaying pictures on a interactive board (drilling) (G,I) <i>a fire station</i> <i>a motorway</i> <i>a petrol station</i> <i>a hairdresser's</i> <i>a pavement</i> <i>a library</i> <i>a pedestrian crossing</i> <i>a church</i> <i>a mosque</i> <i>a chemist's</i> <i>a subway (underground)</i>	A slide on ppp
3 min		
5 min	2) Observing vocabulary – Match the words with the pictures(P) Peer assessment – “Tick and crosses”, “Smiles” 1-5 right answers – ☹️ 5-10 right answers – ☹️ 10-20 right answers – ☹️	https://busyteacher.org/16104-places-in-town-matching-activity.html (handout)
4 min		https://www.youtube.com/watch?v=QKGEpTocafg
3 min	3) Pre-reading (Prepositions of location) Students watch video about town. This video provides the explanation of the prepositions	http://online-teacher.ru/blog/english-topic-anglijskomu-tema-theme-gorod (handout)
2 min	4) Reading the text about a town (modified)-skimming(I)-	https://www.youtube.com/watch?v=G0HoUDhRpKA

7 min	Energizer “Yes, No, Stand up” due to the text- <i>Is the town big?</i> - <i>Is there the fair station in the town?</i> - <i>Is there the bus stop near the library?</i> - <i>Is the police station opposite the hospital?</i> - <i>Is there a church in the hospital?</i> - <i>Is the town dirty?</i> Teacher’s verbal assessment	A slide on ppp									
8 min	5) Post-reading Students analyze the text and draw a map of a town according to the text (G) Group feedback – “Two stars and a wish” 6) Compose and produce the text about students’ own town Descriptors: <table border="1" data-bbox="443 902 1161 1216"> <tr> <td>The usage of new vocabulary</td> <td>3-4 new words 5-7 new words 8-10 new words</td> <td>1 2 3</td> </tr> <tr> <td>The usage of prepositions</td> <td>4-5 mistakes1 2-3 mistakes2 0-1 mistake</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>The length of speech</td> <td>3-4 sentences 5-7 sentences 8-10 sentences</td> <td>1 2 3</td> </tr> </table>	The usage of new vocabulary	3-4 new words 5-7 new words 8-10 new words	1 2 3	The usage of prepositions	4-5 mistakes1 2-3 mistakes2 0-1 mistake	3	The length of speech	3-4 sentences 5-7 sentences 8-10 sentences	1 2 3	A slide on ppp
The usage of new vocabulary	3-4 new words 5-7 new words 8-10 new words	1 2 3									
The usage of prepositions	4-5 mistakes1 2-3 mistakes2 0-1 mistake	3									
The length of speech	3-4 sentences 5-7 sentences 8-10 sentences	1 2 3									
End 3 min	Reflection – “Basket of ideas” 1. What have you done at this lesson? 2. Has everything been clear during the lesson? 3. What has been interesting for you? 4. What was difficult for you?	Basket, sticky notes									
Additional information											
Differentiation – how do you plan to give more support? How do you plan to challenge the more able learners?	Assessment – how are you planning to check learners’ learning?	Cross-curricular links Health and safety checkICT linksValues links									
Differentiation by grouping: while working in group stronger students can help to weakness students.Differentiation byoutcomes: students fulfill the tasks according to their	1) Peer assessment – “Tick and crosses”, “Smiles” in activity: Match the words with the pictures; 2)Verbal assessment in activity: Energizer “Yes, No, Stand up” due to the text;	Geography, Art Energizer “Yes, No, Stand up” PPP Citizenship, respect, solidarity									

abilities Differentiation by support: weaker students do exercise with teacher's instruction/prompt/ Differentiation by assessment: using different types of assessment	4) Criteria list in activity: Compose and produce the text about students' own town.	
Reflection <i>Were the lesson objectives/learning objectives realistic? Did all the learners achieve the lesson objectives/learning objectives? If not, why? Did my planned differentiation work well? Did I stick to timings? What changes did I make from my plan and why?</i>	Use the space below to reflect on your lesson. Answer the most relevant questions from the box on the left about your lesson.	

Summary evaluation

What two things went really well (consider both teaching and learning)?

1:

2:

What two things would have improved the lesson (consider both teaching and learning)?

1:

2:

What have I learned from this lesson about the class or individuals that will inform my next lesson?

«ЗНАКОМЫЙ НЕЗНАКОМЫЙ МИР ПРИРОДЫ»**Т.К.ХАСАНОВА***Кандьягашская городская общеобразовательная**средняя школа № 4**Учитель русского языка и литературы***Цели обучения, которые достигаются на данном уроке:****8.1.3.1** понимать содержание прозаических произведений/ фрагментов, определяя ключевые моменты развития сюжета или конфликта;**8.2.5.1** участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения

Цели урока: Учащиеся смогут:

- понять содержание отрывка из романа «Плаха»;
- поддержать диалог по общественно-значимым проблемам;
- аргументировать свою точку зрения

Критерии оценивания: - анализирует содержание прозаических произведений;

- участвует в диалоге

Привитие ценностей: Привитие таких ценностей, как любовь к животным, бережное отношение к живой природе идет через содержание урока, а уважение чужого мнения, терпимость, сотрудничество – через парную и групповую работу.

Межпредметные

связи: **Урок имеет междисциплинарные связи с Биологией, Географией, Самопознанием.**

Ход урока:

Организационный момент. Взаимные приветствия учителя и учащихся.

Создание коллаборативной среды через приём «Круг радости»

Цель: настроить группу на позитивный лад.

Деление на группы по тематическим картинкам: Человек, природа, книга

Учащиеся просматривают иллюстрации, картинки, которые развешаны по кабинету, и прогнозируют тему урока

Учитель:

«Мы уже научились летать в воздухе, как птицы, плавать под водой, как рыбы, нам не хватает только одного: научиться жить на Земле, как люди», - писал Бернард Шоу.

-Как вы понимаете слова драматурга?

- Почему человеку надо научиться жить на Земле?

Актуализация знаний учащихся: Предтекстовый этап

Через прием «Да– нет» учащиеся будут связывать разрозненные факты. Учитель предлагает прочитать утверждения и заполнить таблицу:

Утверждения	Да / нет
Волки – хищные животные, их надо уничтожать.	
Волк — хищник, таким его создала природа, и он охотится, чтобы выжить и продолжить свой род.	
Уничтожая природу, человек неизбежно уничтожает самого себя.	
Стихотворение «Волчата» написал Ч. Айтматов.	
В стихотворении «Волчата» говорится о том, что человек убил волчицу и забрал волчат.	
Человек – царь природы. Ему дозволено делать всё, что захочет.	

• Самооценивание по ключу

Текстовый этап Работа в группе Приём «Джигсо» Упражнение 1

1. Ответьте на вопросы:

А) Какие образы показаны в отрывке? _____

В) Какие испытания выпали на долю животных (сайгаков, волков)? Кто в этом повинен? _____

С) Почему в романе Айтматова центральное место занимает волчье семейство?

2. **Охарактеризуйте** человека и волков (волчицу). Приведите аргументы.

Человек	Волчица

3. **Сделайте вывод** о месте (роли) человека в природе. Выразите свое отношение.

Дифференциация по способу поддержки. Учитель оказывает поддержку менее подготовленным учащимся. В случае затруднения учитель окажет помощь группам в виде подсказки.

Критерий оценивания	Дескрипторы
- анализирует содержание прозаических произведений	- отвечает на вопросы; - дает характеристику человеку и волкам (волчице), приводит аргументы; - выражает собственное мнение.

• **Взаимооценивание между группами согласно дескрипторам, комментарии учителя.**

Послетекстовый этап

Физминутка.

Работа в паре.1. Составить цитатный план отрывка, выписать причастия и деепричастия.

2. По периметру класса развешаны высказывания по теме урока. Учитель предлагает учащимся выбрать одно высказывание, которое они используют в диалоге.

Работа в паре – этап подготовки к диалогу

Дифференциация по уровню поддержки: более подготовленные учащиеся помогут менее подготовленным.

Учитель распределяет пары таким образом, чтобы пару составлял сильный ученик и менее подготовленный. Во время групповой работы учитель наклеит на плечи учащихся стикеры. Учащийся будет искать одноклассника с таким же стикером, что и у него.

Задание:

1. Разыграйте в паре диалог в соответствии с предложенной ситуацией и выбранной ролью.
2. Используйте в диалоге цитату.
3. Составьте не менее 5-ти реплик (от каждого участника диалога).

Критерий оценивания	Дескрипторы
Принимает участие в диалоге, аргументируя свою точку зрения;	Использует реплики в соответствии с темой Приводит не менее 2-х убедительных аргументов Использует не менее 4/5 реплик Меняет позицию (говорящий-слушающий) Соблюдает логичность и последовательность

Пары прослушивают друг друга. Учитель прослушивает диалог менее подготовленных учащихся, оказывает им поддержку

• **Взаимооценивание между парами согласно дескрипторам, обратная связь учителя**

Рефлексия: «Минуточку»

Каждый ученик говорит о том, что он узнал, чему научился на уроке.

Билет для выхода из класса

1. Назовите автора романа «Плаха».
2. Кто занимает центральное место в романе?
3. «Потомки не простят нам, если мы не протянем руку природе...». Назовите автора данного высказывания

Домашнее задание: Напишите эссе-рассуждение на тему «Живая природа и человек».

АБАЙ ҚҰНАНБАЕВТЫҢ ҚАРА СӨЗДЕРІНІҢ БҮГІНГІ КҮНМЕН ҮНДЕСТІГІ

С.К. НУРПЕЙСОВА,

*Бестамақ орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі*

Өз шығармашылығын адамзат болмысына қатысты мәңгілік тақырыптарға арқау ете білген ғұламалар мен тау тұлғалардың мұралары уақыт өткен сайын түрленіп, толығып, құндылығының арта түскендігін байқауға болады. Солардың ішінде жұлдызы ерекше жарық сипатта тұрған – Абай Құнанбайұлы. Қазақ әдебиетінде Абайға дейін де, Абайдан кейін де өшпес мұралар ұсынылып, тарих беттерінде қалса да Абай Құнанбайұлының жөні бөлек.

Абай үнімен жанданған қара сөздер туралы сөз қозғамай, оның қазіргі күнмен сабақтастығын айтпай кету – тіл маманы болғандықтан, атқарып жат-

қан қызметіме сын болар. Ең әуелі санаға келетін сұрақтар: қара сөздің құдіреті неде? Онда көтерілген мәселелердің қазіргі дәуірмен үндестік табуы мүмкін бе? Осы сәтте ең әуелі «қара сөз» деген ұғымның мағынасын тереңірек ашып алуға тиіспіз. Ол үшін белгілі ғалым және саясаткер Ғарифолла Есімнің мына бір пікіріне жүгінгеніміз жөн:

«...Абай ойына келген нәрселерін еркін айту үшін өзі арнайы жанр ойлап тапқан. Ол — сөз жанры. Ақынның қара сөздері — нағыз еркін ойдың жанры. Мұнда ешқандай бір дәстүрге, тәсілге бағынушылық жоқ. Ой еркін айтылған, мазмұн өзіне лайықты форма тапқан. Көптеген философтар ойларын формаға бағындырып немесе жүйе құрып, әуре болғанын білеміз. Абай болса, ондай істермен айналыспаған, өзінің айтқысы келген ойларын еркін білдірген. Абай ашқан «Сөз» жанры, өкінішке орай, қазақ мәдениетінде өріс алмады. Сірә, оған кінәлі Шәкәрім тілімен айтсақ, «нақтылы ойдың» заманы болса керек. Адам өз ойындағысын айтқаны үшін кінәлі болған заманда, сөз жанрының өрістеуі, Абай дәстүрін жалғастыруы мүмкін емес еді. Абай дәстүрі, яғни сөз жанры бүгінде жаңғырып, жалғасуы керек, оған алғышарт бар. Сөз барысында Абай қара сөздерінде көтерілген мәселелердің бүгінгі күнмен үндестігі бар екендігін атап өттік. Енді дәл сол ойымызды дәлелдемелер арқылы ары қарай өрбітсек...

Абай Құнанбайұлы қазақ әдебиетіне алып келген еркін ойдың жанры, яғни, қара сөздің саны қырық бес екендігі мәлім. Қырық бес қарасөздің барлығы ұлттық сананы биікке көтеру мақсатына негізделіп, бір-бірімен байланыста өрбиді. Мәселен, Абай алтыншы сөзінде қазақтың «Өнер алды – бірлік, ырыс алды – тірлік» сөзінің айналасында философиялық тұрғыдан ой жүгіртіп, «тірлік» ұғымының шынайы анықтамасын береді, қорқып-үркіп өмір сүруді тірлік деп есептемейді: «...Ондай тірлік итте де бар. Ондай тірлікті қымбат көріп, бұлдаған адам өлімді жау көріп, ахиретке дұшпан болады. Жанын қорғалатып, жаудан қашып, қорқақ атанып, еңбек қылудан, қызмет қылудан қашып, еріншек атанып, ез атанып, дүниеде әлгі айтылған ырысқа дұшпан болады. Ол айтқан тірлік олар емес. Көкірегі, көңілі тірі болса, соны айтады. Өзің тірі болсаң да, көкірегің өлі болса, ақыл табуға сөз ұға алмайсың. Хайуан мен адамның айырмашылығын ашып көрсетіп, бас көзінің емес, көкірек көзінің ашық болуын, надандықтан аулақ болу - сол көкірек көзінің ашықтығында екендігін баса айтады. Байқап қарасақ, дәл осы ой дана Абайдың жетінші қара сөзінде былайша өрбиді: «Көкіректе сәуле жоқ, көңілде сенім жоқ. Құр көзбенен көрген

біздің хайуан малдан неміз артық?» Қайта бала күнімізде жақсы екенбіз. Білсек те, білмесек те, білсек екен деген адамның баласы екенбіз. Енді осы күнде, хайуаннан да жаманбыз. Хайуан білмейді, білемін деп таласпайды. Біз түк білмейміз, біз де білеміз деп надандығымызды білімділікке бермей таласқанда, өлер-тірілерімізді білмей, күре тамырымызды адыр айтып кетеміз». Бұл хакімнің тек қара сөздерінде ғана емес, поэзиясында болсын, жалпы шығармашылығында негізгі мақсатқа айналып кеткен «білім», «ғылым» ұғымдарын меңзеп, сананы ғылым мен білім арқылы нұрға толтыра алатындығымызды тілге тиек етіп, жол сілтейді. Абай қара сөздерінің бүгінгі күнмен үндестігі ретінде ең бірінші адам болмысын айтар болсақ, сол болмыстың мінсіз қалыптасуына ықпал ететін ғылым мен білім мәселесін кейінгі кезекте айта аламыз.

Абай қара сөздерінде адамның жаман қасиеттері - надандық, жалқаулық, тоғышарлық, білмекке ынтасыздық, қызметке құмарлық өткір сынға алынып, жақсы қасиеттер қатарындағы: білмекке құмарлық, жан тазалығы, білім мен ғылымға деген ізденімпаздық адамды ізгі мұраттарға жетелеп, толық адам болуға бастайтындығын ашық айтады.

Қорыта келгенде, өмірлік тәжірибелермен қатар өзінің боямасыз болмысы арқылы әлі күнге дейін өміршеңдігін, һәм өткірлігін жоғалтпаған Абай Құнанбайұлы қара сөздерінің тек қазаққа емес, барша адамзатқа берері мол. Хакімнің өзі бірінші қара сөзінде айтқандай, тек керегіңді алып, кәдеңе жаратсаң болғаны. Өшпес, өлмес рухани мұраның өткірлігі қай дәуірмен болмасын үндестігі осында. Біздің бүгінгі міндет – Абай мұрасының айшықты тұстарын санаға тоқып, жадымызда жаңғырту.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Советханқызы Р. Абайдың «Қара сөздері» — білім мен тәрбиенің қайнар бұлағы // Ел. — № 40 (116). — 2 қазан. — 4-б.
2. Құнанбаев А. Шығармаларының екі томдық жинағы: II т. — Алматы: Қазақ ССР-нің «Ғылым» баспасы, — 312 б.
3. Құнанбаев Абай. Қара сөз – Алматы: Көшпенділер баспасы, 2007 – 160б.

“В МИРЕ ИНТЕРЕСНОГО”**Игра-викторина****А.С.СЕЙДАЛИЕВА,***Алгинская средняя школа №4***Цели урока:**

1. Развивать познавательную активность учащихся, расширять кругозор.
2. Развивать коллективные навыки в игре, творческие способности, воображение.

3. Воспитывать чувство взаимопомощи, доброжелательность друг к другу, любовь к природе.

Оборудование: ребусы-плакаты, коробочка с картинками.**Ход мероприятия:**

Дети, мы сегодня вами поиграем в игру «Счастливый случай». Для этого мы выберем ребят, составим из них две команды. Каждая из них выберет себе капитана. И начнем нашу игру.

1 Конкурс Узнай сказку

1) Вымолвил словечко – Покатилась печка Прямо из деревни К царю да царевне. И, за что, не знаю, Повезло лентяю. («По щучьему велению»)	4) Красна девица грустна, Ей не нравится весна, Ей на солнце тяжело! Слезы льет, бедняжка! (Снегурочка.)	7) Он много жен имел, но всех Постигла участь злая – Лишил он жизни их... Каков злодей! Так кто же он? Мне назовите поскорей. (Синяя Борода.)
2) А дорога далека, А корзинка нелегка, Сесть бы на пенек, Съесть бы пирожок... («Маша и медведь»)	5) Какая сказка, нам секрет от- крой, Где говорилось: «Спи, глазок, и спи, другой!» («Крошечка-Хаврошечка».)	8) Маленькая девочка весело бежитПо тропинке к домику, Что в лесу стоит. Нужно этой девочке К бабушке скорей Отнести корзиночку, Посланную ей. (Красная Шапочка.)
3) Ах ты, Петя - простота, Сплоховал немножко, Не послушался кота, Выглянул в окошко. («Кот, петух и лиса».) 10) Многим долго неизвест- ный, Стал он каждому дружкой. Всем по сказке интересной Мальчик-луковка знаком. Очень просто и недлинно Он зовется... (Чиполлино.)	6) Вот дева юная в объятых сна, Лежит она уж сотню лет И ждет, а принца нет, и нет, и нет. Скажите мне, друзья, кто же она? (Спящая красавица.)	9) Смышленость этого маль- чишки Спасла его и шесть братишек, Хоть ростом мал он, да удал. Так кто из вас о нем читал? («Мальчик-с-пальчик».)

**Команда, которая назовёт больше всего пра-
вильных ответов получает 1-очко.**

2 Конкурс. Вопросы и ответы.

Отвечают обе команды, и какая правильно отве-
тит, получает 1 очко.

1. Может ли дрозд отморозить хвост?
(нет, он зимует на юге.)
2. Может ли оса взлететь на небеса?
(может.)

3. Может ли барсук залезть за шишками на сук?
(нет.)
4. Может ли тюлень на боку лежать весь день?
(может.)
5. Может ли сова прикусить себе язык?
(нет, у птиц нет зубов.)
6. Может ли синица на крыше поселиться?
(да)
7. Может ли еж собирать яблоки грибы спиной?
(да)

8. Может ли муравей доить корову?

(Да. Божью.)

9. Может ли интересное событие произойти 31 февраля? (нет)

10. Может ли крокодил высунуть язык?

(нет)

3 Конкурс Кто больше.

Составить из букв слова. У кого самое длинное слово, тому 1 очко, у кого больше слов. 1 очко. На выполнение задания дается одна минута.

Например, **У О Б Т Н И Р А** (Буратино.)

4 Конкурс «Волшебный мешочек»

«Угадай-ка» ребенок засовывает руку в мешочек, ощупывает предметы. Взяв предмет в руку, ребёнок должен назвать его или описать. Если р-к испытывает большие трудности в описании, то ведущий помогает ему рассказать, задавая вопросы о предмете. Н-р: он круглый? Гладкий? Шершавый? Большой? Маленький? Холодный? Если ребенок правильно назвал предмет, то его достают из мешочка и смотрят.

Команда, которая отгадает больше всего предметов без подсказок получает 1 очко.

5 Конкурс Счастливый случай.

Капитан, вытащивший эту карточку, просит своей команде 3 очка.

Физ. Минутка «Четыре стихии»

По команде «земля» - спустить руки вниз; «вода» - вытягивают вперед, делают движения плавания»; «воздух» - поднимают руки вверх; «огонь» - вращают руки в локтевых суставах.

6 Конкурс Хорошо ли вы знаете и внимательно ли смотрите мультфильмы?!

Вопросы к мультфильмам:

1. На какое слово Незнайка не мог придумать рифмы? (пакля)

2. Где Вини-Пух нашел хвост Иа?

(на двери у совы)

3. В каком городе жил Незнайка?

(Цветочный город)

4. У кого в дверях застрял Вини-Пух?

(у кролика)

5. Какое лекарство предпочел Карлсон?

(варенье)

6. Назовите любимого зверя фрекен Бок.

(кошка Матильда)

7. Сколько Буратино заплатил за обед в харчевне «Трех пескарей»? (ни сольдо)

8. Что послужило выкупом за жизнь Маугли? (буйвол)

9. За кем побежала Алиса в страну чудес?

(за кроликом)

10. Кого маленькая разбойница дала в помощь Герде? (оленья)

1. Угадайте какая песенка, и кто ее поет? Я на солнышке лежу....

2. Назовите любимое выражение кота Леопольда. Давайте жить дружно!

3. Кому передал слоненок большой горячий привет? (мартышке)

4. 38 попугаев и 1 крылышко-это длина кого?

(удава)

5. «Гори, гори, ясно, чтобы не погасло» Кто так говорил и из какой сказки? («12 братьев- месяцев»)

6. «Кто ходит в гости по утрам, тот поступает мудро...». Чьи это слова? (Вини- Пуха)

8. Какие подарки получил ослик на день рождения? (Хвостик, шарик, горшок)

9. Как зовут сказочного героя, у которого большие уши? (Чебурашка).

10. К кому спешил мамонтенок? (к маме)

7. Конкурс Отгадай шарады. За ответ- 3 очка, время- 1 минута.

А) «Мое начало- буква алфавита,

Она всегда шипит сердито,

Второго корабли боятся

И обойти его стремятся.

(Шмель)

Б) Мой первый слог найдешь тогда,

Когда в капели капает вода.

Местоименье-слог второй.

А в целом- школьный столик твой. (парта)

В) На первом- стоит часовой,

Второй- в лесу зеленеет,

Ты ляжешь, и кончен твой день трудовой.

(постель)

Г) Начало- голос птицы,

Коней – на дне пруда,

А целое - в музее найдешь без труда. (картина)

8. Конкурс Занимательная математика

- У этой фигуры все стороны равны. (Квадрат)

- Эта фигура может быть прямой, тупой, острой. (Угол)

- Мальчик нашёл на дороге 5 копеек. Сколько денег найдут два мальчика? (Нисколько)

- У какой фигуры всего по 3? (Треугольник)

- У семи братьев по одной сестрице. Сколько всего детей в семье? (8)

- Два сына и два отца съели три яйца. По сколько яиц съел каждый? (По одному)

- Эта фигура получается прикосновением карандаша или мела к чему-то. (Точка)

- На руках 10 пальцев. Сколько пальцев на 10 руках? (50)

- На берёзе 16 сучков, на каждом сучке по 10

веток, на каждой ветке по 4 яблока. Сколько всего яблок? (На берёзе яблоки не растут).

Логические задачи

- Сколько месяцев в году имеют 28 дней? (Все месяцы)

- Как спрыгнуть с десятиметровой лестницы и не ушибиться? (Нужно прыгать с нижней ступени)

- Что можно видеть с закрытыми глазами? (Сны)

- Что нужно делать, когда видишь зелёного человечка? (Переходить улицу (это рисунок на зелёном сигнале светофора).

Кто даст больше правильных отв. получ.- 1 очко.

9. Конкурс «Блиц - опрос»

1. Как называется жидкое косметическое средство для мытья волос? (Шампунь.)

2. Как называют резиновую соску для младенца? (Пустышка.)

3. Как по-другому называется детская игрушка волчок? (Юла.)

4. Из скольких месяцев состоит год? (12.)

5. Как называется вьющаяся или завитая прядь волос? (Локон.)

6. Как называется детская зимняя повозка на 2 полозьях? (Сани.)

7. Какой месяц начинается зимой? (Декабрь.)

8. Как называется специальная книга, в которой отмечают успеваемость учащихся? (Журнал.)

9. Как называется мера длины, равная 10 сантиметрам? (Дециметр.)

10. Назовите по порядку цвета полос на флаге Российской Федерации. (Белый, синий, красный.)

11. Какое животное съело кузнечика в песне из мультфильма «Приключения Незнайки»? (Лягушка.)

12. За какой нотой следует нота «ре»? (До.)

13. Какой цвет получается при слиянии красного и желтого? (Оранжевый.)

14. В названии какой птицы сорок «А»? (Сорока.)

15. Как называется бытовой электроприбор для измельчения кофейных зерен? (Электрокофемолка.)

16. Как называется устройство для сохранения продуктов при низкой температуре? (Холодильник.)

17. Как называется транспортное средство, предназначенное для полета людей в космос? (Космический корабль.)

18. Какой персонаж сказки Э. Успенского стрелял по голубям из рогатки? (Старуха Шапокляк.)

19. Какой персонаж стихотворения К. Чуковского «Телефон» просит прислать калоши? (Крокодил.)

20. Какую книгу купил папа Карло Буратино, продав свою куртку? (Азбуку.)

21. Какой персонаж пленил главную героиню стихотворения «Муха-Цокотуха»? (Паук.)

22. Как иначе называется гриб боровик? (Белый.)

23. На какое небесное тело летели Незнайка и Пончик? (Луна.)

24. Какая птица не имеет своего гнезда? (Кукушка.)

25. У какой птицы самые маленькие размеры тела в мире? Ее можно спутать с насекомым. (Кolibри.)

26. Кто поет эту песенку?

Если я чешу в затылке, не беда.

В голове моей опилки, да-да-да. (Винни-Пух.)

27. Что такое основа слова? (Часть слова или слово без окончания.)

28. Жилище Бабы Яги. (Избушка на курьих ножках.)

29. Кто из обитателей болот стал женой царевича? (Лягушка.)

30. Что потеряла Золушка? (Хрустальную туфельку.)

31. Аппарат, на котором Баба Яга совершает полет. (Ступа.)

32. Веселый человечек-луковка. (Чиполлино.)

33. Герой русской народной сказки, путешествующий на печи. (Емеля.)

34. Сколько братьев было у Ивана-дурака? (Два.)

35. Самый умный коротышка Цветочного города. (Знайка.)

36. Почтальон деревни Простоквашино. (Печкин.)

37. Кто говорил волшебные слова: «Лети, лети, лепесток, через запад, на восток...»? (Женя.)

38. Кто поймал необыкновенную щуку? (Емеля.)

39. Кем стал гадкий утенок? (Лебедем.)

40. Кто попал в Зазеркалье? (Алиса.)

41. В этой сказке всего по три: три героя, по три предмета у каждого. Назовите эту сказку. («Три медведя».)

42. Из какого города были герои сказки «Бременские музыканты»? (Бремен.)

43. Над цветком мелькает, пляшет, веерком узорным машет. (Бабочка.)

44. Растянулась, как гармошка, чудо-печка под окошком. (Батарея.)

45. Так звали мать Иисуса Христа. (Мария.)

46. Крепкий деревянный дом

С круглым маленьким окном.

Он стоит на длинной ножке,

Чтобы не залезли кошки. (Скворечник.)

47. Есть всегда он у людей,

Есть всегда у кораблей. (Нос.)

48. В воде живет, нет клюва, а клюет. (Рыба.)

49. Родственница скамейки. (Лавка.)
50. Не сеют, не сажают,
Сами вырастают. (Волосы.)
51. Прибежит и солнце спрячет, а потом еще заплачет. (Туча.)
52. Красивая картинка, которую без клея можно прилепить куда угодно. (Наклейка.)
53. Хозяйственный кот, которого очень любит дядя Федор из Простоквашино. (Матроскин.)
54. Им гребут, плывя на лодке. (Весло.)
55. В нем соленая вода, пить ее никак нельзя. (Море.)
56. Что за длинная змея среди улицы легла,
Стоит только кран включить, будет лить она и лить? (Шланг.)
57. Кто на корабле главный? (Капитан.)
58. Теплый домик на огороде для огурцов и помидоров. (Парник, теплица.)
59. Как звали хозяина Конька-Горбунка? (Иван.)
60. Прошлый раз был педагогом,
Послезавтра - машинист;
Должен знать он очень много,
Потому что он ... (артист).
61. Из чего был сделан знаменитый сказочный солдатик? (Олово.)
62. Тетрадка эта мне нужна, чтобы оценки класть туда. (Дневник.)
63. По словам Шапокляк, такой зеленый и плоский. (Крокодил Гена.)
64. От кого убежала посуда? (От Федоры.)
65. Так называются каникулы у ваших пап и мам. (Отпуск.)
66. Как называется цифра, которая появляется в дневнике школьника? (Оценка.)
67. Сначала его нужно заваривать, а потом уже и пить. (Чай.)
68. Как кратко называют летающую тарелку? (НЛО.)
69. Так называют и апельсин, и яблоко, и мандарин. (Фрукт.)
70. Ее «драют» матросы. (Палубу.)
71. Как в сказках еще называют добрую или злую волшебницу? (Фея.)
72. Его коса накосит в поле,
Зимой питаться им корове. (Сено.)
73. Семеро братьев в календаре - 5 работают, а 2 отдыхают. (Неделя.)
74. Он боится всего на свете. (Трус.)
75. В свой дом на крыше он добирается с помощью моторчика на спине. (Карлсон.)
76. В тумане шлет он кораблям свой свет - спасительный сигнал. (Маяк.)
77. Стелют на матрас меня, называюсь... (простыня.)
78. Внутри он холодный-холодный, его открывает голодный. (Холодильник.)
79. В ней стоит стекло в окне и картина на стене. (Рама.)
80. Светильник, стоящий на полу на длинной ноге. (Торшер.)
81. Ни корабль, ни лодка, ни весел, ни паруса, а плывет - не тонет. (Плот.)
82. Как звали первых двух людей, которых сотворил Господь? (Адам и Ева.)
83. Этот продукт, который делают из молока, едят обычно с блинами. (Сметана.)
84. Висит в саду, среди деревьев, качаться можно в нем и спать. (Гамак.)
85. Этого мальчика воспитали звери. (Маугли.)
86. У нас Дед Мороз, а в Европе - ... (Санта-Клаус.)
87. Сатирический детский киножурнал. («Ералаш».)
88. Сумка туриста. (Рюкзак.)
89. Автор рассказа «Живая шляпа». (Н. Носов.)
90. Чем ловил Волк рыбу в сказке «Лисичка-сестричка и серый волк»? (Хвостом.)
91. Замерзшая вода. (Лед.)
92. Если его не бросить, то корабль уплывет. (Якорь.)
93. Сахар в кусочках. (Рафинад.)
94. Низ обуви. (Подошва.)
95. Простынка для самых маленьких. (Пеленка.)
96. Внучка Деда Мороза. (Снегурочка.)
97. Сказочная шапка. (Невидимка.)
98. Непосещение школы без уважительной причины. (Прогоул.)
99. Самый короткий месяц. (Февраль.)
100. Главный специалист по дымоходам. (Трубочист.)

НҮРДӘУЛЕТ АҚЫШ «НАҒЫЗ ӘЖЕ ҚАЙДА?»

Ә.Ә. СҮЙНАЛИНА,

№4 Хромтау ОМ

қазақ тілі мен әдебиетінің мұғалімі

Бөлімі: Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	Отбасы құндылықтары. 5 3 2 1 Кейіпкерлердің шынайы өмірмен салыстырып бағалау.			
Сабақтың мақсаты:	Кейіпкердің образын ашады. Іс- әрекеті арқылы шынайы өмірмен салыстыру. кейіпкер тұлғасын бағалайды.			
Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5-7 минут.	І.Қызығушылықты ояту: Ұйымдастыру: 1.Сәлемдесу. 2.Түгендеу 3.Үй тапсырмасы. 4.Ынтымақтастық атмосферасын орнату. 5.Топтарға біріктіру.	Сәлемдеседі. «Жүректен жүрекке» әдісі арқылы оқушылар бір-біріне тілек айтады. «Саналу» әдісі арқылы оқушылар үштікке саналу арқылы үш топқа бірігеді.	«Мадақтау» әдісі арқылы оқушыларды бағалайды. Өте жақсы! Жарайсың! Жақсы! Тамаша!- Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлы	Жүрекшелер
	«Миға шабуыл» әдісі арқылы ой қозғау сұрақтарын қою. Сұрақтар ұжымдық үлгіде талқыланады. Бір-біріне сұрақтар қояды. Сыныптастарының пікірін толықтырады, талқылайды. Өз ойымен бөліседі. Сұрақ қояды, оқушылар жауап береді. Дұрыс жауапты таппаған жағдайды, бағыттаушы, жетелеуші сұрақтар қойып, оқушыларға қолдау көрсетеді.	Сұрақтар: 1. Хат оқу 2.Арман 3.Қиял Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлауды дамыту. Тиімділігі: Оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар сабақтың	Сабаққа белсенді қатысқан оқушылар «Қошеметтеу» әдісі арқылы оқушылар бірін-бірі бағалайды.	Интерактивті тақта Конверт Т.б.

		өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Бұл тапсырмада саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді.		
Жаңа сабақтың тақырыбын, мақсатын, бағалау критерийлерін таныстырады.				
Сабақтың ортасы 26 минут.	II. Мағынаны тану.(Т). Оқулықпен жұмыс. Тапсырма береді. Бақылайды, топтар ішінде талқылауға қатысады. Жетелеуші, бағыттаушы, нұсқаушы сұрақтар қойып қолдау көрсетеді.	«ДЖИГСО» әдіс арқылы оқулықтағы берілген мәтінді оқиды. Дескриптор:- Мәтінді оқиды.- Топ ішінде талқылайды.- Топтар арасында пікір алмасады. Жалпы -3 балл.	Дескриптор бойынша топтар сабаққа қатысу белсенділігіне байланысты тиіс өздерінің баллын жинайды.	Оқулық, жұмыс дәптерлері, т.б.
	(Ж). «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі. Компьютермен жұмыс.	№2-тапсырма:- Нақты тапсырма жазылады. Дескриптор:- балл		
	(Д). Компьютермен жұмыс. Бірінші сұрақты қояды. Екінші сұраққа жауап іздеу үшін оқушыларға интернетке немесе мәлімет жазылған ақпаратқа нұсқау береді. Практикалық жұмыс дұрыс орындауын бақылайды. Қарқыны жылдам оқушыларға қосымша тапсырма беруге болады. Қарқыны баяу оқушыларға жетелеуші, нұсқаушы, бағыттаушы сұрақтар қойып, қолдау көрсетеді.	№3-тапсырма: 1.ҚР қанша облыс бар? 2.Қай облыста адам санының өсімі жоғары? 3.Жинақталған ақпаратты MS Excel кестелік редакторында диаграммасын тұрғыз. Дескриптор:- -Бірінші сұраққа дұрыс жауап береді. -Екінші сұраққа дұрыс жауап береді. -Диаграмма тұрғызады. Жалпы -3балл.		Компьютер, оқулық, интернет желісі, т.б.

		Бұл тапсырмады саралаудың «Қарқын» тәсілі көрініс табады.		
Сабақтың соңы 5-7 минут.	III. Ой толғаныс. Рефлексия «Еркін микрофон» әдісі. Сабақты қорытындылау, бекіту мақсатында мұғалім оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды.	Сабақтың тақырыбы, мақсаты бойынша бүгінгі сабақтағы өзінің көзқарасы, ойы, алған білімі туралы өз пікірін білдіреді. Мақсаты: Оқушылар алған білімін саралай білуге дағдыланады. Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды екенін қадағалайды. Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.	Мұғалімнің қорытынды бағалауы жүзеге асырылады.	Микрофон Т.б.

ТУРИЗМ САЛАСЫ: ӨТКЕНІ МЕН БҮГІНІ

Н.Т.НҰРАДИН,

Қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі

Бөлім:	5-бөлім. Туризм: экотуризм
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	11.1.2.1 - мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 11.3.2.1 - мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графикалық мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау;
Сабақтың мақсаты:	мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды, мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графикалық мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазып, өзіндік тұжырым жасайды.
Сабақтың барысы:	

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 9 мин.	Ұйымдастыру кезеңі: (Ұ) Оқушылардың бір-біріне жақсы тілек айту арқылы жағымды ахуал қалыптастыру.	Мақсаты: оқушылар бойында идея немесе тілек білдіру, тыңдау дағдыларын дамытуға бағыттау, сондай-ақ барлық оқушыларды қатыстыру арқылы оқыту жағдайларын теңестіру.	Тиімділігі: оқушыны бір-біріне тілек айту арқылы жақындастырады, көңіл күйін көтереді, бауырмалдығын оятады.	Оқулық, жұмыс дәптерлері, ДК экраны
Жаңа сабаққа кіріспе	(Ұ) « Миға шабуыл » әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Бір-біріне сұрақтар қояды. Сыныптастырының пікірін толықтырады. Өз ойымен бөліседі. <i>Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.</i>	«Ассоциограмма». «Туризм» сөзіне ассоциогрммалық кесте жаса. Жазған сөздеріңнің дәл осы ұғыммен байланысын түсіндір.	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Саралау: Бұл жерде саралаудың « Диалог және қолдау көрсету » тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	ҚБ: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға <u>«Жарайсың!»</u> деген <u>мадақтау сөзімен</u> ынталандыру.

Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 26 мин.	№2-тапсырма: Суреттерге қара. Бұлар туризмнің қай түріне жатады деп ойлайсың? Пікіріңді дәлелде.	Жазылым-айтылым: Осы тапсырманы орындау арқылы оқушылардың жазылым-айтылым дағдысы қалыптасады. Дескриптор: Жалпы – 3 балл. - Пікірлерін дәлелдейді. - Қай туризмнің түріне жататынын табады	Оқулық, жұмыс дәптерлері
	№3-тапсырма. Мәтінді оқы, жанрлық ерекшеліктерін талдаңдар.	Айтылым: Туризм Туризм (франц. <i>tourfavbe, tour – «серуендеу»</i>) – адамның бос уақытында (жұмыс бабымен не туған-туысқа қалдыру емес) өз еркінше көңіл көтеру мен демалу үшін, тәуекел жасау үшін, көріп қызықтау үшін, яғни субъективті рухани қажеттілік бойынша басқа бір жерге саяхаттап, серуендеп баруы. Жакын жердегі қысқа мезетте орындалатыны «серуен» делінсе, алыс жерге аттанған ұзақ мерзімдісі «саяхат» деп аталады. Туризм әлемдік экономикада басты рөлдің бірін атқарады. Дүниежүзілік туризм ұйымының (ДТУ) деректері бойынша, ол әлемдегі Жалпы ұлттық өнімнің оннан бір бөлігін, 11%-тен астамын құрайды. Сондай-ақ әлемдік капиталдың 7%-ын пайдаланып, 137 млн адамды жұмыспен қамтып отыр. Туризмнен түскен табыс мұнай өнімдері және автокөлік экспорты табысынан кейін тұрақты 3-орында келеді. Дүниежүзілік туризм ұйымының болжамы бойынша, ХХІ ғасырда туристік индустрия үздіксіз өсіп, 2020 жылы әлемдегі туристер саны 3,5 миллиардқа жетеді. Туристерді жағымды пікір ғана емес, тұмса табиғат, тылсым құбылыс, ғажайыптар, тәуекелдер, бұрын-соңды болмаған жаңалықтар, өз елдерінде кездесе бермейтін ерекше жағдай мен көңіл күйлер шақырады. Сондықтан туризмді дамыту үшін туристік өңір туралы романтикалық (бәлкім, тылсым немесе оорқынышты, бәлкім, таңғажайып) түсінік-тердің қалыптасуына айырықша мән беру керек. Дүниежүзілік туризм ұйымының белгіленуі бойынша, әдетте адам 88,5 км (55 ағылшын милі) қашықтық барып, кем дегенде 24 сағат аялдаса, онда ол турист болып есептеледі. Демек, бір туристік аймақтан қысқа уақытта (24 сағаттан аз уақытта) өтсе, ол адам турист болып саналмайды. Туризмнің экономикалық маңызы зор болғанымен, қаражаты жеткілікті турист экономикалық мүддені көздемейді. Әрине, туристердің бәрі де тек көңіл көтерумен шектеледі дегуге болмайды, турист өзінің сапары барысында көптеген тың ой мен шешімге келеді, жаңа жоспар жасауы, батыл шешімге келуі мүмкін. Бірақ мұның бәрі оның алдағы жоспарларында көрініс тауып, дәл сол уақытта дәл сол жерде ол еркін, ерікті көңіл көтеруші, жаңа жағдайларды сезінуші, қызықтаушы, денсаулығын қалпына келтіруші ғана болады.	Дескриптор: Жалпы – 4 балл. - Мәтінді оқып, жанрлық ерекшеліктерін талдайды Оқулық, жұмыс дәптерлері

Жеке жұмыс	№4-тапсырма. Сызбадағы мәліметтерді өздерің білетін деректермен толықтырып, шағын мәтін жазыңдар.		Оқулық, жұмыс дәптерлері	
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 10 мин.	«Аяқталмаған сөйлем» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Саралау: Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.	Жеке жұмыс: - бүгінгі сабақта мен....түсіндім, ...білдім, ...көзімді жеткіздім. - бүгін сабақта қуантқаны..... - мен өзімді.....үшін мақтар едім. - маған ерекше ұнағаны..... - сабақтан соң маған.....келді - бүгін маған.....сәті түсті. - қызықты болғаны..... -қиындық тудырды. - менің түсінгенім..... - енді мен.....аламын.	Мұғалім оқушыларды «Бас бармақ» әдісі арқылы бағалайды. Жарайсың! Жақсы! Талпын! Сонымен қатар 1-10 баллдық жүйе бойынша оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігі бойынша бағаланады.	
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз?	Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз?	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау		

«ОТЫРАР КІТАПХАНАСЫ»

К.КАЛИБЕКОВА

№60 ЖББОМ

Сабақтың мақсаты	Барлығы: «Отырар кітапханасы» мәтінінен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған 2-3 нақтылау сұрақтарын мұғалім көмегімен құрастырады. Мәтін бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, жинақы мәтінді мұғалім көмегімен жазады. Көпшілігі: «Отырар кітапханасы» мәтінінен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған 5 нақтылау сұрақтарын құрастырады. Мәтін бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, жинақы мәтін жазады. Кейбіреуі: «Отырар кітапханасы» мәтінінен негізгі және қосымша ақпаратта көтерілген мәселені анықтауға бағытталған нақтылау 5-тен артық сұрақтарын құрастырады, мәтін бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, сауатты жинақы мәтін жазады.	
Бағалау критерийі	Мәтіннен алынған негізгі және қосымша ақпарат негізінде көтерілген мәселені анықтап, нақтылау сұрақтарын құрастырады. Оқылым материалдары бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, жинақы мәтін жаза алады.	
Құндылықтарға баулу	Оқушыларды рухани құндылықтарды бағалауға баулу, кітап оқуға дағдыландыру	
Пәнаралық байланыс	Тарих, әдебиет	
Тақырып бойынша алдыңғы білім	Әлемдегі ірі кітапханалар туралы білімдері бар	
Сабақ барысы		
Сабақтың басы 3 минут	ТАПСЫРМА алды жұмыстар: - Оқушылар, біздің бүгінгі сабағымыздың ортақ тақырыбын табу үшін мына бейне роликке назар аударайық: «Сен білесің бе?» Видео ролик көрсету арқылы сабақтың ортақ тақырыбын анықталады. Оқушылар оқу мақсаттарымен танысып, сабақ мақсатын шығарады. - Ендеше, Отырар кітапханасына енейік. Оқушыларды үш топқа бөлемін Оқылым тапсырмасы: С Отырар секілді үлкен қалада үлкен бай кітапхана болғаны рас. Оны ешкім де жоққа шығара алмайды. Отырар тұрмақ, одан кіші кенттерде де сол уақытта өз кітапханалары болған. Ислам ықпалына көшкеннен кейін араб ғылымы мен мәдениеті Жібек жолы бойындағы Отырарға молынан жеткені шындық. Орта Азиядағы Үргеніш, Мары, Хорезм, Бұқара, Самарқан, Отырар шаһарларында халифтердің пәрменімен әр қаланың өз «Даналық үйі» дүниеге келген. М.Хорезми, Ә.Беруни, Ибн-Сина сияқты ғұламалар пайда болған. «Жібек жолы» бойымен кіре тартқан көпестер ең құнды сыйлық ретінде Отырар әкіміне кітап сыйлауды дәстүрге айналдырыпты. Тіпті бұл мемлекеттік рәсім ретінде қабылданып, ресми сипат алыпты. Бұқаралық ғұлама Рузбеханның: «Отырар кітапханасындағы қолжазба кітаптарды тек қала тұрғындары ғана емес, шалғайдағы Сығанақ қаласының тұрғындары да пайдаланып отырды» деп жазуы осының дәлелі. Осындай Отырардағы «Даналық үйінен»	Ресурстар Сен білесің бе ? Видео ролик көрсету https://youtu.be/PkE8kKV6EHs
Сабақтың ортасы 5 минут		«Отырар кітапханасы» мәтіні парақшасы

	Әбунәсір әл-Фараби де дәріс алғаны, кейін білімін кеңейту үшін Бағдатқа бет бұрып, Дамаскіге тұрақтағаны да анық. Отырар қаласы Фарабиден кейін де білім мен ғылымның қайнаған ошағы болған. Шығыстанушы ғалым Әбсаттар Дербісәлі Отырардан отыздан аса ғалым шыққанын дәлелдеген. Яғни, отыз әл-Фараби шыққан. Отырар қаласы Фараб деп аталғандықтан, шаһардан шыққан ғалымдар өздеріне Фараби есімін қосқан. Бұл үрдіс XVI ғасырға дейін жалғасқан. ЖЖ Т «Ойлан- Жұптас – Бөліс» әдісі бойынша әуелі оқушылар әр қайсысы төмендегі кесте бойынша мәтінмен жеке жұмыс жасайды, содан соң жұптарға бөлініп, өздерінің ең үздік деген жұмысын біріктіреді. Топ мүшелері өздерінің жинақтаған жұмыстарын сыныппен бөліседі. <table border="1" data-bbox="327 627 1220 728"> <thead> <tr> <th>Негізгі ақпарат</th> <th>Қосымша ақпарат</th> <th>Көтерілген мәселе</th> <th>Нақтылау сұрағы</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Негізгі ақпарат	Қосымша ақпарат	Көтерілген мәселе	Нақтылау сұрағы					Тапсырмалар кестесі
Негізгі ақпарат	Қосымша ақпарат	Көтерілген мәселе	Нақтылау сұрағы							
10 минут	Қарым-қатынас формалары бойынша саралау (топтық жұмыс) – бірін –біріне қолдау көрсету арқылы толықтыра алады. «Ерекше сұрақ» Әр топтан ерекше мазмұндағы бір сұрақты таңдап, «Ерекше сұрақтар» жинағын құрастыру, сұрақтарға жауап беру АВТОР орындығына отырып, топта үздік деп танылған тапсырманы әр топтан бір оқушы оқиды. Оқушылар өзара бағалайды. Дескриптор: · Білім алушы мәтіннен негізгі және қосымша ақпарат анықтайды; · Көтерілген мәселені анықтайды; · 3-5 нақтылау сұрақтарын құрастырады; · 5-тен артық нақтылау сұрақтарын құрастырады;	Кесте								
5 минут	Мұғалімнің қалыптастырушы бағалауы «Конверттегі сұрақ» тәсілі бойынша жүзеге асады. 1. Рузбеханның Отырар кітапханасы туралы дәлелі; 2. «Жібек жолы» бойындағы көпестердің дәстүрі қандай болды? 3. Әл-Фараби білімін кеңейту үшін қай қалаларға сапар шекті? Жазылымға дайындық Ж ЖЖ Мазмұндық өңдеу: - Автор ойын, баяндау желісін сақтай отырып, мәтіндегі негізгі ойды ықшамдау. - Мәтін түпнұсқасының сілтемесін көрсету. Мәтінге тілдік өзгеріс енгізу - Алынған ақпаратты барынша қысқа беру үшін лексикалық, грамматикалық бірліктерді дұрыс таңдау білу. Мысалы: - Қайталауларды жалпылауыш сөздермен алмастыру; - Бірнеше жай сөйлемді бір құрмалас сөйлемге немесе құрмалас сөйлемдерді жай сөйлемдерге айналдыру. Жазылым тапсырмасы. Сынып оқушыларына бірдей тақырып беріледі. Бірақ әр түрлі деңгейдегі оқушыларға жеке қолдау көрсетіледі. Тапсырма бойынша саралау тапсырмаларын ұсынамын									
10 минут	Қолдаудың орта деңгейі: - Жинақы мәтін құрау үшін тірек сөздер беріледі. Қолдаудың жоғары деңгейі: «Ойды қорытындылау» кестесі бойынша мәтін ойының дәлдігін сақтап жинақы мәтін жазады.									

	Критерийлер	Сұрақтар	Жауаптары	Тапсырмалар кестесі
	Сәйкестік	Бұл мәтіннің өмірмен байланысы бар ма?		
4 минут	Дәлдік	Мәтін қандай мақсатпен жазылды?		
	Негіздеу	Мәтіннің ерекшелігі бар ма?		
	Тереңдігі	Мәтінде көтерілген мәселенің ауқымы қандай?		
	Жүйелілік	Мәтін туралы сіздің пікіріңіз.		
	Мәтін негізінде ойын жинақтап, ықшам мәтін жазу. Дескриптор: • Тірек сөздерді анықтайды; • Негізгі ойды білдіретін сөйлемдер арқылы жинақы мәтін құрастырады. • Мәтін бойынша ой қорытып, жинақы мәтін жазады. Қалыптастырушы бағалау жұпта, топта жүзеге асады. Мұғалімнің қалыптастырушы бағалауы. «Серпілген сауал» тәсілі арқылы тақырыпты түсіну, қолдану деңгейіне байланысты сұрақтарды бір-біріне лақтырып, жауап береді. Кері байланыс: «Екі жұлдыз, бір тілек»			

«ҰШҚАН ҰЯ» ӘНГІМЕСІ

Т.МАРУАҚЫЗЫ,

Әл-Фараби атындағы

№21 мамандандырылған гимназияның

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Бөлім:	Махаббат және абырой			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу;			
Сабақтың мақсаты	- Б.Момышұлының «Ұшқан ұя» әңгімесіндегі көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, эллипсис, теңеу, эпитет) қолданысын талдап, автор стилін анықтайды; - Б.Момышұлының «Ұшқан ұя» әңгімесін көркемдік идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдайды; - әдеби эссе жазады;			Жоғары деңгей дағдылары
Сабақтың кезеңі/ Уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы 5 мин	1. Оқушылармен амандасу 2. Түгендеу Қызығушылықты ояту кезеңі.	1. Мұғаліммен амандасады 2. Сұрақтарға жауап береді 3. Сабақ мақсатын айқындайды	Жарайсың!	Суреттер,

	«Серпілген сұрақтар» әдісі сабақ мақсатын айқындауға бағытталған сұрақтарға жауап береді. «ДЖИГСО» әдісі арқылы оқушылар жаңа теориялық ұғымдарды екі топқа бөлініп, бір-біріне кластер арқыл түсіндіреді. «Әдеби матрица» әдісі Оқушылар «Ұшқан ұя» әңгімесіне дейін <i>психологиялық параллелизм, перифраз, эллипсис</i> ұғымдарымен таныс және оларды шығармада ажырата алады. Кестеге үзінділер мен теориялық ұғымдарды матрица тәсілімен орнатамыз. Оқушылар таныс теориялық ұғымдарға үзіндіні шығармадан өздері табады. Таныс емес теорияларға мұғалім өзі үзінді келтіреді.	1. Оқушылар, суреттегі тұлғаларды не байланыстырады? Олардың балалық шағын естеріне түсіріңдер. 2. Олардың бойында қалыптасқан ізгі қасиеттер мен толық адам болып қалыптасуға кімдер әсер етті? 3. Б.Момышұлын осы тұлғалардың қатарына қоса аламыз ба? Берген жауаптарыңнан «Ұшқан ұя» шығармасының құндылығын анықтауға бола ма? Қалай? Оқушылар екі топқа бөлініп, жаңа теориялық ұғымдарды бір-біріне кластер арқылы түсіндіреді. "ДЖИГСО" әдісі Ирония - (грекше <i>ironia</i> – ажуа, келеке), дивға, нәрсеге сырттай жақсы баға берсе де, ішкі мағынасы оған қарсы шығып, жақсы бағаны жоюға шағарса және сол нәрсені келекеге айналдыру. К. Жұмалиев. Гротеск - <i>Гротеск</i> – <i>әдебиеттің</i> күрделі құбылыстардың бірі. Ол көрмек образ ретінде ескірділігімен, қаранық кәйшілігімен ерекшеленеді. Гротеск қашан да қалыпты нормадан ауытқуды, шарттылықты, асыра үлкейтуді, әшкере келемежеуді білдіретіндіктен, сатиралық мақсатта кеңінен пайдаланылады. Толғырақ қосымша Мәсәлі: Қайысін қалай тымекеті, Әтеуші, ішкі аса ер, Ала жездіні аң салсам, Сөкіді де білей бері! (Абай) Мәсәлі: саясатшылар мен экономистерді – сазурлы құс пен жабдырыс; топшылашы – шибери; газымдарды – мүзкі; парламент мүшелері – қой мен ешкі; журналистерді – қояндар; ірігі-ұсақты ұры-қара, қарақшыларды – қасқыр, қарсақ; саясат күрес, ақша, шартан т.б. кейбінде суреттеледі. 1-тапсырма. Өзіңізге таныс көркемдегіш құралдарға шығармадан үзінді келтіріңіз. Шығармадан үзінді келтірілген тұстарға бүгінгі алған біліміңізге сүйене отырып, қай көркемдегіш құралға сәйкес екендігін жазыңыз. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Көркемдегіш құралдар</th> <th style="width: 50%;">Шығармадан үзінді</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Психологиялық параллелизм Перифраз Эллипсис Метонимия Тенеу Эпитет</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Көркемдегіш құралдар	Шығармадан үзінді	Психологиялық параллелизм Перифраз Эллипсис Метонимия Тенеу Эпитет		Тамаша жауап! Дескриптор 3б -топта жұмыс жасай алады; -жаңа ұғымдарды түсінеді; -түсінгенін жеткізе алады Дескриптор 3б -шығармадан үзінді келтіреді; -көркемдегіш құралды	оқулық жұмыс дәптері articlekz.com Қима қағаздар
Көркемдегіш құралдар	Шығармадан үзінді							
Психологиялық параллелизм Перифраз Эллипсис Метонимия Тенеу Эпитет								

		Қатты ызаланып, мен оны «маймылсың» деп келемеждедім. Әпкем өкпелеп, жағымнан тартып жіберді. – Неге маймыл дейсің? – Өйткені сен маймыл – мешін жылы туғансың. – Ал онда сен доңызсың. Өйткені сен доңыз жылы туғансың! – деп әпкем маған тілін шығарып келеке етті. Әжесі айтатын ертегі кейіпкерлері.	анықтайды -сәйкестендіреді	
		Автор стилін сипатта Оқушыға жеке қолдау көрсету арқылы саралау Жаңа терминдерді бірден игеріп кете алмайтын оқушылар үшін, дәл сол көркемдегіш құралдарға басқа шығармалардан мысал келтірілген үлгілер ұсынылады.		
		• Ирония: <i>Қайтсін қолы тимепті, Өлеңші, әнші, есіл ер, Ала жаздай ән салсаң, Селкілде де билей бер!(Абай)</i> • Гротеск: <i>Мысалы, саясатшылар мен экономистерді – самұрық құс пен жолбарыс, оппозицияны – шибөрі, ғалымдарды – түлкі, парламент мүшелері – қой мен ешкі, журналистерді – қояндар, ірілі-ұсақты ұры-қара, қарақшыларды – қасқыр, қарсақ, сасық күзен, ақула, шортан т.б. кейінде суреттейді</i>		
Ортасы	«Ментальды карта» әдісі арқылы шығармадағы берілген құндылықтарға сәйкес, үзінділер немесе пікір келтіріңдер. Көркемдік идеясын гуманизм тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазыңдар. Тақырыпқа картадағы құндылықтарды негіз етіп алуға болады.	1-қосымша	Дескриптор: -құндылықтарды анықтайды	Xmind Бағдарламасы, карта

		Таңдау бойынша саралау Сыныптағы дарынды және тапсырманы көп қажет ететін оқушылар үшін менталды картаның әрі қарай таратып, құндылықтарды таңдай отыра, соған сай мақал-мәтел келтіреді, эссеге арқау етеді. А деңгейі	-біреуін таңдап эссе жазады -эссенің құрылымын сақтайды -сауатты жазады
35 мин	ЕББҚ Тірек-қозғалыс аппаратының бұзылысы бар балаларға арналған тапсырма Google формасы арқылы жүзеге асады.	Берілген суреттер арқылы, құндылықтарды анықтап, «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» тақырыбында шағын эссе жаз. https://forms.gle/ArvA9Uahu7DjGQ6M6	Google форма
Аяғы 5 мин	«Еркін микрофон»	Сабақ соңында оқушылар өз пікірлерін еркін ортаға салып, төмендегідей сұрақтарға жауап береді. -шығарма ұнады ма? -осы шығарма арқылы қандай құндылықтар игердім? -мен үшін өзекті болған оқиғалар...	1-10 балдық жүйесінде бағалау

«БІЛГІРЛЕР» САЙЫСЫ

Г.Н.МҰХАМЕДЖАНОВА,
Ақтөбе облысы, Қарғалы ауданы,
«Бадамша мектеп-бөбекжай-бақшасы»
қазақ тілі мен әдебиеті пән мұғалімі

Жүргізуші: Сәлеметсіздер ме әріптестер, қонақтар! Сіздерді Қазақстан Республикасының Тілдер - мерекесіне арналған «Білгірлер» атты сайысымызға қош келдіңіздер.

Тіл – қай ұлтта, қай елде болса да қастерлі, құрметті. Ол әрбір адамға ана сүтімен бірге еніп,

қалыптасады. Тіл байлығы – әрбір елдің ұлттық мақтанышы.

Өзі ана тілін қадірлеп, қастерлемейтін адам жоқ. «Халықтың мәңгі ғұмыры — оның тілінде.

Әрбір тіл өз халқы – ұлы», - деген Шыңғыс Айтматов, айтқандай!

Сондықтан, әр адам өзінің ана тілін қорғай да, құрметтей де білуге міндетті.

Жүргізуші:
5қыркүйек Қазақстан халықтарының тілдер күні.

Тіл – халықтың жаны, сәні, тұтастай кескін келбеті, болмысы.

Адамды мұратқа жеткізетін – ана тілі мен ата дәстүрі.

Қазақстан – көп ұлтты мемлекет.

Құтты болсын бәріңе,

Тілдер күні-мереке!

Қазақстан жерінде

Болсынбірлік, береке

Ойынымыздың ережелері үш кезеннен тұрады

1. Бәйге

2. Жеті жұрттың тілін біл

3. Қатысушылармен ойын

4. Қызықты төрттік

Ендігі кезек өзінің білімін сынауға, алғырлығымен, тапқырлығымен шыңдауға келген оқушыларда

Әр топ өзіңізді таныстырып өтіңіздер

Біздің топ: «Жасұлан»

Біздің ұранымыз: «Тіл бар жерде - өмір бар»

Біздің топ: «Бәйтерек»

Ұранымыз: «Сүйемін туған тілді - қазақ тілін»

Енді ойынымызға көшейік.

1 кезең «Бәйгеде» сұрақтар берілген, оған бірінші болып тетікті басқан топ жауап береді. Егер де жауап бере алмаса, ұпай берілмейді. Әр дұрыс жауап 1 ұпайдан есептеледі

2 кезең «Жеті жұрттың тілін біл» әртүрлі сұрақтар берілген оған оқушылар қазақ-орыс-ағылшын тілінде жауап беруге тиіс. Қазақ және орыс, ағылшын тілдерінің жауаптарына бір-бір ұпайдан беріледі. Толық жауапқа 3 ұпай.

1 — топқа

1. Бірлігі жарасқан..... бұзылмас. (Ел — страна — country) (кантри)

2. Татулық — табылмас....(бақыт — счастье — happiness) (хэпинес)

3..... — ұлы қару (сөз — слова — word(ворд))

2 — топқа

4. Адамды..... үйретеді (өмір — жизнь — live) (лайв)

5..... — таптырмас байлық (еңбек — труд — work) (ворк)

6.....- байқап сөйлер(жақсы — хорошо — gut) (гут)

3 кезең Көрсермендермен ойын

4 кезең «Қызықты төрттік» оқушылар әр топ көзден өзі білем деген топ көзді таңдап, егерде жауап берген жағдайда сол балдық жүйе беріледі. Егер жауап бере алмаса, қарсыластар деген сөзден кейін келесі топтың дайын оқушысы жауап береді.

«Тіл – ата - баба аманаты. Ғасырдан ғасырға, ұрпақтан ұрпаққа ұласқан, бабадан балаға жалғасқан ұлы мұралардың ұлысы алдымен әр ұлттың тілі ғой. Ендеше ата - баба мұрасын жалғастыру, оның мәртебесін көтеру - мына баршамыздың міндетіміз, парызымыз.

О, адамдар, қадіріне жетіндер!

Ана тілің - анаң. Сыйлап өтіндер!

Туған тілін танымаған көрсөкқыр,

Болып өтер ертең мәңгі өкінер.

«Анамыздың ақ сүтімен бойымызға дарыған тілімізді ұмыту - бүкіл ата - бабамыздың тарихын ұмыту», - деген Бауыржан Момышұлы атамыз. Ана тілін құрметтеп, сүйе білейік. Бүгінгі ұрпақ ана тіліне жетік, білімді, мәдениетті болуы шарт. Осымен бүгінгі кластан тыс шарамыз осымен аяқталды. Көріскенше күн жақсы.

К. ПАУСТОВСКИЙ «ТЕЛЕГРАММА»

А.А.БАСЕНОВА

*Кандыагашская городская общеобразовательная
средняя школа № 1
Учитель русского языка и литературы*

Цели обучения:

9.2.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы

9.5.2.1 делать разбор простых и сложных предложений

9.4.3.1 представлять информацию в виде таблиц, схем, диаграмм, графиков

Характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста

Цели урока: участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы;

Критерий оценивания: участвует в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы; разбирает простые и сложные предложения; представляет информацию в виде рисунков.

Привитие ценностей: творчески и критически мыслить, чтобы принимать верные решения; быть коммуникативным, творчески использовать разнообразные средства, чтобы действовать и работать в коллективе; проявлять уважение к мнениям; быть ответственным, проявлять активную гражданскую позицию, быть дружелюбным и заботливым, чтобы относиться к себе и другим с уважением.

Межпредметные связи: Учащиеся используют свои знания по самопознанию

Ход урока

- Здравствуйте, ребята! Все готовы к уроку? Возьмитесь за руки! Вы чувствуете тепло друг друга? Я хочу, чтобы это тепло сохранилось до конца урока! Урок я хочу начать со стихотворения Расула Гамзатова «Не оставляйте матерей одних». Внимание на экран. К чему призывает автор стихотворения? Как это связано с нашим уроком?

Сегодня мы поговорим об обыденном и вечном – о любви к матери. Это чувство заложено в нас самой природой, но мы не всегда осознаем, как важно не допустить, чтобы повседневные заботы оттеснили на второй план любовь к самому близкому нам человеку.

Тема урока. Цели урока.

Но прежде чем начать давайте повторим.

Стратегия «Чистая доска»

1 группа-

1. Какие предложения называются сложными?

2. Назовите виды ССП

3. Какое предложение называется сложносочиненным?

4. А, но, зато, однако

5. Наступили каникулы, и гости приезжают в столицу.

2 группа-

1. Назовите виды сложных предложений?

2. Назовите разделительные союзы.

3. Какие предложения называются сложноподчиненными?

4. Назовите виды СПП

5. Я вернусь, когда раскинет ветви по-весеннему наш белый сад.

(Стук в дверь, почтальон: «Вам телеграммы»).

Кому телеграммы? Вам, ребята! (раздать телеграммы учащимся) (Приложение 1). Деление на группы

1 группа- телеграмма от К. Паустовского 2 группа- телеграмма от Ч. Айтматова

1) Что такое телеграмма? /извещение/ 2) Чем она отличается от письма? /краткостью содержания/

3) Когда посылают телеграммы?

– Когда нужно сообщить что-то срочное. – Когда страхлась беда. – Когда у человека радость.

– А сколько было телеграмм послано в рассказе? – Куда, кому и кем они были отправлены?

- Прочитайте, пожалуйста. (чтение вслух текста телеграммы: «**Нет! Человеку никак нельзя жить без родных, как нельзя жить без сердца**») От кого телеграмма?

- Телеграмма, ребята, от Константина Георгиевича Паустовского.

Все мы в долгу перед нашими матерями. От Чингиза Айтматова.

- Какой смысл вложен писателем в эти слова? (Ответы учащихся) (Человеку нельзя жить без родных. Престарелые родители требуют особого внимания. Часто болеют. Они нуждаются в заботе, внимании, помощи, в любви. А если рядом нет близких, они беспомощны и одиноки. «Одиночество – вот проклятая вещь! Вот что может погубить человека». (Александр Грин). Слово мама – особое, оно сопровождает нас всю жизнь. Всё может измениться. Ничего нельзя знать наверняка. Но никакие, даже самые невероятные, перемены не могут заставить «пересмотреть» роль в нашей судьбе человека, который дал нам жизнь. Мать – вне ряда, место её в нашей жизни – особое, исключительное. Вывод учителя: Родные люди – мать, отец, бабушка, дедушка, без которых, действительно, жить нельзя. Они всегда рядом. Выслушают, поймут,

поддержат, помогут добрым словом. **Стратегии «Карта историй»** 1 группа- История создания рассказа «Телеграмма» (Почему М.Дитрих совершила такой поступок?) 2 группа- Краткое содержание рассказа «Телеграмма» (В чём смысл, основная тема произведения?) (*о матери и дочери, их взаимоотношениях*)

Какова же основная тема рассказа?- Тема старости и одиночества

- Взаимоотношение дочери и матери.
- Тема неискупимой вины перед матерью
- Тема любви к ближнему.
- Какое впечатление произвёл на вас рассказ?

Почему, читая его, мы испытываем волнение?

- В чем заключена его притягательная сила?
- Какая проблема затронута писателем?

- Почему Катерина Ивановна, окруженная заботой Тихона и Манюшки, умирает в одиночестве?

Критерий оценивания	Дескрипторы
- Демонстрирует понимание прочитанного материала	- заполняет графический органайзер; - правильно соблюдает последовательность событий.

(II) Работа в паре

1 пара-Дифференцированное задание

2 пара-Дифференцированное задание

3 пара-Разбор предложения: Материнская молитва со дна моря вынимает.

4 пара- Разбор предложения: Птицы радуются весне, а мать-детям.

5 пара- Разбор предложения: Без матери и солнце не греет

6 пара- Разбор предложения: Мать плачет, что река льётся.

Критерий оценивания	Дескрипторы
Выполняет синтаксический разбор предложений	- определяет вид предложения; - подчёркивает грамматическую основу; - составляет схему сложного предложения.

Г) Работа в группе. Стратегия «Персонаж на стене»

1 группа- Настя **2 группа-** Катерина Петровна

Время на подготовку – 3 минуты, время защиты – 3 минуты.

Критерий оценивания	Дескрипторы
Заполняет графический органайзер	- раскрывает личность Насти, Катерины Петровны; - разбирает и доказывает критически их действия; - предлагает выход/возможное решение проблемы героя.

А что бы вы посоветовали Насте в её ситуации?

Напишите телеграмму от имени Насти

Ф наблюдение учителя, обратная связь в ходе взаимооценивания в паре

«Весточка родным» (*Песня «Мама – первое слово»*)

- Почему рассказ называется “Телеграмма”? (У заглавия – глубокий подтекст. Весь рассказ – это телеграмма, обращённая к нам с вами. Телеграмму отправляют, когда хотят сообщить что-то безотлагательное, важное, срочное. Телеграмма – предупреждение: не забывайте о самых близких людях, пока не стало поздно).

Я предлагаю вам отправить телеграммы своим родителям. Напишите им добрые, тёплые слова любви. Подарите им радость. (*все пишут телеграммы, собрать*).

К чему призывает автор читателя? (*Помните о родителях – это ваша святая обязанность перед теми, кто дал вам жизнь. Сейчас, когда вы рядом с родителями, окружите их заботой, теплом, вниманием. Помогайте им справляться с домашними делами. Хорошо учитеесь, радуя их своими успехами. Любите своих родных, звоните им почаще, навещайте, не скупитесь на ласковые слова, рассказывайте им побольше о себе, им интересно знать о каждом шаге вашей жизни*).

– Ваши впечатления от рассказа?

– Зарубки на сердце. Что это такое?

– Это след в душе, чаще всего болезненный, неизгладимый.

– У вас остались зарубки?

– Актуальна ли проблема, поднимаемая писателем?

– Прослушиваем песню о матери, исполняемую группой “Белый день”.

9. Завершение урока

- Ребята, вы скоро станете взрослыми, получите образование, уедете далеко от родителей, возможно, не сможете их часто навещать – будут у вас свои интересы, неотложные дела. Поэтому наш сегодняшний урок мне хочется закончить поэтическим напутствием вам.

Приезжайте к родителям в гости,

Чтобы совесть не мучила после.

Не везите ни денег, ни славы-

Будьте ласковы с ними всегда вы.

Мать, отец... Их предел недалече,

Завтра может не быть уже встречи.

Чтобы совесть не мучила после,

Приезжайте к родителям в гости. (Е.Бурлет)

Рефлексия «Секундочку»

Домашнее задание: Напишите письмо своей маме

Составьте синквейн к рассказу «Телеграмма»

ОЛИМПИАДА ОЙЫНДАРЫ

А.С.НҰРЖАНОВА,

Қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі

Бөлім:	7-бөлім: Спорт. Белгілі спорт жұлдыздары. Морфология. Етістік, оның мағыналық түрлері. Етіс. Түрлері			
Оқу бағдарламасына сәйкес	6.2.3.1. Қазақша ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және оқу мақсаты жанрлық ерекшеліктерін ажырату. 6.4.4.2. Етістіктің етіс түрлері мен салт- сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану.			
Сабақтың мақсаты:	<u>Барлық оқушылар үшін:</u> Қазақша ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырата алады. <u>Көпшілік оқушылар үшін:</u> Етістіктің етіс түрлері мен салт- сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша қолдана алады. <u>Кейбір оқушылар үшін:</u> Етістіктің етіс түрлері мен салт- сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін жазбаша қолдана алады.			
Құндылықтарға баулу:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша «Жалпыға бірдей еңбек қоғамы» құндылығына баулу. Бұл арқылы оқушыларда шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауы, функционалдық сауаттылығы, қарым-қатынас жасау қабілеті мен жауапкершілігі артады. Сонымен қатар өмір бойы оқуға, еңбеу етуге, Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілікке деген дағдысы қалыптасады.			
Сабақтың барысы:				
Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 7 мин.	I. Ұйымдастыру кезеңі: а) Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу Мақсаты: Оқушылар бір-біріне тілек білдіреді, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады. Тиімділігі: Оқушылар бір-біріне тілек айту арқылы жақындасады, көңіл күйін көтереді және бауырмалдығын оятады. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Жіктеу» тәсілі қолданылады. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.			
Жаңа сабаққа кіріспе	(Ұ) « Миға шабуыл » әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Бір-біріне сұрақтар қояды. Сыныптастырының пікірін толықтырады. Өз ойымен бөліседі. <i>Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.</i>	Айтылым. Қазақтың ұлттық спорт түрлеріне тағы нені қосар едіңіз? Осы тапсырманы орындау арқылы оқушылардың айтылым дағдысы қалыптасады.	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады.	Қалыптастырушы бағалау: Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан

			Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. Саралау: Бұл жерде саралаудың «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.	оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 31 мин.	3-тапсырма. Деңгейлік тапсырмаларды орындатады және түсіндіреді.	Оқылым. Мәтінді оқып, топтық талдау жасап, топ арасында пікір алмасады.	Дескриптор: Жалпы-3 балл:- Мәтінді оқиды.- Топтық талдау жасайды.-Топ арасында пікір алмасады. Дескриптор:-	Оқулық, жұмыс дәптерлері.
	4-тапсырманы орындатады. Қарқыны баяу оқушыларға жетелеуші, түрткі сұрақтар қояды. Қарқыны жылдам оқушыларға бағыттаушы сұрақтар қойып қолдау көрсетеді.	Мәтінен етістіктерді тауып, тұлғасына және құрылысына қарай ажыратып жазады. Осы тапсырманы орындау арқылы оқушылардың жазылым дағдысы қалыптасады.	Жалпы-4 балл.- Мәтінен етістіктерді тауып, тұлғасына және құрылысына қарай ажыратып жазады. - Сұрақтарға жауап береді.	Оқулық, жұмыс дәптерлері. Оқулық, жұмыс дәптерлері.

	6-тапсырманы орындатады.Етістіктердің құрылысын түсіндіреді.	Жазылым. Ізденіп, тапсырмаларды орындайды. Етістіктерді құрылысына қарай талдап жазады.Осы тапсырманы орындау арқылы оқушылардың жазылым дағдысы қалыптасады.	Дескриптор:- Жалпы-3 балл.- Ізденіп, тапсырмаларды орындайды.- Етістіктерді құрылысына қарай талдап жазады.	
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин.	«Бір ауыз сөз» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Мақсаты:Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Түімділігі:Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Саралау: Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді.	Жеке жұмыс: Оқушылар бір ауыз сөзбен сабақ туралы өз ойларын түсіндіріп береді. Бір ауыз сөздеріне сабақты бағалайтын келесі сөздерді айтуға болады ұнады, пайдалы, қажет, білдім, үйрендім, қызықтым, ұмтылдым, есте сақтадым, жасай аламын. т.б.	Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан белсенілігіне қарай 1-10 баллдық жүйе бойынша әр оқушының өзіне тиісті баллын қойып бағалайды. Сонымен қатар, оқушыларды ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды.	
Саралау. Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз қабілетті оқушылардың алдына қандай тапсырмалар қоясыз? «Диалог және қолдау көрсету», «Тапсырма», «Жіктеу».Саралау тапсырмаларды іріктеуді, белгілі бір оқушыдан күтілетін нәтижені, оқушыға жеке қолдау көрсетуде, оқу материалы мен ресурстарды оқушылардың жеке қабілеттерін ескере отырып әзірлеуді қамтиды.	Бағалау. Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз? «Мадақтау сөз» әдісі. 1-10 баллдық жүйе бойынша бағаланады.	Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау Денсаулық сақтау технологиялары.Сабақта сергіту жаттығулары мен белсенді жұмыс түрлерін қолданамын.Осы сабақта қолданылатын Қауіпсіздік техникасы ережелерінің тармақтары орындалады.		
Жалпы бағалау Сабақтың қандай екі аспектісі жақсы өтті? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1: 2: Сабақты жақсартуға не жәрдемдесер еді? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз. 1: 2: Сабақ кезінде, сынып немесе жекелеген оқушылардың жетістіктері/қиыншылықтары туралы менені анықтадым? Келесі сабақтарда неге назар аудару керек? 1: 2:				

БАРЫС СЕПТІГІ**М.Ж. БАЙСЕЙТОВА,**

Атырау қаласы «№15Абай орта мектебі»

Бөлім:	Табиғат құбылыстары			
Сынып: 4 А	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:			
Оқу бағдарлама-сына сәйкес оқыту мақсаттары	4.2.6.1 белгілі бір тақырыпта берілген мәтіннің түрлерін, жанрын, стилін (мақала, репортаж, жаңалық, өмірбаян, мінездеме, жарнама, хабарландыру) салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау			
Сабақтың мақсаты	· мәтінді салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды; · зат есімді септеуді біледі және сөйлемдерден барыс септіктегі сөздерді табады, септік жалғауларын меңгереді.			
Сабақтың барысы				
Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас-тыру, өзін-өзі тексеру Өткен білімді еске түсіру 5 мин	Ынтымақтастық атмосферасын және өздеріне сенімділік қалыптастыру ширату жаттығулары арқылы жүреді. 1. «Санау» әдісімен топқа бөліп отырғызу. - Топқа ат қойыңдар. - Топ басшысын сайлап, топ ережесін еске түсіріңдер. Өткен сабаққа шолу: А) Үй тапсырмасын тексеру. «Керме жіп» әдісімен жаңа сабаққа кіріспе жүреді. - Жіпте ілінген парақтардағы сұрақтарға жауап беріп, жасырын сөзді ашыңдар. (барыс) - Атау септігінің сұрақтарын ата. (б) - Ілік септігінің сұрақтарын ата (а) - Атау септігіне мысал келтір. (р) - Ілік септігіне мысал келтір. (ы) - Ілік септігінің жалғауларын ата (с) - Бүгінгі сабақта барыс септігінің сұрақтарын, жалғауларын анықтауға арналған тапсырмалар орындайтын боламыз. Сабақ мақсатын хабарлау.	Жаттығу жасайды. Саналады. Топқа бірігеді. Топ басшысын сайлайды. Топ ережесін еске түсіреді. Тапсырма тексертеді. Тақырыпты, сабақ мақсатын анықтайды.	«Ауызша мадақтау» әдісі: Жарайсың! Тамаша! Жақсы! Оқушылар жауабын толықтырып, әр қайсысына тиімді кері байланыс беріп отыру.	<i>сұрақтар</i> жазылған парақшалар <i>Б, А, Р, Ы, С</i>
Жаңа білім 15 мин	Жаңа сабақ (Т) 1-тапсырма -«Ойлан, жұптас, талқыла» әдісі. 46-жаттығу. Мәтінді оқып, өзара салыстырыңдар.	Тапсырмамен жұмыс жасайды.	Дескриптор: - Мәтінді оқып, өзара салыстырады	Қазақ тілі 4 сынып оқулығы 2-бөлім

	-Қайсысы ғылыми-танымдық мәтін? Дәлелдеңдер. -Өрт қауіпсіздігі ережелерін білесіңдер ме? -Өздерің өрт қауіпсіздігі туралы ереже құрап жазыңдар.		-1 балл. Ғылыми-танымдық мәтінді анықтайды -2 балл. Өрт қауіпсіздігі ережелерін анықтайды -1 балл. Өрт қауіпсіздігі ережелерін құра жазады -1 балл.	
2 мин 15 мин	Сергіту сәті: «Қаражорға» биі.(Д) 2-тапсырмада дәптермен жұмыс. 47-жаттығу. Тиісті тыныс белгілерін қойып, көшіріп жазыңдар. <i>Адамның киімі өртенсе, суға түскені дұрыс. Су болмаса топыраққа аунатып, үстіне құм шашу керек.</i> -Қарамен жазылған сөздерге сұрақ қойыңдар.<i>Неге? қайда? Суға, топыраққа</i> Бұл сөздерді сөз құрамына талдап, олардың жалғауына назар аударыңдар.	Билеп сергиді. Тапсырма орындайды.	Тиісті тыныс белгілерін қойып, қатесіз көшіріп жазады -1балл.	
5 мин	Барыс септігіндегі зат есімдер кімге? неге? кімдерге? нелерге? қайда? деген сұрақтарға жауап береді. Барыс септігі атау септігіндегі сөзге -ға, -ге, -қа, -ке қосымшалары жалғану арқылы жасалады. Бұл жалғауларды барыс септік жалғаулары деп атайды. 48-жаттығу. Жұмбақтың шешуін табыңдар. -Барыс септігіндегі сөздерді табыңдар. -Сызбаны пайдаланып, пікірлеріңді дәлелдеңдер. Саралаудың «Тапсырма» тәсілі жүзеге асады. Кейбір оқушыға: - Ілік септігіндегі зат есімге мысалдар келтір. (Ж) 3-тапсырма –Ашық микрофон» әдісі. 50-жаттығу. Жағдаяттарда қайда хабарласатындырыңды айтыңдар.	Тапсырма орындайды. Пікірін дәлелдейді.	Жұмбақтың шешуін табады -1балл. Барыс септігіндегі сөздерді табады -1балл. Сызбаны пайдаланып, пікірлерін дәлелдейді-1балл. Жағдаяттарда қайда хабарласатынын айтады -1балл.	

	• Сен көрші пәтердің терезесінен түтін шығып жатқанын көрдің. Қайда хабарлау керек? ■ Полицияға • Сен мектептен қайтып келе жатып, өз үйіңнің дәлізінен газдың иісін сездің. Қайда хабарлау керек? ■ Өрт сөндіру қызметіне • Көшедегі машина бұрылыста жүргіншіні қағып кетті. Қасында ешкім болмады. Машина тоқтамады, бірақ сен нөмірін есіңе сақтап қалдың. Не істейсің? Қайда хабарлау керек? ■ Жедел жәрдемге			
Қорытынды 3 мин	Кері байланыс - «Шеринг» әдісі. - Шарты: Барлығы шеңберде отырады, жүргізуші бастап, кезекпен барлығы тақырып бойынша түйінді ойды қорытындылайды. Идеялар қайталанбау керек. - Бүгінгі сабақтан алған білімдеріңді бағалаңдар. Үй тапсырмасы: 49-жаттығу.	Өзінің сабақтағы жұмысын бағалайды. Күнделікке тапсырма жазып алады.	ҚБ қойылады.	Интербелсенді тақта

«ҮЙ ЖАНУАРЛАРЫ»

М.М.ТАЖБАГАМБЕТОВА

№45 «Алтын бала» бөбекжайы тәрбиешісі

Ақтөбе қаласы

Білімділік міндеті: Балалардың үй жануарлар және олардың төлдері туралы білімдерін бекіту, оларды бір-бірінен ажырата білуді және дұрыс атауды бекіту.

Дамытушылық міндеті: Үй жануарларының дыбыстарына дұрыс еліктеуін қадағалау, есте сақтау қабілеттерін, зейінін дамыту, ұсақ қол моторикасын дамыту үшін заттармен нәзік қимылдар жасауды қалыптастыру. Ойын барысында балалардың сөздік қорларын, сұрақтарға толық жауап беру дағдыларын дамыту.

Шаттық шеңберін құрады. Күннен қуат алайық. алақанға салайық. Жүректен жылу алайық. Алақанға салайық. Алақандағы жылуды қонақтарға сыйлайық.

Балалар: Балалар қонақтармен үш тілде амандасады, тәрбиешімен бірге шаттық шеңберіне тұрып, қимыл-қозғалыстарын жасайды.

Әтештің шақырған дауысы - Бұл ненің дауысы? Ол қайдан шығады? Әтеш қайда өмір сүреді? Ауылда - Олай болса бәріміз автобуспен ауылға барайық. Автобуска отыру үшін билет керек.

Мен сендерге геометриялық пішіндері бар билет берем сондай пішіндерді орындықтардан тауып отырасындар. Балалардан пішіндерді, түстерін сұрау.

Тәрбиелік міндеті: Үй жануарларына қамқор болуға, мейірімді болуға тәрбиелеу.

Әдіс-тәсілдер: сұрақ -жауап, әңгімелесу, ойын

Көрнекі құралдар: руль, билет үшін геометриялық пішіндер, үй жануарларының ойыншықтары, үй, күн, әр түсті күннің шуақтары, әтеш ойыншығы. «Төлдерін тап та, ата» дидактикалық ойыны, үй жануарларының өнімі сүт, айран, май, жұмыртқа, ет, жүн, қыстық қолғап.

Тәрбиеші: Балалар бүгін бізге топқа қонақтар келіпті. Кәне бәріміз амандасайық.

– Сәлеметсіздер ме - здравсуйте - Goodmorning

Балалар: Билет алып автобуска отырады. пішіндерді және түстерін атайды.

Ауылға келеді. Қуанады, амандасады.

Музыка әуенімен ауылға келеді. Әтеш ойыншығын көрсету. - сәлеметсіңдер ме, балалар!-сәлеметсің бе, әтеш!

Тәрбиеші: Балалар, әтешке күнді оятуға көмектесейік. Қараңдаршы күн оянды, неге шуақтары жоқ? -Қазір қай мезгіл? Күз мезгілі. Сондықтан жылуын аз шашып тұр. Күннің шуағы бізді қатты жылытады.

Балалар: күнге шуақ жасап береді

2-тапсырма. Күнге шуақ жасап берейік.- Міне, күн де оянды. Оянды да күлді. Ол қандай әдемі. Өтештің ку-ка-ре-ку деп шақырған дауысы шығады. -Балалар, өтештің әдемі дауысынан жануарлар да ояныпты. Үй жануарларының да дауыстары шығады.

Тәрбиеші: Өтеш тағы нені оятты? Сиырды - Тағы нені оятты? Жылқыны -Тағы нені оятты? Қойды-Тағы нені оятты? Ешкіні-Тағы нені оятты? Итті Жарайсыңдар, балалар. Неге оларды үй жануарлары дейміз? Біз оларға қамқор боламыз, тамақтандырамыз, шөп, су береміз. -Үй жануарларының адамға пайдасы бар. - Сиыр бізге не береді? Сүт. - Жылқы не береді? Көлік ретінде -Қойдың қандай пайдасы бар? - Ешкінің қандай пайдасы бар? жүні, сүті. - Иттің қандай пайдасы бар? - Мысықтың қандай пайдасы бар?

Балалар: Олар адамның жанында өмір сүреді. Сиыр сүт береді. Жүні пайдалы. Үйді күзетеді. Тышқан ұстайды

Олар туралы қандай такпақтар білеміз. Үй жануарлары туралы такпақтар айту. Шөре-шөре лағым! Тентек болма, шырағым. Секектеме демінді ал. Селтендемей құлағың.

Тәрбиеші: Ауылдың ауасы қандай таза, дем алыңдаршы. Біраз демалып алайық.

Балалар: Мұрынмен демалады.

Сергіту сәті: Төлдер әні.

Балалар өлең мазмұнына сәйкес қимыл-қозғалыстар жасайды.

Төлдер туралы видео ролик қосылады.

Әже келеді: сәлеметсіңдер ме, балалар, менің ауылыма қош келдіңдер. Маған сендердің көмектерің керек болып тұр, жайлауда жайылып жүрген

төрт түлігімнің төлдерін таба алмай жүрмін, тауып бересіңдер ме?

Тәрбиеші: Көмектесеміз бе? «Төлін ата да анасын тап» дидактикалық ойны. Ойын барысы: Балалар төлдерді атап, олардың аналарын табуға талпынады. -Бұл не? - Бұл не? - Бұл не? -Бұл не? Сиыр сендерге рахмет айтып жатыр. -Мө-мө (Бұзау мө-мө- дейді) -ешкі, қой да рахмет айтты мө-мө.

Балалар: Ойынды қызыға ойнайды. Балалар төлдерді атап, енлерін табады. Бұзау Құлыншак Қозы, Ешкі, күшік. Дауыстарына еліктейді.

Әже: рахмет жарайсыңдар, біздің ауылдың бауырсағынан дәм татындар, сендерге арнайы пісіргенмін деп бауырсақ таратады.

Тәрбиеші: Өтештің дауысы шығады. Балабақшаға қайтатын уақыт болды. Автобуска отырып, ауылға қайтады. Музыка әуені.

- Бүгін біз қайда қонаққа бардық? - Өтеш қандай жануарларды оятты? -Неге оларды үй жануарлары деп атаймыз?

Балалар: Өтештің дауысын естиді. Өтешпен қоштасады. Балалар балабақшаға қайтады.

Біз оларға қамқор боламыз. - Көмектескендерің үшін сыйлық берді. - Сабак ұнады ма? Қонақтармен қоштасу. Сау болыңыздар. Досвидания - Good-bye.

Күтілетін нәтиже:

Білу: үй жануарларын және төлдерін атайды, дыбысқа еліктейді.

Түсінуге тиіс: үй жануарлары адамның қасында өмір сүреді, қамқор болу керек.

Істей білу керек: сұрақтарды тыңдайды және жауап береді. Оқу іс-әрекетінде алған білім дағдыларын әңгіме барысында пайдаланады.

«СИҚЫРЛЫ САНДАР»

С.С.БОРАНБАЕВА

«Балапан» Маржанбұлақ балабақшасының тәрбиешісі

Мақсаты: 5-ке дейінгі сандарды санау қабілетін күшейту; реттік санау дағдысын қалыптастыру; геометриялық құрастыру фигуралардың атаулары туралы білімін пысықтау; талдау және салыстыра алу қабілетін арттыру; реттілікті сақтай білуге тәрбиелеу.

Қане, балалар барлығымыз бір-біріміздің қолымыздан ұстап күн жасаймыз. Күн жарқырап шық-

қан кезде адамдарға шуағын шашады, таңертең тұрған кезде аналарымыз бізге қайырлы таң деп айтады. Ояныңдар құлақтарым, сендер ояныңдар. Жарайсыңдар, - балалар, бүгінгі күніміз жақсы болсын!

Қане, - орнымызға отырамыз.

– Саламатсыздарма ?!

– Здраствуйте!

– Good morning !

Шаттық шеңбері:

Амансыңба, алтын күн! Амансыңба, жер ана!

Амансыңба, достарым!

Амансыңба, қонақтар! Сендерді көрсем қуанамын.

– Балалар, сендер сыйқырлы сандар еліне саяхатқа барғыларың келеме, ендеше отырып көзімізді жұмып, санаймыз. 1, 2, 3, 4, 5-ке дейін.

Мен саяхатшы Дарамен бірге келген күз ханшайымы едім, Дара сандарды біліп қайта оралды, маған үш тапсырма беріп, мен біреуін орындап екеуін орындай алмай қалдым.

– Балалар, маған қалған екі тапсырманы орындауға көмектесесіңдерме?

– Ия.

1) – Мен орындаған тапсырмаларды таныстырып өтейін. Балалар менің қолымда төрт түрлі шар бар. Сары түс күз мезгілін білдіреді, ақ түс қыс мезгілін білдіреді, жасыл түс көктем мезгілін білдіреді, қызыл түс жаз мезгілін білдіреді.

2) – Балалар құрастырып аттарын атап шығады
3) – балалар жоғардағы шарларды 1-ден 5-ке дейін санап түстерін атайды.

Сергіту сәті

Мынау менде бас бармақ,
бар жұмысты бастамақ.

Төрт досы бар өзінің,
қане, қане санайық. 1,2,3,4,5..

– Балалар, көздерін жұмып 5-тен 1-ге дейін кері санап өз тобына оралады.

– Балалар, ата-аналармен істеген жұмыстарын көрсетіп, санап түстерін атап шықты.

Қорытындылау:

– Балалар сыйқырлы сандар еліне саяхат жасап, Алтын күз ханшайымына көмек берді.

– Балалар шарлардың түстерін атап, санады.

-Көкеністермен жемістер құрастырып аттарын атап шықты. – Жарайсыңдар, балалар!

КҮЗ БЕРЕКЕ, КҮЗ МЕРЕКЕ

(кіші топ тәрбиеленушілеріне арналған мерекелік сценоарий)

ДЕРБИСАЛИНА Гүлдана Маратқызы
МКҚК №49 «Думан» МДҰ тәрбиешісі

Залға музыка әуенімен балалар тізбектеліп кіреді.

-Балалар қараңдаршы бүгін біздің зал қандай әдемі, қаншама түрлі-түсті жапырақтарға толы.

Балалар, қараңдаршы бізге күз мезгіліде келді. Балалар мына жердегі әдемі үйді көрдіңдер ма?

Балалар: Ия Ендеше бәріміз барып қарап көреміз бе бұл үйде кім тұратынын.(балалар үйдің сыртынан екі-үш рет тоқылдатып қағады.)

Күз ханшайымы: (Үйдің ішінен Алтын күз шығады).

Салем балақайлар! Қандай әдемі болып кеткенсіңдер, тура бір күз мезгілі секілді. Сендерді күздің жайма шуақ күнінде көргеніме өте қуаныштымын Мен сендерге көп сыйлық алып келдім, сыйлық алғыларың келе ме?

Жүргізуші: Сәлеметсізбе күз ханшайымы. Өзіңізбен жыл айналып кездескенімізге біз де қуаныштымыз. Біздің ертеңгілігімізге қош келдіңіз. Ендеше біздің балаларымыздың биін тамашалаңыз.

Би: «Жапырақтар»

Жүргізуші: Балалар әнді өте тамаша айтыңдар. Енді ойын ойнағыларың келеме?

Балалар: ия

Жүргізуші: Ендеше ойын ойнап көрейік.

Ойын: «Жапырақ жинау»

Күз ханшайымы: Ендеше сендерден тамаша бір ән тыңдағым келеді.

Жүргізуші: Балалар сендер білесіңдерме жаңбыр жауғанда, жер балшық болғанда біз қолымызғана ұстаимыз. (Қолшатыр) ия дұрыс айтасындар балалар. Ендеше Күз ханшайымы біздің балаларымыздыңәсем әнін тамашалаңыз.

Ән: «Қолшатыр»

Жүргізуші: *Береке бақ дарыған,
Жомарт көңіл, жарқын жүз,
Сары алтыңға малынған,
Жетті міне, алтын күз!*

Ендеше балалар күз ханшайымына күз туралы тақпақпақтарымызды айтып берейік.

1. Әділ:

2. Айша.

*Сарғайды тоғай, Берекесін сыйлауға,
Сап - сары маңай. Өлкемізге күз келді.
Соңғы әнін айтып, Жемістерін жинауға,
Құс кетті қайтып. Шақырады біздерді.*

3. Алишах, Мансур, Абылай, Димаш, Зухра

Алақай! Алақай!

Шаттанды балақай!

4. Әсел, Ерасыл

5. Әлижан.

*Алтын, сары, қызыл, көк,
Ән салыңдар күліңдер
Алуан – алуан жатырақ.*

Жайнап гүлдей жүріңдер.

6. Алдияр, Зухра, М.Әли, Имран

7. Бекарыс, Арсен

Күзім-ау, күзім-ау,

Күздің қазан айында

Мінезің бұзық-ау

Алма, алмұрт піседі.

Күз ханшайымы: Балалар қараңдаршы мен өзіммен бірге жемістерімдіде ала келдім. Ендеше сіздер кішкентай қарбыздар биін тамашалаңыздар.

Би: «Кішкентай қарбыздар»

Жүргізуші: (Әуен қосылады, жылаған дыбыс шығады) Балалар тыңдаңдаршы біреу жылап тұрған сияқты. Кім екен бұл қарайықшы. Ағаштың артынан тиын жылап шығады.

Тиын: Сәлеметсіңдерме балақайлар! Сендер сондай әдемі болып кеткенсіңдер. (Осы кезде Тиын айналып жылап жүріп қолындағы себетіндегі жаңғақтарын төгіп алады.) Балалар сендер маған көмектесесіңдер ма? Мен өзімнің қысқы азығымды жинай алмай жүрмін. Сендерден көмек сұрап келдім.

Жүргізуші: Сәлеметсізбе қош келдіңіз біздің күзгі ертеңгілігімізге. Тиынжан сен уайымда біздің балалар сіздің қысқы азығыңызды жинап беруге көмектеседі. Солай ма балалар?

Балалар: Ия көмектесеміз

Ойын: «Жаңғақ жинау»

Жүргізуші: Тиын міне саған азық жинап берді кел енді сенде біздің балалармен бірге ән салып көңіліңді көтер.

Ән: «Би билегім келеді»

Тиын: Рахмет сіздерге балапандар. Сендер маған қысқы азығымды жинауға көмектестіңіздер. Енді менің қайтуым керек, мені ормандағы достарым күтіп отыр. Сендерге көп-көп рахмет сау болыңдар, балалар!

Балалар: Сау болыңыз.

Күз ханшайымы: Балалар қараңдаршы мен өзіммен бірге жемістерімдіде ала келдім. (Себетке салынған алмаларды тәрбиешіге табыстайды.)

Жүргізуші: Рахмет Күз ханшайымы. Сау болыңыз. Балалар жемістерді топқа барып жуып жиміз жарай ма. Рахмет сау, болыңыздар.

ВЛИЯНИЕ ТВОРЧЕСТВА ВЕЛИКОГО ПРОСВЕТИТЕЛЯ В ВОСПИТАНИИ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ

НАЗАРОВА Индира Насыроллаевна
КУШЕКЕЕВА Нурлыгул Мурабековна
 воспитатели, ГККП «Ясли сад №49 Думан»
 Актюбинская область, город Актюбе

Казахский писатель ИбрайАлтынсарин широко известен в истории общественной мысли, культуры и литературы казахского народа как выдающийся педагог, поэт, писатель, фольклорист, переводчик. Его можно назвать лучшим педагогом новатором и дальновидным стратегом. Ключевыми задачами всей педагогической и исследовательской деятельности И.Алтынсарина стали знания, опыт и целенаправленная стратегия совершенствования образования. В своей педагогической деятельности И.Алтынсарин говорил о нравственно-духовном возрождении казахского народа, которое должно стать основой интеллектуального будущего казахстанской модели образования.

Педагогические идеи великого просветителя нашли отражение в многочисленных стратегических задачах всей системы казахстанского образования «приобщения детей к непреходящим общечеловеческим ценностям, а также идеям выдающихся казахстанских философов о значении личностной культуры для духовно-нравственного, эстетического и патриотического развития человека». Обращение к педагогическому наследию И.Алтынсарина сегодня как никогда актуально.

Ведь без осмысления исторического педагогического наследия невозможно приобщение подрастающего поколения к человеческим идеалам. С большой уверенностью можно сказать, что идеи И.Алтынсарина в области педагогики по сей день остаются актуальными и совершенными, поскольку они направлены в большей степени на то, чтобы облагородить человека, сделать его прекрасным, уберечь от пошлости, ввести в связь с обществом и миром.

ИбрайАлтынсарин является основоположником казахской детской литературы, как поэзии, так и прозы. В первую очередь его произведения адресованы детям, так как он понимал, что знания открывают пути к развитию, совершенствованию. Такими простыми и понятными для людей и особенно для детей стихами И.Алтынсарин пытался довести до их сознания идею необходимости образования. Он считал, что просвещение лежит в основе прогресса всех сторон общественной жизни и невежество делают человека беспомощным перед судьбой.

Одним из основных приемов работы с детьми он выделял устное народное творчество, отражающее жизнь и быт, горе и счастье, патриотизм, традиции народа, его воспитательные возможности.

Особое внимание И.Алтынсарин уделял песням, пословицам и поговоркам как источником воспитания нравственно-эстетических идеалов у подрастающего поколения. Из народного творчества он умело использовал отдельные сказки, былины, пословицы, выбирая лишь то, что соответствовало воспитательным целям. Произведения И.Алтынсарина учат детей быть справедливыми и честными, уважать старших, помогать слабым, защищать униженных и обиженных. Содержание многих произведений прививает детям любовь к родной природе, приучает к наблюдательности, развивает мышление. Так, к таким нравоучительным рассказам относятся следующие «Чистый родник», «Садовые деревья», «Два товарища»,

«Кусочек ваты» и др.

Ребенок знакомясь с произведениями И.Алтынсарина учится анализировать, рассуждать поступки героев произведения.

Он считал, что главное для родителей и учителей-любить детей и не гасить их стремление к знаниям и любопытство. И.Алтынсарин писал о том, что методы преподавания должны иметь систему и смысл, предлагал использовать различные упражнения, обучать от простого к сложному, преподносить материал в интересной для ребенка форме. В ходе знакомства с произведениями писателя дети учатся сопереживать героям, начинают замечать настроения близких и окружающих людей. У них формируются гуманные чувства, способность проявлять участие и доброту. Это основы на которых воспитывается честность и принципиальность.

Нравственно-патриотическое воспитание ребенка-целенаправленный процесс приобщения детей к моральным ценностям человечества и конкрет-

ного общества. Формирование нравственно-патриотических чувств детей на основе наследия И.Алтынсарина является неотъемлемой частью организацией учебно-воспитательного процесса в ДО.

И.Алтынсарин создал большую хрестоматию для детей. Он предлагал для чтения простые, живые, занимательные сказки, басни, стихотворения на двух языках. Писатель увлекал ими детей. И сегодня с увлечением дети знакомятся с его произведениями.

В своем творческом наследии особо подчеркивает социальные значение труда. В рассказах «Приключения Асана и Усена», «Паук, Муравей и ласточка», «Отзывчивый Атымтай» ярко раскрывается значение и воспитательная ценность труда. В других рассказах, посвященном человеческому труду, И.Алтынсарин развивает мысль, что дар природы – источник богатства дается только тем, кто сумеет извлечь его упорным трудом. Воспитание не только должно развить разум человека и дать ему известный объем сведений, но должно зажечь в нем жажду серьезного труда без которого жизнь его не может быть ни достойной, ни счастливой. Ибрай-Алтынсарин призывал к тому что, каждый человек должен трудиться, не ленясь, не требуя ни у кого награды за добрые дела.

Все мы в этом мире путники, и поэтому, чтобы понять, что нас ждет впереди, нужно оглянуться назад, вдуматься, от какой точки отчета наших предков, куда уходят корни, питающих нашу судьбу!

По словам И.Алтынсарина, любовь к труду укрепляет в человеке его нравственность. Формирование нравственно-патриотического чувств детей на основе наследия И.Алтынсарина является неотъемлемой частью организации учебно-воспитательного процесса в ДО.

В процессе работы в данном направлении решались следующие задачи:

- изучить влияние наследия педагога-мыслителя на формирование нравственно-патриотических чувств у старших дошкольников;
- разработать и апробировать систему работы с детьми, направленную на приобщение детей к творчеству педагога-философа;
- воспитывать у дошкольников такие качества, как справедливость, честность, трудолюбие, чувство ответственности и гордости за достижения Родины;
- способствовать формированию навыков учебной деятельности.

Работа по патриотическому воспитанию через наследие И.Алтынсарина включает в себя как специально организованные занятия, так и другие

виды деятельности, чтение художественной литературы, дидактические игры и т.д. Между тем наш опыт работы показывает, что наиболее эффективных результатов можно достичь только при условии совместной работы родителей и педагогов. При этом работа должна быть построена таким образом, чтобы родители являлись равноправными участниками развивающего процесса.

Для достижения данной цели мы решили внедрить проектную деятельность. Так, в нашей группе стартовал проект «Знакомство с творчеством И.Алтынсарина». В целях реализации проекта познакомили детей с рядом произведений писателя, были организованы выставки рисунков и поделок, совместно с родителями по произведениям И.Алтынсарина. Родители подготовили куклы Бибабо в национальном колорите для драматизации сказки «Девочка Макта и кошка».

В год 180-летия со Дня рождения великого просветителя Ибрая Алтынсарина, можно уверенно сказать, что люди через годы пронесли его идеи, память и благодарность перед заслугами учителя.

Проект «Знакомство с творчеством Ибрая Алтынсарина».

Ибрая Алтынсарина мы знаем, как педагога-просветителя, ученого, поэта, публициста и детского писателя. Одним из основных приемов работы с детьми он выделял устное народное творчество, отражающие жизнь и быт горе и счастье, патриотизм, традиции народа, его воспитательные возможности. Вся жизнь Ибрая Алтынсарина являет собой научный и творческий подвиг во имя Родины. Одно из основных тем Хрестоматии Ибрая Алтынсарина – призыв к знанию. Она призывается посвящением, в которой воспеваются мудрость казахского народа, его дружба и трудолюбие. Таким образом, по Ибраю Алтынсарину, основу нравственности составляет образование и воспитание: «Только постоянная забота о детях поможет вырастить настоящих людей».

Им были написаны первые учебники на казахском языке, создано более ста больших и малых литературных произведений.

Его произведения и сказки учат детей быть справедливыми и честными, уважать старших, помогать слабым, защищать униженных и обиженных.

Актуальность проекта

Современные родители уделяют мало внимания творчеству казахских поэтов и писателей, т. к. считают их произведения устаревшими и неинтересными для детей XXI века. Данным проектом хотелось бы доказать актуальность и современность рассказов, стихов и сказок Ибрая Алтынсарина.

Цель проекта: Познакомить детей старшей группы с творчеством Ибрая Алтынсарина

Задачи проекта:

-Познакомить детей с основными произведениями И. Алтынсарина

-Развивать познавательные и умственные способности, речь детей.

-Воспитывать у детей способность сопереживать героям произведений, сочувствовать им, откликаться на прочитанное.

-Посредством произведений И. Алтынсарина способствовать воспитанию у детей таких качеств, как трудолюбие, честность, чувство ответственности гордости за свою Родину.

-Приобщить родителей к семейному чтению литературы и совместной творческой деятельности с детьми

Гипотеза-педагогическая деятельность по ознакомлению с писателем будет способствовать развитию у детей желания и стремления познавать творчество других поэтов и писателей, формированию целостной картины мира, развитие литературной речи, развитие художественного восприятия и эстетического вкуса.

Длительность: Краткосрочный

Сроки реализации проекта 20.10.21.-29.10.21

Перспективный план воспитательно-образовательной работы по проекту

«Знакомство с творчеством Ибрая Алтынсарина»

№	Мероприятия
1	Детство поэта, его семья. Просмотр презентации об И. Алтынсарине.
2	Чтение сказки «Муравей, паук и ласточка»
3	Выставка детских работ по нетрадиционной аппликации по сказке «Муравей, паук и ласточка».
4	Диспут-беседа по рассказу «Отзывчивый Атымтай»
5	Просмотр иллюстрации по произведениям Алтынсарина
6	Выставка работ по лепке мини-скульптур героев сказок И. Алтынсарина
7	Просмотр мультфильма по рассказу «Отец и сын»
8	Выставка работ детей совместно с родителями по произведениям И. Алтынсарина.
9	Викторина «Знаете ли вы произведения И. Алтынсарина?»
10	Театрализованные представления с театром Бибабо и с тартамарезками по сказке «Девочка Макта и кошка»

Ожидаемый результат:

Оснащение развивающей среды в группе:

Библиотека произведений И. Алтынсарина.

Оформление альбома рисунков и книжки-малышки по произведениям И. Алтынсарина

Создание развивающих игр

Театрализованные игры

7. Формирование умения воспринимать книгу не только как развлечение, но и как источник знаний.

8. Активное участие родителей в реализации проекта.

9. Развитие способности детей делать выводы, умозаключения, умение высказывать идеи и предположения.

Участники проекта:

- дети старшей группы

- родители воспитанников

- воспитатели: Назарова И. Н., Кушкееева Н. М.

Тип проекта: Творческо-познавательный

По методу: Метод развития творческого познавательного мышления

По количеству участников: Групповой

По продолжительности: Краткосрочный

Литература:

1. Ситдыков А. С. Педагогические идеи и просветительская деятельность И. Алтынсарина. - Алматы, 1979.

2. «У истоков исторической правды» Виктор Верас – И. Алтынсарин.

3. «Педагогическое наследие Алтынсарина» Уразамбетова Г. У, кандидат педагогических наук, Костанайский гуманитарный институт, статья.

4. «Художественная литература»- хрестоматия. Алматы: Китап баспасы 2012 г. С 150-151. Ознакомление с детской литературой. Методическое пособие. Алматы: Китап баспасы 2011 г.

Нетрадиционная аппликация по сказке "Муравей, паук и ласточка"

ВЫСТАВКА ПОДЕЛОК НА ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА

ВЫСТАВКА ПОДЕЛОК СОВМЕСТНО С РОДИТЕЛЯМИ ПО ПРОИЗВЕДЕНИЯМ И.АЛТЫНСАРИНА

СКАЗКА "ДЕВОЧКА МАКТА И КОШКА"

Қатысушы парағы

№	Аты жөні	Жұмыс орыны, лауазымы	Тақырыбы	Байланыс телефоны
1	Назарова Индира Насыроллаевна	ГККП «Ясли-сад № 49 «Думан»	Влияние творчества	8701 373 83 59
2	КушекееваНурлыгулМурабековна		Воспитатели ветителя в воспитании подрастающего поколения	akaltyn0212@mail.ru великого прос-

ТРАДИЦИИ И КУЛЬТУРА НАРОДА В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Ж.К.ДЖАНАЙСОВА

ГККП Ясли-сад №49 «Думан» воспитатель

Н.А.ГРЕЧМАН

ГККП Ясли-сад №49 «Думан» воспитатель

Современное общество характеризуется ростом национального самосознания, стремлением понять и познать историю, культуру своего народа. Особенно остро встаёт вопрос глубокого и научного образования национально-региональных факторов в воспитании детей, ибо сохранение и возрождение культурного наследия со своего края и играет важную роль в воспитании подрастающего поколения.

Наследие каждого народа содержит ценные идеи и опыт воспитания. Национальное самосознание и этническая идентичность, как сознание своей принадлежности к определённому этносу, формируется у человека в первые годы его жизни. Именно этот период является определяющим в становлении основ характера и выработке норм поведения, во многом зависящих от социального окружения.

Приобщение новых поколений к национальной культуре становится актуальным педагогическим вопросом современности, так как каждый народ хранит исторически сложившиеся воспитательные традиции и особенности их в будущее, чтобы не утратить исторического лица и самобытности.

Во все времена у всех народов основной целью воспитания являлась забота о сохранении, укреплении и развитии добрых народных обычаев и традиций, забота о передаче подрастающим поколениям житейского, производственного, духовного, в том числе и педагогического, опыта, накопленного предшествующими поколениями.

Народные традиции, будучи значимыми элементами региональной культуры, представляют возможность освоения культурного пространства региона; они позволяют знакомиться не только с образом жизни представителей разных народов, населяющих регион, но также раскрыть яркую самобытность соседствующих культур, их внутренне сущностное сходство.

Наиболее актуальным представляется вопрос о «вращивании» ребёнка в культуру уже в дошкольном возрасте, т.к. изучение форм и содержания соседствующих культур помогает ребёнку-дошкольнику познать самого себя, гордиться своей страной, осознавая ценность, а главное, необходимость сво-

ей жизни не только для самого себя, но и общества в целом.

Современная дошкольная педагогика и психология связывает основные достижения детей старшего возраста с развитием игровой деятельности; появлением ролевых игр и реальных взаимодействий; с развитием изобразительной деятельности; конструированием по замыслу и др. В старшем дошкольном возрасте происходит не только общее и характерное для этого периода накопление информации нравственно-ценностного содержания, но и ее дифференциация. Понятия «добро» и «зло» у ребенка 5-6 лет абстрактны и требуется их конкретизация для того, чтобы руководствоваться ими в повседневной жизни. Расширяются представления детей о родной стране, о государственных и народных праздниках, воспитывается любовь к Родине и уважение к людям, населяющим ее. Знакомясь с явлениями общественной жизни, педагог особое внимание уделяет таким темам, как «Семья». Здесь взрослый формирует интерес к своей родословной, детям предлагают нарисовать всех членов семьи, рассказать о них. Эффективными формами взаимодействия педагога с детьми являются беседы («Что такое родословное дерево», «Мои мама, папа», «Отдыхаем всей семьей», «Мои бабушка и дедушка, какие они») встречи с близкими взрослыми например, к детям приходит бабушка и дети рассказывают ей о жизни в детском саду, она - о себе, своих увлечениях, показывает фотографии); игры («Найди сходство», «Найди различие», «Найди пару», «Чей я ребёнок угадай») которые помогают ребёнку находить внешнее сходство с родителями и другими родственниками; рассмотрение семейных альбомов, создание альбомов «Наши сёстра и братья», «Наши бабушки и дедушки» и т.д., изготовление групповой газеты «Как я провел лето».

Постепенно расширяются представления детей о родной стране, государственных и народных праздниках, продолжает формироваться интерес к своей «малой Родине», к достопримечательностям родного города, культуре и традициям. На прогулках дети рассматривают общественные здания, обращают внимание на особенности архитектуры; педагоги проводят серию занятий по теме «Мой город», совместно с воспитанниками составляют альбом с видами города или макет «Улицы, по которым мы ходим»

Дошкольникам этого возраста уже доступно знакомство с флагом, гербом и мелодией гимна Казах-

стана. Полученные представления детей отражают в рисунках. Конкретизируя представления о Казахстане, детям читают художественные произведения, подбирают книги и альбомы для самостоятельного рассматривания иллюстраций. Воспитатель поддерживает интерес к событиям, происходящим не только в стране, но и в мире, формирует чувство гордости за Казахстан. Для обобщения знаний о Казахстане создаются образовательные ситуации, включающие игры, беседы. В этом возрасте можно более широко знакомить детей с национальными традициями, костюмами, обычаями.

С 5-6 лет, знакомя детей с явлениями общественной жизни, впервые раскрывается тема «Наша планета» и понятие «Земля наш общий дом». Педагоги рассказывают о том, что на Земле много стран, а в специальных образовательных ситуациях побуждают детей сделать вывод: глобус – это уменьшенный макет Земли, каждый цвет на нем имеет своё назначение; нужно уметь пользоваться глобусом, картой, показывая на них отдельные континенты и страны. Воспитатель обращает внимание детей на то, что на Земле живет много людей разных рас и национальностей, они и похожи друг на друга, и отличаются друг от друга.

В результате системной педагогической работы у детей старшего дошкольного возраста постепенно формируются такие качества личности, как отзывчивость, справедливость и скромность; развиваются волевые качества: умение ограничивать свои желания, преодолевать препятствия, стоящие на пути достижения цели, подчиняться требованиям взрослых и выполнять установленные нормы поведения, в своих поступках следовать положительному примеру. В современных условиях осознания духовных основ развития общества актуальной является проблема глубокого и научно-обоснованного учёта особенностей региональной культуры в работе с детьми. В содержании отдельных разделов дошкольного образования (ознакомление с окружающим, формирование представлений о природе, праздники и развлечения и др.) просматривается включение родной культуры и национальных традиций. Поэтому приобщение ребенка к общечеловеческим, цивилизованным ценностям начинается с познания культуры прежде всего своей малой Родины. В педагогической науке и дошкольной педагогике повышается интерес к национальному самосознанию, обращается внимание на воз-

рождение народных традиций, развитие и понимание роли нации, этноса в мировом историческом процессе. В задачу педагога в контексте данной проблемы входит способность прогнозировать и реализовывать потенциал национальных традиций, обычаев; помочь воспитывать интерес к родной культуре и научиться осознавать себя как носителя этой культуры. Механизмом, позволяющим включить народную педагогику в современный воспитательный процесс дошкольном учреждении, является народная традиция, т.к. именно традиция выражает сущность народной культуры и её связь с социальными условиями; она и в настоящее время несёт те же воспитательные и развивающие функции. Этнопедагогика выясняет педагогические возможности старых обычаев в современных условиях и определяет целесообразность новых традиций и обычаев, содействующих воспитанию личности. Воспитание на народных традициях способствует формированию веротерпимости. Традиции организуют связь поколений, на них держится духовно-нравственная жизнь народов. Преемственность старших и младших основывается именно на этом. Чем многообразнее традиции, тем духовно богаче народ. Ни что не объединяет народ так, как традиции, которые способствуют восстановлению утраченного сейчас наследия, такое восстановление может быть спасительным для человечества. Главной задачей детского сада является закладывание основ духовно-нравственной личности с активной жизненной позицией и с творческим потенциалом, собственной к самосовершенствованию, к гармоничному взаимодействию с другими людьми.

Литература:

1. Г. Н. Гришина Приобщение детей к народной игровой культуре. Управление дошкольным образовательным учреждением. 2005 - №1
2. О. И. Давыдова «Этнопедагогический подход в работе детских садов» 2003. №19-67 с.
3. Л. Евстратова «Опыт формирования духовной культуры детей в контексте региональной социокультурной традиции» Дошкольное воспитание. 2006. №1
4. Л. Д. Короткова «Духовно – нравственное воспитание дошкольников средствами авторской сказки» М.: Перспектива, 2011-549 с.
5. И. Круглова Дошкольное воспитание - 2006 , №10 10-15 с

ҚОШ КЕЛДІҢ, ЖАҢА ЖЫЛ!

(кіші топ тәрбиеленушілерінен арналған мерекелік сценарий)

ДАРБАЕВА Галиябану Булатовна
МКҚК № 49 «Думан»МДҰ, тәрбиеші
ШОНАЕВА Амангуль Мустапаевна
МКҚК № 49 «Думан»МДҰ, тәрбиеші

Жүргізуші: Құрметті қонақтар, балалар!

Міне,біздің ең көңілді, ең сүйікті мерекеміз жаңа жыл да келіп қалды. Сендері көңілді ойын-сауықтар, сыйлықтар күтіп тұр. Балалар қараңдаршы, қандай әдемі шырша ортада, ойыншықтары қандай көп,әдемі. Біздің шыршамыз ең әдемі шырша екен. Шыршамыздың түсі қандай? (жасыл) –Шыршада не көп екен? (ойыншықтар). Бұл шыршаны Аяз ата орманнан жіберіпті .Осы әдемі шыршамызға арнап ән айтып берейік.

Ән: «Шырша жыры»

Жүргізуші: Балалар,қараңдаршы,біздің әдемі шыршамыздың шамы жанбай тұр. Ал,біз оны жаға алмаймыз. Шамды жағу үшін Ақшақарды шақырсақ қайтеді. Шақырамыз ба?

Балалар: Шақырамыз.

Бәрі бірге: «Ақшақар,Ақшақар»- деп дауыстайды. (Вальс әуенімен залға айнала билеп Ақшақар кіреді)

Ақшақар:Сәлеметсіңдер ме,сүйкімді де әдемі балалар!

Жүргізуші: Сәлеметсің бе Ақшақар! Біз сені күтіп отырмыз.

Ақшақар: Шыршаларың қандай әдемі.

Жүргізуші: Бірақ осы шыршаның шамын жаға алмай отырмыз.Мүмкін өзің көмектесерсің?

Ақшақар: Әрине, қазір шыршаның шамын бәріміз бірге жағып көрсек қайтеді.Ол үшін бәріміз аяқтарымызды топылдатайық. Қане,қане,қаттырақ-қаттырақ. (шыршаның шамы жаңады) Енді шыршамен ойын ойнап көрсек қайтеді? Ойнаймыз ба?

Балалар: Ия,ойнаймыз

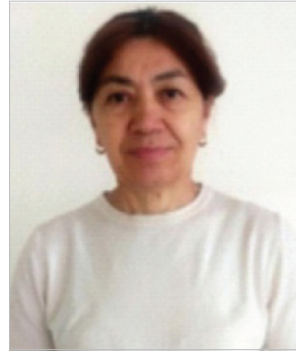
Ақшақар: Ендеше бәріміз шыршаға қарай үрлейік (балалар шыршаны үрлейді, шыршаның шамы сөнеді). Ой, шам сөніп қалды. Кәне, енді тағы жағып көрейік. (Осылай 2-3 рет ойнайды).

Жүргізуші: Балалар шам жанып тұрғанда шырша өте әдемі бола ма? Иә. Ендеше осылай қалдырайық жарай ма? Ақшақар,біздің балалармен бірге би билеп көрсек қайтеді.

Би: «Сылдырмақтар»

Жүргізуші: Жарайсыңдар, балалар, кәне бәріміз орындыққа отырайық. Біздің балалардың жаңа жылға арналған тақпақтары бар,тыңдап көрсен.

Ақшақар: Жарайды. (тақпақтар айтылады). Балалар, сендер ертегі тыңдағанды жақсы көресіңдер ме?

Балалар: Иә,жақсы көреміз.

Ақшақар: Ендеше тыңдаңдар. Мен сендерге келе жатып, жолда мынадай қар тауып алдым. Ол жәй қар емес, сиқырлы қар. Бұл қар маған бір нәрсе айтқысы келіп тұрған сияқты. (қарды құлағына жақындатады). –Балалар, қар айтады,сендерді ертегі кейіпкерлеріне алып барамын - дейді. Барғыларын келе ме?

Балалар: Иә барғымыз келеді

Ақшақар: Ендеше бұл қарды домалатып көрейік, бізді қайда алып барар екен.

Домала қар, домала! Домала қар, домала! Домала қар, домала!

Ой,балалар,мына жерден бір нәрсенің дауысы шығатын сияқты. (әуенмен қонжық билеп шығады)

Жүргізуші: Қонжық, қонжық қорбаңбай Қайдан келдің қорбаңбай?

Қонжық: Қонжықпын мен қорбаңбай, Мен орманнан келемін.

Жаңа жылда достарыммен,

Көңілденіп билеймін.

Қане достарым менімен бірге биге шығындар

Би: «Қонжықтар»

Қонжық: Рахмет, жаңа жылдарын құтты болсын! Сау болыңыздар!

Ақшақар: Ал, біздің сиқырлы қарымыз тағы қайда алып барар екен, домалатып көрейік.

Домала қар, домала! Домала қар, домала! Домала қар, домала! (әуенмен майысып түлкі келеді, айналып билеп жүреді де).

Түлкі: Балалар мен айлакер түлкімін,ал сендер қандай мерекені тойлап жатырсыңдар?Шыршаларың қандай әдемі.(шыршаны қарап жүріп сиқырлы қарды домалатып алып кетеді).

Ақшақар: Балалар менім сиқырлы қарым қайда кетті, көрмедіңдерме? Түлкі алып кетті ме? Ендеше түлкіні қуып жеттіп,мына қарлармен атайық.

Ойын: «Қар атысып»

Түлкі: Балалар, мені кешіріндерші, сиқырлы қарды қайтарып беремін, сендерге кедергі болмаймын, достарыма барайын. Сау болыңдар!

Ақшақар: Балалар, тағы саяхатқа шыққыларың келе ме?

Балалар: Иә, шыққымыз келеді.

Ақшақар: Ендеше сиқырлы қарды тағы домалатып көрейікші.

Домала қар, домала! Домала қар, домала! Домала қар, домала! (әуенмен аққала шығады, билейді)

Жүргізуші: Қош келдің, Аққала, біз жаңажыл мерекесін тойлап жатырмыз

Аққала: Сәлеметсіңдер ме балалар, әсем дауыстарыңды естіп әдейі келдім.

Ақшақар: Келгенің сондай жақсы болды. Біздің балалар өзін туралы керемет ән біледі.

Аққала: Ендеше мен тыңдауға дайынмын.

Ән: «Аққала»

Аққала: Рахмет, әндерін тамаша екен. Ал мен сендермен ойын ойнағым келіп тұр. Ойнаймыз ба?

Ойын: «Аққала құрастыр»

Аққала: Ой-ой-ой, мен еріп кететін болдым, ыстықтап барамын, қазір мен еріп кетемін, - деп әрлі-берлі жүгіреді.

Ақшақар: Балалар, кәне ұлпақарларша би билеп көрейік, мүмкін Аққалаға көмегіміз тиіп қалар.

Би: «Ұлпақарлар»

Аққала: Рахмет, ыстығым басылды. Ал, мен енді қайтайын, сау болыңдар балалар!

Ақшақар: Ал, біздер қарды тағы домалатып көрейік, қайда апарар екен (қарды домалатып шыршаның арғы жағындағы қапшықпен сыйлық алып шығады).

Ақшақар: Ой, балалар, мынаны қараңдар, сиқырлы қар бізге Аяз атаның сыйлығын тауып берді. (сыйлықтар таратып береді)

—Ал, балалар, мен енді тезірек қайтайын, Аяз ата іздеп жүрген болар. Сау болыңдар!

Жүргізуші: Балалар, бүгінгі ертеңгілік ұнады ма? Барлықтарына денсаулық тілеймін. Жаңа жыл құтты босын! Осымен ертеңгілігіміз аяқталды.

Сау болыңыздар!

«ҚЫСҚЫ ОРМАНҒА КӨМЕК»

А.О.ДАУХАРЕНОВА

*«Айгөлек» бөбекжай балабақшасының тәрбиешісі
Қарғалы ауданы*

Сабақтың мақсаты:

Балаларға қыстың ерекшеліктері туралы білімдерін кеңейту, тілдерін дамыту, танымдық қабілеттерін арттыру, бейнелеу өнеріне қызығушылықтарын, табиғатқа деген сүйіспеншіліктерін ояту және тапқырлыққа, шапшаңдыққа, қамқорлыққа тәрбиелеу.

Сала:

Коммуникация. Таным. Шығармашылық.

Ұйымдастырылған оқу-іс әрекеті:

Сөйлеуді дамыту, құрастыру, сурет салу.

Қажетті заттар:

АҚТ технологиясы (мнемокесте)

Музыкалық дыбыс: «Сауысқанның дауысы».

Таратушы материалдар: Киімдердің суреттері, көк қағаз, орамжапырақ

Сабақтың барысы:

- Амандасу. Шаттық шеңбері.

Арайлап таң атты,

Алтын сәуле таратты.

Кайырлы таң балалар!

Сәлеметсіздер ме, қонақтар!

(Сауысқанның даусы)

Есік қағылып сандық әкеледі. (ішінде хат болады)

Тәрбиеші:

Ой, балалар мына хатта қандай тапсырма берілген, кәне, көрейік? Балалар ормандағы тұрғындарға көмектесеміз бе? Олай болса бірінші тапсырманы оқып көрейік. Балалар орманда қатты боран көтерілді, мына мнемокестеге қарап, орманда қандай жыл мезгілі болып жатқанын әңгімелеп беруіміз керек, егер тапсырманы орындасак, күн ашылады. Тапсырманы дұрыс орындасак, орманың қысқы келбеті ашылады.

Олай болса, бірінші тапсырманы орындайық.

1. Қыс мезгілдерінің ерекшеліктері айтып беріңдер. Қане, балалар, ендеше, қыс мезгілдерінің ерекшеліктерін мнемокесте арқылы айта кетейік. (АКТ технологиясын пайдалана отырып)

Сұрақ жауап.

- Қыс мезгілінің белгілерін білесіңдер ме?

- Қар жауады, аяз болады.

- Орманда қандай жануарлар тіршілік етеді?

- Адамдар қалай киінеді?

Тәрбиеші: Ал, балалар, екінші тапсырма қандай екен, балалар жақсылап отырып тыңдандар, сендерді құтқару үшін осы орманға адамдар қандай киім киіп келеді. Тәрбиеші: Балалар қандай киім киіп барамыз, орман қандай аяз, боран енді мына

киімдердің ішінен орманға киіп баратын киімдерді тандайық.

Екінші тапсырма:

АКТ-технологиясын пайдалана отырып қысқы киімдер туралы түсінік беру.

Дидактикалық ойын: «Қай мезгілде киеміз» (жыл мезгілдердің киімдерін әр жыл мезгілге салу)

Балалар киімдерді суреттерін алып қандай киім екенін айтып әр мезгілге өз киімін қалташаға салу.

Сұрақ жауап:

- Бұл қандай киім?

- Қай мезгілде киеміз?

Балалар шеңберге тұрып тіл ұстар жаттығуын жасап жіберейік.

- Ақ, ақ қолға кидік қолғап,

- Он, он он киіп алдық тон.

Тәрбиеші: Ал, балалар, екінші тапсырманыда орындадық, үшінші тапсырма не берді екен, бізге қараңдаршы! Мен ормандағы барлық жабайы жануарларды қарға көміп тастадым. Ал сендер бұларды қалай құтқарар екенсіздер. Ал, балалар, не істейміз жабайы жануарларды қалай құтқарамыз, кәне, келе қойындар. Мына жабайы жануарларды құтқару үшін жұмыс жасайық.

Үшінші тапсырма.

Жабайы аңдардың суреттерін құрастырып аңдар жайында түсіндіріп айту.

Ұжымдық жұмыс топқа бөлініп.

Сергіту сәті.

Ұзын құлақ ақ қоян

Естіп қалды сыбдырды

Ойлы-қырлы жерлермен

Ытқып- ытқып секірді.

Тәрбиеші: Ал балалар үшінші тапсырманыда орындадық, енді тағы қандай тапсырма бар екен қане, оқиын. Сендер қысқы орманның келбетін, ағаштардың қандай болатынын білесіңдерме деп жазыпты. Балалар көрдіңдер ме, төртінші тапсырма қысқы орманның, ағаштардың суретін қандай болады дейді. Қәне, балалар, қысқы орманның келбетін салып көрсетейікші.

Қысқы орманның келбетін, ағаштардың суреттерін салу.

Балалармен бірге сурет салу.

АКТ технологиясын пайдалана отырып, қысқы орманның суреті ашылыды.

Сауысқанның рахмет айтқан дауысы шығады.

Балаларға сыйлық береді.

Қорытындылау.

Сұрақ жауап:

- Балалар, біз бүгін кімге көмек бердік?

- Қандай тапсырмаларды орындадық?

- Ормандағы аңдарға көмектесу ұнады ма?

Келген қонақтарға сау болыңыздар деп айтайық.

«В ГОСТЯХ КУКЛА ЛОЛА»

Ш.Е.ЕЛЕМАНОВА

«Нұрлы-болашақ»

Воспитатель: Здравствуйте дети!

Дети сегодня пришло письмо в наш садик «Нурлы-болашақ» и в письме было написано что отправили нам коробочку, посмотрите вот это коробочка. Давайте посмотрим что в этой коробке.

Дети: кукла

Воспитатель: Давайте заведем куклу? не заводится, посмотрите в руках куклы шкатулка, давайте откроем шкатулку и посмотрим что в этой шкатулку? письмо

Читает письмо а в письме написано если выполнить задания то наша кукла Лола оживется.

Воспитатель: Вы хотите чтобы наша кукла ожила?

Дети: да

Воспитатель: Тогда нам придется выполнить задания

1-ое задание: «Доскажи словечко»

1) Ни к чему ребята спешка, потеряется может... - ... (пешка)

2) На доске есть у меня, двелoшадки, два (коня)

3) Мне приснился странный сон, с муравьем боролся..... (слон)

4) В углу стоит бадья, в бадье плавёт (ладья)

5) Кто сможет подсказать король, его величество (король)

6) В шалашах и камышах, я услышал слово... - ... (шах)

7) В словах матрешка и формат, я подчеркну не шах а..... (мат)

8) В поле много есть дорожек, будь и смел и осторожен, вверх и вниз пойдешь это..... (вертикаль)

9) вправо или влево это..... (горизонталь)

10) А с угла на угол вдаль нас ведет..... (диагональ)

2-ое задание: «Раставь фигуры»

Перед вами шахматные фигуры по сигналу вы должны расставить фигуры по своим местам

3-ое задание: Загадки

1) Маленькая и удаленная

Через поле пройдет

Награду найдет(пешка)

2) Не живет в зверинце он

И не весит сорок тонн,

Но и ловок и силен

Догадались? Это....(слон)

3) Узнать его легко: он с гривой

С осанкой важной, горделивой

Красавца этого не тронь!

Узнал кто это? Это....(конь)

4) Этот важный господин

Захватил всю власть один

Слушатся его изволь

Кто это такой....(король)

5) Стоит в углу с величием судьи

Приз дадут, и смело вступит в бой

Известна своей крайней прямоотой,

Неужто не узнаешь ты....(ладья)

6) Всех он смелей и сильнее

И не узнать его нельзя

Он победит слонов, коней

Конечно ты узнал....(ферзь)

4-ое задание: Стихи про фигуры и ходы

Лия: Пешка маленький солдат, лишь команды ждёт

Чтоб с квадрата на квадрат, двигается вперед

Нурай: Пешка ходит вперед а при первом ходе на два поля

Пешка бьет чужую фигуру по диагонали

Король: Уважаемый пешки покажите как вы ходите

Слава Ч: Это башня боевая, неуклюжа но сильна

Шаг тяжелый у ладьи, в бой ее скорей веди

Даша К: Ладья ходит на любое количество полей

Вперед или назад, влево или вправо

Король: Уважаемый ладьи покажите как вы ходите

Милана: Прыгнет конь, необычный каждый шаг

Буква Г и так и сяк, получается зигзаг

Даша М: Конь продвигается буквой Г, на два поля вперед или назад

Затем на одно поле влево или вправо

Король: Уважаемый кони покажите как вы ходите

Фигура слон, когда станет в строй,

Но лишь начнется бой, у каждого путь свой

Алина: Слоны могут передвигаться, на любое количество полей по диагонали

Король: Слоны как вы ходите по шахматном поле

Даша Д: Черный и белый ферзь, свой любит цвет
Другого правило здесь нет, напротив друг друга поставим их смелей

Ульяна: Ферзь самая сильная фигура, шахматного войска

Передвигается на любое количество полей в любом направлении

Король: Уважаемый ферзи покажите как вы ходите

Дарина: Король всех главней, всех важней

Нет в шахматном войске важнее вождей

Зелим: Король самая главная фигура в королевстве, передвигается в любом направлении

На одно поле когда игрок лишается своего короля, то он считается проигравшим

Король: Уважаемый короли покажите как вы ходите

5-ое задание Игра: «Кубик»

(я бросаю кубик которая выпадает на верхней грани кубика должны назвать фигуру)

6-ое задание Игра в шахматы

Наш девиз:

Шахматные идеальные, интересная игра

Учитесь шахматы играть, древнейшая игра

Она научит побеждать, научит думать и решать

Учите шахматы играть, ее секреты разгадать

Вы сможете тогда (а сейчас я предлагаю вам пройти за столы, выбрать себе партнёра и поиграть)

, не забудьте как правильно расположить шахматную доску и расставить шахматные фигуры

Король: Молодцы дети ...

7-ое задание «Шахматная репка»

Давайте вспомним сказку Репка какие были персонажи

Дети: дедушка, бабушка, внучка, кошка и мышка

Король: правильно дети а теперь наши персонажи будут шахматные фигуры дедушка у нас будет король, бабушка ферзь, внучка слон, кошка ладья и мышка пешка

По сигналу вы должны расставить фигуры (посадил дед репку и т.д.)

Воспитатель: Дети мы выполнили все задания теперь давайте попробуем оживить нашу куклу

Лолу (кукла оживляется)

Кукла Лола: Здравствуйте дети, спасибо чтобы вы меня оживили я хочу с вами танцевать и петь песню.

8-ое задание Танец: «Шахматы»

9-ое задание Песня «Черный ферзь» Кукла Лола: Я пришла к вам не с пустыми руками раздаю детям киндер

Мои придворные за мной

«ҒАЖАЙЫП МАТЕМАТИКА ЕЛІНДЕ»

Р.Б.ЖАНАБАЕВА

«Нұрлы болашақ» балабақшасының тәрбиешісі

Мақсаты: 5-ке дейін тура, кері санауды пысықтау.

Геометриялық пішіндерді ажырата білу, бірнеше бөліктен бір зат құрастыру дағдыларын дамыту. Уақытты бағдарлай білуге баулу. Мейірімділікке, қайырымды болуға тәрбиелеу.

Шығу. музыка

Шаттық шеңбері.

Балалар, қазір жылдың қай мезгілі?

– Көктем.

– Көктем мезгілінденеше ай бар?

– 3 ай бар.

– Қане, атайықшы?

- Наурыз, сәуір, мамыр

- Қазір қандай

- Сауірдің нешесі

– Бір аптада неше күн бар?

– 7 күн

Қане атайық дүйсенбі сейсенбі сәрсенбі бейсенбі жума сенбі жексенбі

Құстың дауысы естіледі, музыка ойналады.

Осы кезде қарлығаш ұшып келеді.

Қолында хаты бар. Балалар бұл хат кімнен екен.

Бұл хат көктем ханшайымынан екен, оны патша сыйқырлы таяғымен гүлге айналдырып жиперген екен.

Патша тек көктем ханшайымын емес сол маңда жүрген аңдарды да басқа заттарға айналдырып жиперген деп жазыпты.

Бізге тек балалар сендер көмектесе аласыңдар деген екен.

Және де теңіз арқылы өтесіндер делінген.

Балалар теңізден өту үшін бізге қандай көлік керек.

Кеме керек екен. Олай болса бізге конструктордан кеме құрастырып көрейік.

Міне, балалар, міне, біздің кемеміз дайын. Барлығымыз бас кейімдерімізді киіп кемеге отырайық. Теңіздің музыкасы.

Балалар кемеге мінгенде қауіпсіздік ережесін сақтауымыз керек. міне теңіздің ауасы керемет.

Қане балалар бас кейімдерімізді шешіп кемеге қойып кетейік осы кезде судың ішнен алтын балық шығады.

Сендер мұнда нестеп жүрсіндер. Сәлеметсізбе алтын балық. Біз математика патшасын іздеп келеміз.

Көктем ханшайымын құтқару үшін. Мен сендерге жол көрсетейін егерде менің тапсырмамды орындасандар. Жарайды орындаймыз. Жарайсыңдар.

Әрі қарай жүрейік.

Оооо балалар біз жеткен сияқтымыз математика патшалығына. мына есік арқылы кіру керек сияқты.

Кейіпкер шығады.

- Қайда барасыңдар? Мен сендерді өткізбеймін.

- Өткізіңізші, бізді көктем ханшайымын құтқаруға келіп едік. Көмектесіңізші бізге.

- Жарайды егерде менің тапсырмамды орындасандар, өткіземін.

- Жарайды, көмектесеміз.

Геометриялық пішіндерден аңдарды құрастырып беріңдер. Балалар геометриялық пішіндерді атап, ажыратып түстерін айтады. Аңдарды құрастырады.

Және де тақпақтар айту.

Кейіпкер аңдарды құтқарғандарына риза болып өткізеді.

Музыка есік ашылуға. Балаларда өткендеріне қуанады.

- Балалар шаршап кеткен сияқтымыз, тапсырманы орындаймыз деп, қане, тағы сергіп алайық.

Тәрбиеші: Балалар сендер шаршаған шығарсыңдар? Біраз сергіп алайық!

- Балалар армен қарай жүрейік.

Музыка.

- Ой, балалар, мында тағы есік тұрған сияқты. Ал енді не істесек болады. Кейіпкер шығады.

- Сендер кімсіңдер? Нестеп жүрсіңдер? Өткізіңізші, бізді көктем ханшайымын құтқаруға келіп едік.

- Көмектесіңізші бізге. Жарайды, егерде менің тапсырмамды орындасаңдар, өткіземін.

Тапсырма: «Уақытты бағдарлау»

Жұмбақ шешу.

Сиқырлы музыка.

Енді өткізейін, бірақ патша қатты адам.

Балалар тапсырманы орындайды.

Музыка.

Көктем ханшайымын құтқарады.

Барлығы келген іздерімен балабақшамызға оралады.

Қорытындылау. Сұрақ-жауап арқылы көрген, білген, істегендерін естеріне түсірту.

«КҮЗГІ ЖАПЫРАҚТАР»

А.С.ЖАНТЛЕУОВА

«Балапан» Маржанбұлақ балабақшасы

Мақсаты: Мотивациялық қозғаушы:

Балалар келген қонақтармен амандасты.

Сәлеметсіңдер ме балалар? Көңіл күйлерің қалай? Бүгінгі оқу қызметіне дайынсыңдар ма?

Шаттық шеңбері:

Шеңбер болып тұрайық,

Алақанды ашайық.

Таза ауаны жұтайық,

Жүрекке жылу сыйлайық.

Жиналған жылы шуақты,

Қонақтарға шашайық.

- Балалар қазір жылдың қай мезгілі?

- Күз мезгілінде неше ай бар?

- Күз мезгілінде ауа райында қандай құбылыстар болады?

Балалар назарымызды тақтадағы суреттерге аударайық. Күз мезіліндегі құбылыстар туралы әңгіме құрастырайық.

Жұмбақ жасыру

Ағайынды бәрі:

Шықса – көк,

Түссе – сары.

Бұл не? Балалар қалай ойлайсыңдар?

Балалар: -Жапырақ

Балалар қараңдаршы ағаштың жапырақтары түсіп қалыпты. Ағашқа көмек көрсетемізбе. Ендеше ағашқа жапырақтардың суретін салып берейік.

Алдын ала дайындалған жапырақтың трофареті ақ қағаздың бетіне орналастырып, тіс щеткасын гуашь бояуға батырып жапыраққа шашыратамыз.

Сергіту сәті:

Қолды белге қояйық, басты оңға бұрайық.

Басты солға бұрайық, бір отырып, бір тұрып,

Бір отырып, бір тұрып, біз демалып қалайық.

Руки кверху поднимаем,

А потом их опускаем,

А потом к себе прижмем,

А потом их разведем,

*А потом быстрой, быстрой,
Хлопай, хлопай веселей*

Балалар назарларымызды жұмысымызға аударып. Суреттерімізді аяқтайық.

Дидактикалық ойын: «Не, артық?»

Қорытынды:

Балалар бүгін біз қандай жыл мезгілі туралы айттық?

Күз мезгілінде дала қандай түске боялады?

Біз, неге көмектестік?

Ағашқа не жасап бердік?

Жапырақтардың түстері қандай түске боялады?

ҚЫС КЕРЕМЕТІ

С.А.ЖУСУПОВА

«Айгөлек» бөбекжай балабақшасының тәрбиешісі

Қарғалы ауданы

Әрекет кезеңі	Тәрбиешінің іс-әрекеті	Балалардың іс-әрекеті
Дәлелді ояту	Балаларды шеңберге отырғызып, бір-біріне қарап әдемі болып отыруды өтінеді. - Балалар қараңдаршы бізге қандай көп қонақтар келді. - Қане біз ақылды болып тыныш отырайық. Қане қонақтармен амандасайық. Қызығушылықты ояту. Жұмбақ жасыру. Суда мұз бар, Жерде қар бар, Боран борап соғады, Бұл қай мезгілде болады.	Балалар тәрбиешімен бірге қонақтармен амандасады.
Ұйымдастыру іздену. Рефлексстік түзету.	- Дұрыс айтасындар балалар. - Бұл қыс мезгілі. Мнемо кестемен көрсетіп - Балалар қардың түсі қандай? - Қыста ағашта жапырақ бола ма? - Балалар қыста қандай киімдер киінеміз? - Қыста немен ойнаймыз? Қыс туралы кім тақпақ айтады? Мнемо кестемен айту. Балалар қане енді барлығымыз бірге тақпақ айтайықшы Қысқы киімдерді құрастыру. Қолғап, баскиім, тон, байпақ. Сергіту сәті: 1. Тоңса егер қолымыз, Қолғап киіп аламыз. Сарт-сарт, сарт-сарт, Шапалақтап соғамыз 2. Тоңса егер аяғымыз, Етік киіп аламыз. Топ-топ, топ-топ Топылдатып билейміз. 3. Тоңса егер денеміз, Тонды киіп аламыз. Зу-зу, зу-зу Шанамен біз зулаймыз. Ғажайып сәт: (Хат келді оқу) Аққала балалардан достарын тауып беруін сұрайды. Балалар Аққалаға көмектесеміз ба?	Қыс Ақ Жоқ Қолғап, бас киім, етік, пальто Қармен, шанамен Әмина айтады Барлығы бірге Қыс туралы тақпақ айтады. (2 рет қайталау) Жай әуенмен қосылады Есік қағылып ішке Аққала келеді. Балалар ия деп жауап береді. Жай әуенмен Балалар қимылмен көрсетеді.

Рефлексстік түзету.	Дәстүрден тыс сурет салалу: - Балалар сурет салып Аққалаға достарын табуға көмектесті көмектесті - Балалар Аққаланың достарын тауып береді Дауыс. Аққаланың	Жай әуенмен
	Балалар бүгін біз кімге көмектестік? Балалар біздер не құрастырдық? Балаларды мадақтау. -Не туралы тақпақ айттық?	Көмектескендеріңе қатты қуанды. Аққала Қыс

«ҚОЯННЫҢ ҮЙШІГІ»

Н.Т.КАНГОЖИНА

«Балапан» Маржсанбұлақ балабақшасының тәрбиешісі

Мақсаты: Балалардың қыс мезгілі туралы түсінігін кеңейту. Қыс мезгілінің сұлулығын тамашалай білуге, табиғаттың ерекшелігін сезіне білуге, қоршаған ортамен танысу арқылы баланың ой-өрісін дамыту. Жапалақтап жауып тұрған қар ұлпаларының суретін түтікше арқылы үрлей отырып, бейнелеуге үйрету.

Көрнекілігі: Интерактивті тақта, слайд.

Тәрбиешінің - әрекеті: Шаттық шеңбер:

Арайлап таң атты,

Алтын сәуле таратты

Жарқырайды күніміз

Жарқырайды даламыз

Қайырлы таң достарым

Қайырлы таң қонақтар

Тәрбиеші: Балалар мен сендерге жұмбақ жасырайын, шешуін таба аласыңдар ма?

Тәрбиеші: Аяз қысып,

Өрнек сызып,

Терезені торлайды

Қар омбығып,

Бет домбығып, балдырғандар ойнайды.

Бүлдіршіндерім, айтыңдаршы, бұл қай кезде болады?

Балалар: Қыс мезгілінде.

Тәрбиеші: Дұрыс айтасыңдар. Балалар, қазір жылдың қандай мезгілі?

Балалар: Қыс мезгілі.

- Қыс мезгілінде неше ай бар?
- 3 ай бар. Желтоқсан, Қаңтар, Ақпан
- Қыста күн қандай болады?
- Суық, аяз, боран.
- Енді, далаға қарандаршы қандай болып жатыр?
- Дала аппақ қар, ақ мақта сияқты
- Тәрбиеші: Балалар, қыс мезгілінде ауа - райында қандай өзгерістер болады?
- Балалар: Қар жауады, суық балады, боран соғады, аяз болады.
- Тәрбиеші: Қыс мезгілінде адамдар қалай киінеді?
- Балалар: Адамдар жылы киінеді.
- Тәрбиеші: Қыста қандай ойындар ойнаймыз?
- Балалар: Қардан аққала соғамыз, сырғанақ жасаймыз, шана, шаңғы тебеміз.
- Тосын сәт: Қоянның жылаған дауысы естіледі
- Тәрбиеші: - Балалар кәне бәріміз осы мультфильмге назар аударайық, қоянның жылаған дауысы осы жақтан естіліп тұрған сияқты
- Балаларға «Қоянның үйшігі» мультфильм көрсету
- Тәрбиеші:
- Балалар түлкі қоянға не істеді?
- Ендеше біз қоянға көмектесеміз бе? Қоянға үйшік жасап берейік.
- Балалар: Көмектесеміз.
- Сендердің алдарында үйшік және шыршаны суреті жатыр
- Мынау менің қолымдане?
- Балалар: Мақта
- Балалар біз мақтаны қандай түске боядық.

Слайд көрсету

- Шыршаны жасыл түспен безендіреміз, үйді қызыл түспен, үйден жегін мақтамен қар жасаймыз

- Желімді жағып, мақ тамен жапсырамыз

Сергіту сәті:

Саусақтарым тұрыңдар,

Сапты бірге құрыңдар,

Желмен бірге майысып,

Оңға, солға бұрыңдар.

Ақ түсті гуашь бояуына мақта таяқшалармен батырып, көк түсті қағазға тамызып, бояуды түтікшемен үрлеп, қар ұлпасының суретін бейнелейді

Қоян: Балалар, сендерге көп рахмет. Өте қызық-

ты болды бүгінгі іс-әрекеттерің. Енді қайтайық, қош сау болыңдар.

Қорытындылау

Тәрбиеші: Жүректен жүрекке,

Қол ұстасып тұрайық,

Достық әнге салайық,

Сау - саламат болайық.

Күтілетін нәтиже:

Не алды? Қыс қызығын тамашалады. Не білді?

Қыс мезгілі туралы мағлұмат алды. Не істей алды? Балалар түтікшемен қардың және құм, жарма, ас тұзын пайдалана отырып жарық түсірілген әйнекке саусақ қимылдары арқылы сурет салды.

Күтілетін нәтиже:

Не алды? Қыс қызығын тамашалады.

Не білді? Қыс мезгілі туралы мағлұмат алды.

Не істей алды? Балалар түтікшемен қардың және құм, жарма, ас тұзын пайдалана отырып жарық түсірілген әйнекке саусақ қимылдары арқылы сурет салды.

«АҚЫЛДЫ БАЛАПАН» ЕРТЕГІСІ

К.К.КУЖАНОВА,

№20 «Дидар» балабақшасы

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын дамыту. Шығармашылық қабілетін шыңдау. Достыққа, қайырымдылыққа тәрбиелеу. Өзара көмек қолын созуға, ертегі кейіпкерлерінің қимыл әрекетіне нақты көрсете білуін жетілдіру.

Қатысқандар: Балапандар- Жансулу, Айша, Ару

Сиыр-Қайсар

Тауық-Наиша

Үйрек-Аяулым

Үйрек балапаны- Ислам

Құс-Санжар

Көгершін-Абдурахман

Автор: Ерте ерте ертеде, кішкентай үйшікте тауық өмір сүріпті, көп ұзамай тауық жұмыртқа басады. Тауықтың жұмыртқалары балапанға айналып, біреуі жұмыртқа күйінде қалады. Тауық жұмыртқасын үйшік жанына қалдырып, балапандарына азық іздеп жолға шығады. Сол сәтте жарылмаған жұмыртқадан тоқылдаған дыбыс естіледі, кішкентай балапан, жан-жағына көз салып, анасын іздей бастайды, алайда маңайынан ешкімді таба алмайды. Көңілі түсіп кеткен балапан анасын іздеуге шығады. Енді ғана, аяғын басып үйренген балапан, ағаш қасында тұрған сиырды көреді, таңданып сиырға қарайды.

Сиыр: сен неге маған таңданып қарайсың?

Балапан: сен менің анам емессіңбе?

Сиыр: мен үлкенмін, биікпін, сенің анаң менен кіші

Автор: балапан анасын, іздеуді әрі қарай жалғастырады, сәлден соң балапан шик-шиқ еткен құстың даусын естиді, балапан сиырдың айтқанын есіне түсіріп, мүмкін осы менің анам шығар деп ойлай, құстың жанына келеді.

Балапан: сен менің анам емессіңбе?

Құс: мен сенің анаң емеспін, менің екі аяғым екі қанатым бар мен биікке ұша аламын, ананды іздей бер табасын

Автор: құстың сөзіне иланып, балапанның күдігі азайып, әрі қарай жүре береді. Сөйтіп, балапандармен жүрген үйректі көреді

Балапан: анашым анашым

Үйрек: мен сенің анаң емеспін

Автор: көңілі түсіп кеткен балапан жылап жібереді

Үйрек: сенің анаң мен сияқты қыра-қыра демейді, сенің анаң қыт-қыт дейді, сен жылама, біз саған көмектесеміз.

Автор: балапан мен үйректің әңгімесін естіп қалған көгершін ұшып келіп: балапан, балапан орманның шетіне қарай барсаң, ананды табасың,

Автор: балапан көгершіннің айтқанын тыңдап, орман шетіне қарай барады, алыстан, қанаты бар құстарды көреді

Балапан: анашым, анашым

Автор: өзінің балапанының даусын естіген тауық, бірден танып, құшақтап сағыныш сезіміне бөленеді.

Балалардың «Шеп-шеп шөжелерім» биін билейді. Балаларды мадақтау, сыйлық беру.

«БАЛА ТІЛІ-БАЛ»

И.МЕШТХАНҚЫЗЫ

«Гаухар» бөбекжайы-бақшасының тәрбиешісі
Ақтөбе облысы Қобда ауданы, Талдысай ауылы

Мақсаты: Балалардың шапшаң, тез ойлау қабілеттерін дамыту.

Дамытушылық: Балаларға тест сұрақтары жыл

бойғы үйренгені мен білгенін сайыс сабағы арқылы логикалық ойлау қабілетін дамытумен қатар, еркін сөйлеуге, ой-өрісін, орындарда өздерін ұстай білуді дағдыландыру.

Тәрбиелік: Адамгершілік, кішіпейлділік, ұйымшыл, ұстамды, дұрыс сөйлеу мәдениетін беру, баулу, тәрбиелеу.

Қымбатты әріптестер, қонақтар және біздің кішкентай бүлдіршіндеріміз! «Ортаңғы топта не үйреніп, не білдік» «Бала тілі – бал» атты сайысымызды бастауға рұқсат етіңіздер! Сайысымызға үш балдырған қатысқалы отыр. «Білімді мыңды жығар, білікті бірді жығар»- дегендей ортаға үш сайыскер балаларымызды шақырып алсақ.

1-ші бүлдіршініміз Алтын Санатқызын ортаға шақырамыз

2-ші бүлдіршініміз Алихан Жанібек ұлын

3-ші бүлдіршініміз Кәусар Абзалқызын қошеметтеп ортаға шақырайық.

Төрт құбыламыз тең болған сияқты, олай болса сайысымызды бастайық.

Балақайлар ең алдымен сайыс ережесімен таныстырайын:

Сайыс 4 бөлімнен тұрады:

1. Ширату,

2. Ойлан тап,

3. Бұл қай кейіпкер?,

4. Ертегілер елінде, - деп аталады.

Ендеше 1 - ші бөлімге кезек берейік. «Ширату»

Ойынның шарты: Мен сендерге суретті тест сұрақтарын жасырамын. Ол сұрақтар сендердің өткен оқу қызметтеріңдегі тақырыптарға байланысты болмақ. Сұраққа бірінші жауап беру үшін, алдарыңызда тұрған әуенді ойыншықтың тетігін басасындар яғни түртіп дыбыс шығарасындар. Дұрыс жауапқа асық үйлестіріп отырамын, жауап бермеген жағдайда асық берілмейді.

1 сұрақ: Не ұшады?

1) кеме

2) Қарға

3) Машина

2 сұрақ: қыздардың ұлттық бас киімін тап?

1) тымақ

2) сәукеле

3) малақай

3 сұрақ: доп қай геометриялық пішінге ұқсайды?

1) ұшбұрыш

2) шаршы

3) шеңбер

4 -сұрақ: Қазақстан Республикасының туының түсі қандай?

1) көк

2) қызыл

3) сары

5 – сұрақ үй жануарын тап?

1) қасқыр

2) сиыр

3) қоян

6 -сұрақ: жабайы жануарды тап?

1) аю

2) жылқы

3) қой

Кезекті «Ойлан тап» бөліміне берсек. Балақайлар мен сендерге ойынның ережесін түсіндіріп өтейін. Бір зат атаулысын суреттеп, сипаттап айтып беремін. сендер соның қандай зат екенін табуларың керек. Ойынның шарты түсініктіме?

1 –ші сұрақ: ол қазір көптеген үйлерде бар. Ол төртбұрышты. Теледидарға ұқсайды. Біз одан көптеген мәліметтер аламыз. Ойындар ойнаймыз. Ол арқылы ғаламторға шығамыз. Оның тышқан деп аталатын құрылғысы бар.(Компьютер)

2- ші сұрақ: Ол жүреді. Оны біздің папаларымыз жүргізеді. Ол жанармай арқылы жүреді. Оның төрт дөңгелегі бар. Түстері әртүрлі. Бір жерге барсақ соған мініп барамыз.(Машина)

Балақайлар көзді ашып жұмғанша 3 -ші бөлімге де келіп жеттік.

Үшінші бөлім: «Бұл қай кейіпкер?»

Ойынның шарты мынандай: мен сендерге ертегі кейіпкерлеріне байланысты сұрақтар қоямын. Соған жауап берулерің керек.

1-сұрақ: Қазақ халқының ертегісін тап?

1) бауырсақ

2) ұр тоқпақ

3) шалқан

2 -ші сұрақ: Мақтақыз бен мысық ертегісіне қай кейіпкер қатыспайды?

1) Қоян

2) сиыр

3) терек

3сұрақ: жеті лақ ертегісіндегі жағымсыз кейіпкерді тап?

1) ешкі

2) лақ

3) қасқыр

Үшінші бөлімді де аяқтадық, Балақайлар соңғы, әрі ақтық бөлімге де жетіп қалыппыз.

Олай болса 4-айналым «Ертегілер елінде» ертегіден үзінді тыңдатамын сендер оның қай ертегі екенін табасындар. Ойынның шартын түсіндіңдер ме?

1-шіертегі: «Сыйқырлы жүзік»

2- шіертегі: «Кім күшті»

3- шіертегі: «Мұрагер»

Жарайсындар балақайлар, қандай тапқыр едіңдер! Төрт бөлімде де өздеріңді жақсы көрсетіп шықтыңдар! Осымен «Бала тілі - бал» атты интеллектуалдық сайысымыз өз мәресіне жетті. Жарыс болған соң жеңімпаз болуы тиіс. Кім асықты көп

жинады сол жеңімпаз болады қанекей санайық.

Құрметті қонақтар, апайлар, сіздер бүгін «Бала тілі –бал» атты іс-шарамызды тамашаладыңыздар. Уақыт бөліп келгендеріңізге көп – көп рақмет! Еліміз аман, заманымыз тыныш болсын. Сау болыңыздар!

Күтілетін нәтиже:

Баланың білуі: Ой-өрісі, орындарда өздерін ұстай білуді

Баланың меңгеруі: дұрыс сөйлеу мәдениетін, сұрақтар арқылы логикалық ойлау қабілетін дамытумен қатар, еркін сөйлеуді

«КӨЛІКТЕР ӘЛЕМІ»

Қ.А.НҮРЖАУОВА

№34 «Таңшолпан» МДҰ

Мақсаты: Балаларға жапсырмалау туралы түсінік беру және жапсырмалар жасап үйрету, балалардың қол моторикасын, қиалын дамыту; Көлікті жапсырып үйрету, жырту әдісін қолдана білуге үйрету;

Желімді қылқаламға ұқыпты түрде жағуға баулу.

Қолданылатын көрнекі құралдар: үлестірмелі материалдар, дайын аппликация үлгілері, сұрткіш.

Әдіс-тәсілдері: Түсіндіру, үйрету, сұрақ-жауап, дьенеш блоктарын қолдану.

Сөздік жұмыс: көлік-машина

Тәрбиеші: Балалар, мен сендерді әдеттегідей шаттық шеңберіне шақырамын.

Сәлемдесу.

Шаттық шеңбер:

Ашық менің жүрегім

Ылғый күліп жүремін.

Бірге ойнап бір жүрер

Достарым көп, білемін!

Тәрбиеші:

- Жарайсыңдар балалар.

- Бүгінгі ұйымдастырылған оқу қызметінде көліктер әлеміне саяхат жасаймыз.

Ол үшін біз автобуска отырамыз.

Балалар:

- Алақай, көліктер әлеміне саяхат жасаймыз деп қуанады.

Тәрбиеші:

- Балалар біреу есік қағып тұрған сияқты, тыңдандаршы. Балалар тыныштала қалды.

Тәрбиеші:

- Бұл Нұрәділ ғой

- Оның көңіл күйі жоқ сияқты, өзінен сұрап көрейік.

Нұрәділ:

- Мен күнде әдемі көлігіммен серуенге шығатын едім, енді ол бұзылып қалды, маған жаңасы керек болып тұр дейді.

Тәрбиеші:

- Нұрәділге жаңа көлік жасауға көмектесеміз ба?

Балалар:

- Көмектесуге дайынбыз.

- Нұрәділ сенде бізге қосыласың ба?

Нұрәділ: Әрине

- Нұрәділ балалардың жанына отырады.

Тәрбиеші:

- Бүгін біз көлік жапсыруды үйренеміз.

- Мен сендерге көліктер туралы әңгімелеп берейін.

- Көлік түрлері көп: суда (қайық, кеме, желкенді қайық), ауада (ұшақ, тік ұшақ), жерде (мотоцикл, поезд, автобус, жүк көлігі т.б) көлік түрлері бар.

- Машина жеңіл көлік түріне жатады.

Балалар:- Тәрбиешінің айтқандарын мұқият тыңдайды.

Тәрбиеші:

- Балалар машинаның пішіні қандай?

-Ал оны қандай көлік түріне жататынын білесіңдер ма?

Балалар:

- Машина жеңіл көлік түріне жатады.

- Оның көлемі үлкен және пішіні шаршы тәріздер.

Ойын: «Даусынан тап»

Ойынның шарты: Үнтаспадан көлік түрлерінің (пойыздың, ұшақтың, жүк көлігінің) дыбыстары естіледі.

Балалар: Қандай дыбыс естігендерін қайталап, қандай көлік түрінің дыбысы екендігін табады.

Тәрбиеші: Ал енді балаларбіз Нұрәділге жаңа көлік жасау үшін балабақшамызға барып жасап берейік.

Балалар:

- Автобуска отырып балабақшаға келеді.

Тәрбиеші:

- Қазір біз машина бөліктерін геометриялық пішіндерден жапсырамыз.

- Ең алдымен негізгі бөлігін жарты шеңберді жырттып жапсыру, ал терезелерін шаршыдан, дөңгелектерін шеңберден жапсырамыз.

- Сонымен қатар оның шамдары болады.

Сергіту сәті: Біз кішкентай баламыз.

Өсіп өніп толамыз,

Күнге қарай талпынып.

Көкке қолды созамыз.

Тәрбиеші:

- Балалар, Айсұлтанның көңіл күйін тезірек көтеру үшін жұмысты бастайық. Тәрбиеші жапсыру жұмысы кезінде қиналған балалармен жеке

жұмыс жүргізеді.

- Енді машиналарымызды Нұрәділге сыйлайық. Нұрәділ балаларға рахмет айтып шығып кетеді.

Дид. ойын: «Мозайка құрастыру»

Тәрбиеші:

Балалар, бүгін біз кімге көмектестік?

- Көліктер әлемінде не істедік?

- Қандай көлік түрлерімен таныстық?

- Сендерге жасаған жұмыстарың қызық болды ма?

Балалардың жауаптары тыңдалады.

Тәрбиеші:

- Жарайсыңдар балалар, сіздерге көп рахмет, осымен бүгінгі ұйымдастырылған оқу қызметі аяқталды.

ЕРТЕГІЛЕР ӘЛЕМІ

С.Н.ҚҰДАЙБЕРГЕНОВА

№20 «Дидар» бала бақшасының тәрбиешісі

Ақтөбе қаласы

Мақсаты: Балаларға ертегілер әлеміне еніп, жақсы көңіл күй сыйлау. Оларға қызықты тапсырмалар орындата отырып, тақпақтар, жұмбақтар, ертегілер арқылы тілін дамыту. Үстел үсті және шарлар театры арқылы сөздік қорын молайтып, диалогты сөйлеу мәдениетін әрі қарай дамыту. Логикалық ойлауын жетілдіріп, адамгершілік тәрбиесіне баулу.

Билингвизмді компонент: қыс-зима-winter, ертегі-сказка-fairy tale.

Барысы: Балаларды шеңберге тұрғызу.

Шаттық шеңбер:

Үлкен шеңбер құрайық,

Алақанды ұрайық.

Күлімдесін күн де,

Күлімдейік біз де.

Алақанды ашайық,

Күннің нұрын салайық,

Таза ауаны салайық,

Жүрек жылуын салайық,

Енді бәрін қонақтарға сыйлайық.

Жұмбақ:

Аяз қысып, өрнек сызып,

Терезені торлайды.

Қарға омбығып, бет домбығып,

Сырғанап балалар ойнайды.

Айтыңдаршы бөбектерім,

Бұл қай мезгілде болады?

Балалар: Қыс мезгілінде.

Сұрақ-жауап:

Тәрбиеші: Дұрыс, балалар. Ал қазір қандай жыл мезгілі?

Балалар: Қазір қыс мезгілі.

Т: Балалар қыс деген сөзді үш тілде айтып көрейік. Менің артымнан қайталандар: қыс-зима-winter.

Т: Қыс мезгілінің ерекшеліктерін айтып беріңдерші.

Б: Қыста күн салқын болады, аяз болады, қар жауады, боран болады және т.б.

Т: Қыс мезгілінде неше ай бар?

Балалар: Қыс мезгілінде үш ай бар. Желтоқсан, қаңтар, ақпан.

Т: Қазір қандай ай?

Балалар: қазір ақпан айы.

Т: Қыс мезгілі туралы тақпақ білесіңдер ме?

Тақпақ:

Қыс айлары көңілді,

Ақ қар жапты өңірді.

Үйренеміз жалықпай,

Коньки, шаңғы тебуді. (Балалар бірге айтады)

Т: Жарайсыңдар, өте ақылды екенсіңдер.

(Тәрбиеші есік қасында хатқа назар аударады)

Т: Балалар, қараңдаршы бізге біреу хат әкелген. Кәне, ашып оқиық. Кімнен екен?

Хатты ашып оқиды: Сәлеметсіз бе! Мен Машамын. Мен туралы ертегілерден естіген боларсыңдар. Мен, қысқы орманға серуендеп барғанмын. Ал

мені Қыс ханшайымы ұстап, өзінің қарлы үйіне қамап қойды. Мында өте салқын. Үйіме барғым келеді. Атам мен әжемді сағындым. Мені құтқарыңдаршы!!!

Т: Машаны құтқарамыз ба? Қысқы орманға барамыз ба? Ертегілер әлеміне енеміз бе? Балалар. Иә!!!

Т: Балалар, ертегі сөзін үш тілде айтып көрейікші: ертегі-сказка-fairy tale. Жарайсыңдар!

Т: Ендеше, бәріміз автобуспен қысқы орманға барамыз. Кәне, кеттік!

(«Ертегілер» әні қосылып, безендірілген қысқы орман алаңқайындағы орындықтарға барып отырады)

Т: Балалар, міне біз де қысқы орманға келіп қалдық. Қысқы орман әдемі ме?

Балалар: Иә!

(Осы кезде Қыс ханшайымы алаңқайға келеді) Қыс ханшайымы (ашулы дауыспен айтады): Кім? Кім менің қарлы патшалығыма келген?

Т: Балалар, кәне, Қыс ханшайымымен амандасайық.

Балалар: Сәлеметсіз бе!

Қыс ханшайымы: Амансыңдар ма! Менің патшалығыма қайдан келдіңдер? Не істеп жүрсіндер?

Т: Қыс ханшайымы, біз Машаны іздеп жүрміз. Қыс Ханшайымы: Ха ха ха! Жалғыз өзі орманда серуендеп жүр екен. Мен оны үйіме кілтеп қойдым. Енді ол менің үйімді жинап, маған қардан дәмді тағамдар пісіреді.

Т: Балалар, орманда немесе көшеде жалғыз серуендеп немесе ойнап жүруге бола ма?

Б: жоқ.

Т: Қыс ханшайымы, Машаны кешірші, оны жіберші, ол кішкентай қыз ғой. Атасы мен әжесі жылап жатқан болар.

Қыс ханшайымы: Ммм, егер сендер менің тапсырмаларымды орындай алсаңдар, жіберемін.

Т: Балалар, тапсырмаларды орындаймыз ба?

Б: Иә!

Бірінші тапсырма:

«Жұмбақтар жасыру»

Айназ: Суда мұз бар, Жерде қар бар.

Боран боп соғады, Бұл қай мезгілде болады?

(Қыс)

Жалт-жұлт етеді,

Ұстасаң еріп кетеді. (Қар)

Перизат: Қыстағана болады,

Ұстасаң қолың тонады. (Қар)

Қолы жоқ сурет салалды,

Тісі жоқ, тістеп алады. (Аяз)

(Жұмбақтардың жауабын тапқан сайын, слайд-

та сызықтармен жабық тұрған шалқанның суреті ашылады)

Т: Балалар, ненің суреті шықты?

Б: шалқанның.

Қыс ханшайымы: Дұрыс, ендеше **екінші тапсырма «Шалқан» ертегісін сомдау.**

Т: Балалар, «Шалқан» ертегісін үстел үсті театры арқылы сомдаймыз. Кәне, еріктерімен айтыңдар, қай кейіпкерді сомдайсыз. (автор, ата, әже, немереқыз, күшік, мысық, тышқан)

Т: Жарайсыңдар, балалар! Ертегіні өте жақсы сомдадыңдар.

Балалар, шаршаған боларсыңдар, кәзір серігіп алайық.

Орнымыздан тұрайық.

Сергітүсеті:

Боран соғады оң жақтан,

Боран соғады сол жақтан.

Қар лақтырып ойнасақ,

Су өтеді қолғаптан.

Қыс Ханшайымы:

Жарайсыңдар, ал сендер ертегілерді білесіңдер ме?

Балалар: Иә!

Үшінші тапсырма: «Ертегінің атын тап?» Слайдта көрсетілген ертегі суретіне қарап, қай ертегі екенін айту керек.

Қыс ханшайымы: Жарайсыңдар! Ертегілерді жақсы біледі екенсіңдер, рахмет!

Т: Төртінші тапсырма мына жұмбақты шешкенде белгілі болады:

Қашып кеткен атадан,

Қашып кеткен әжеден.

Орманда кеше жүреді,

Домалап шықты алдымнан. (Бауырсақ)

Төртінші тапсырма: «Бауырсақ» ертегісін шарлар арқылы сомдау.

(Шарға кейіпкерлердің суреті жапсырылады, балалар қолдарына ұстап ойын түрінде сомдайды) Ата, Әже, Бауырсақ, Қоян, Қасқыр, Аю, Түлкі.

Т: Керемет, балалар, өте жақсы сомдадыңдар!

Енді бесінші тапсырмаға назар аударайық.

Жеке жұмыс.

Бесінші тапсырма: «Лақтарға дұрыс жол тап»

(«Жеті лак» ертегісі бойынша).

Шарты: Лақтарды анасына апаратын жолдың үстінен сызып бастыр. Егер жолдан қателессен, лақтар қасқырға барып, қасқыр лақтарды жеп қояды.

(Балалар үстел жаңына барып сызады. Бір бала тақтаға келіп көрсетіп, сызады)

Қыс ханшайымы: Жарайсыңдар, қандай ақылды балаларсыңдар. Тапсырманың бәрін жақсы орындадыңдар. Ендеше мен Машаны жіберейін.

(Есіктің арғы жағынан Машаны ілестіріп келеді)

Маша: Рахмет, сендерге балалар! Сендер көмектеспегенде не істередім. Тонып, қамауда жүрер едім. Қыс ханшайымы, сізге де рахмет. Мен енді үйімнің қасынан ешқайда кетпеймін. Балалар, сендер де орманға, көшеге жалғыз ойнап бармандар, жарай ма!? Менің сендерге сыйлығым бар, Салтанат Нағиметиярқызына берейін, ол сізге кейін береді. Мен атам мен әжемді сағындым, үйіме қайтайын. Сау болыңдар!

Т: Біздің қайтатын уақытымыз болды.

Қысханшайымы, балаларға енді ұрынба, сау бол!

Балалар: Сау болыңыз, қыс ханшайымы!
Т: Балалар, автобуспен бала бақшаға қайтайық.

(Бәрібірінің артынан бірі жүріп қайтады)

Қорытынды: Сұрақ-жауап:

Біз қайда бардық?

Кімге көмектестік?

Қандай тапсырмалар орындадық?

Сендерге оқу қызметі ұнады ма?

(Балалар жауап беріп, өз әсерлерін айтады)

Тәрбиеші: Осымен оқу қызметіміз аяқталды.

Рахмет, балалар! Қонақтармен қоштасайық.

Балалар: Сау болыңыз!

(Тәрбиеші балаларға Машаның сыйлығын үлестіреді)

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының Тілдерді оқыту орталығы «Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» ақпараттық-әдістемелік журналының №4 (34) санын 2023 жылғы 30 қарашада шығарады. Тоқсанына 1 рет жарыққа шығатын журналға төмендегідей айдарлар бойынша материал ұсынуға болады:

1. **Тілтаным:** профессор-ғалымдардың, тіл оқытушылары (қазақ, орыс және басқа тілдер), балабақша тәрбиешілері, жеке тұлғалардың және тіл жанашырларының еліміздегі тілдерді оқыту мәселесі, үш тұғырлы тіл саясаты, Мәңгілік Ел жалпыұлттық идеясы, этносаралық ынтымақтастық, татулық тақырыбындағы мақалалары, эссе, баяндамалары беріледі.

2. **Рухани жаңғыру:** «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасын, оның ішінде 6-бағыт «Латын графикалық жүйеге көшуді» насихаттау мақсатында мақала, баяндамалар беріледі.

3. **Тіл үйрету әдістемесі:** мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін, педагогикалық шеберлігін жетілдіруге ықпал ету, әдістемелік көмек көрсету мақсатында әдістемелік мақалалар, баяндамалар және т.б. беріледі.

4. **Үздік сабақ:** тіл оқытушылары (қазақ, орыс және басқа да тілдер), әдіскерлердің іс-тәжірибесіндегі озық сабақтары (ҚМЖ) және қазақ тілін шетел тілі немесе екінші тіл ретінде оқытудың салалық сабақ әзірлемелері беріледі.

5. **Тәрбиеші жазбалары:** мектепке дейінгі ұйымдарының тіл оқытушылары (қазақ, орыс, ағылшын тілдері) мен тәрбиешілерінің озық сабақ әзірлемелері, жеке тұлғаны жан-жақты дамытуға бағытталған тәрбиелік, танымдық, мәдени іс-шаралар сценарийлері беріледі.

Материалдар келесі талаптарға сай болуы керек:

Мақала немесе сабақтың әдістемелік әзірлемесі, эссе, баяндама, өлеңдердің көлемі **2 беттен** көп болмауы керек. Беттің жоғарғы және төменгі жағынан 2 см., сол жағынан 2 см., оң жағынан 2 см қалдыру керек. Жазу шрифті KZ Times New Roman, Times New Roman, **кегель 12**, жоларалық ашықтық 1 пт. 2 интервалдан кейін автордың аты-жөні; бос интервалдан кейін мекеменің аты, қаласы, ауданы көрсетіледі. Мақаланың негізгі мәтіні 2 интервалдан кейін басылады. Мәтіннің соңында 1 интервалдан кейін пайдаланылған әдебиеттер тізімі (алфавиттік жүйеде) беріледі. Мәтіндегі сілтемелер тік жақшада [1:23-25] рәсімделеді. Файлды құжаттың атауы автордың фамилиясымен аталуы қажет. Кесте, иллюстрациялық сызбаларды беруде Microsoft Office бағдарламасын қолдану қажет.

Барлық материалдар талапқа сай рәсімделіп, ortaluktil@mail.ru электронды поштасына жіберілуі қажет. Баспаға материал жариялау-тегін.

Журналдың №4 (34) санына материалдар **2023 жылғы 31 қазанға** дейін мына мекенжайда қабылданады: Ақтөбе қаласы, Сәңкібай батыр даңғылы, 20 «А», №102 кабинет. Байланыс телефоны: 8 (7132) 55-83-45.

